

Серія “БОЖІ СЛІДИ”

ПІСЛАНЦІ З ТАЄМНОГО СВІТУ

Евстахія Бохняк

Частина 1

Львів 2009

УДК 271.5(477)-36
ББК Э377.109(4Ук)-574ю8
П 312
ISBN 978-966-8041-56-3

Післанці з таємного світу. Евстахія Бохняк / Збірник матеріалів. – ч.1. – Львів: В-во “Папуга”, 2009. – 144 с.

Нове видання серії “Божі Сліди” містить матеріали про українську стигматичку Евстахію Бохняк (1903-1971).

Перша сторінка обкладинки: Фігура Божої Матері, яка стояла на могилі Евстахії Бохняк.

Остання сторінка обкладинки: Зішестя в ад, фрагмент роботи Дуччо „Маєста”, Сієна, початок XIV ст.

Упорядник серії О.Петрук

ISBN 978-966-8041-56-3

© Видавництво “Дизайн студія “Папуга“, 2009
© Серія “Божі Сліди”, О. Петрук, 2009

ВІД УПОРЯДНИКА

Евстахія Бохняк прожила важке, проте напевне щасливе життя, – було бо воно цілковито у канві її земної місії. Кожен з нас приходить у цей світ задля якоїсь мети, проте чи багатьом вдається зберегти погляд свіжим та сприйняття незамутненим, аби проглядати у мереживі подій призначене, і вчиняти – відповідно? Її усвідомлено глибоке, та часто на грані життєвих можливостей організму та душі, співстраждання та відданість Божій волі були дарунком нам у важкі часи. А їй відкривали небачені горизонти містичної ініціативи.

Про неї менше знали й писали, ніж про Анастасію Волошин, хоча вона й була „джерелом” стигматизації Насті. Евстахія не була, як Анастасія, „жертвою на показ”, тому свідками її життя було невелике коло осіб. Практично ніяких цілісних письмових спогадів про Евстахію Бохняк не збереглося, а наявна інформація про неї є уривчастою й далеко не повною. Однак те, що відомо, дає можливість оцінити рівень її дарів. Дарів, якими вона володіла до смерті. Є свідчення, що незвичайні явища через неї відбуваються й сьогодні.

Тут зібрано матеріали про Евстахію Бохняк, які свого часу вже з’являлися у друкованих джерелах. Вони подають читачеві своєрідну „мозаїку” явищ та подій, пов’язаних зі стигматичкою, переважно 1937-1939 років. Редакторські правки полягали у незначному осучасненні та уніфікації мови першоджерел. Звертаємо увагу, що нами вживається термінологія, якою користувалися у середовищі осіб, які писали про українську стигматизацію, зокрема: стигми, а не стигмати; стигматизація, а не стигматизм; екстаза, а не екстаз.

Додамо, що в Чайковичах на місці появи образу збудовано й освячено 1998 року каплицю, куди й повернулася після десятиліть переміщення шибка з іконою. Більш детально про події в Чайковичах

*Евстахія Бохняк (справа) та Ганна Груба.
Тут і далі наведено переважно світліни
1937-1939 років.*

Новий пам'ятник на могилі Евстахії Бохняк і Ганни Грубої на Янівському кладовищі. Сучасне фото.

Всередині книги є великий поворот направо від входу, наприкінці алеї, другий ряд зліва). В січні 2009 року на їх могилі було освячено новий пам'ятник. Люди постійно запалюють тут лампадки.

Свого часу на запитання, чи емігрувати з Галичини перед поверненням 1944 року комуністичної влади, Евстахія відповіла: „А хто буде допомагати Ісусові двигати хрест?” Ця відповідь змінила долі багатьох... Тому симптоматично, що стигматичка знайшла останній спочинок саме на цьому, 55 полі кладовища. Тут влітку 1941 та в наступні роки перепоховували останки українців, замордованих більшовиками в тюрмах у червні 1941 року; за радянських часів це поле почали використовувати для поховань удруге...

Ми вдячні усім, хто ділився з нами своїми спогадами, сприяв у пошуку документів і фотографій, з виданням цієї книжки, хто допомагав організаторам зі встановленням нового пам'ятника на могилі. Проте особлива подяка тим, хто підтримував Евстахію Бохняк та Ганну Грубу за життя – молитвою, добрим словом чи допомогою.

Жертовність життя Евстахії Бохняк гідна подиву, – та вшанування. Згадаймо її з вдячністю у наших молитвах.

можна прочитати у збірнику „Чайковичі. Нерукотворний образ, цілюще джерело”, який вийшов у серії „Божі Сліди” 2002 року.

Евстахія Бохняк й Ганна Груба, яка опікувалася „Стасею” практично все життя, поховані поряд, на 55 полі Янівського кладовища у Львові (перший поворот направо від

Олег ПЕТРУК

К.Чехович МОЄ ЖИТТЯ І МОЇ МРІЇ

Дефінітивний перелом у формуванні мого світогляду і повна акцептація таємних стежок Божого Провидіння (з одночасним переходом до покутного стилю життя), завершилася при моїй особистій зустрічі з українською католицькою стигматизацією.

З цілої галерії українських стигматиків і харизматиків, першу пізнав я Анастасію Волошин в монастирі С.С. Василянук у Львові (в 1936 р.). Її терпіння, рани і екстази, змушували до глибокої застачи і переживання терпіння Ісуса Христа. Одного дня я

Константин Чехович.

приніс в дарунку для неї фотографію Обличчя Христового з Туринської Плащаниці. Вона відразу зазначила, що це є Обличчя Христове „з Гробу”, неначе доправляючи слова монахині, що нею опікувалася і разом з нею прийшла до монастирської розмовниці. Ця монахиня натякнула, що Обличчя Христове, це відбитка з Хустки Вероніки, бо про інше Обличчя ще нічого не знала. В розмові я зазначив, що автор книжки про Туринську Плащаницю (чеський лікар Карло Гинек) тримається гіпотези, що рани Христові на руках не були на долонях, але трохи вище, поза долонею. Настя Волошин відразу заперечила цю гіпотезу і при тому показала пальцем, що рани Христові були на середині

долоні. А кривава пляма, яку видно па плащаниці вище, поза долонею, не походить від цвяха, але від в'язання. Про самі суперечки на ті теми, Настя сказала, що вони нешкідливі, і теж вийдуть на славу Божу.

Справа фотографії Ісуса Христа була у нас тоді ще мало знапа, а у С.С. Василянок – взагалі незнана. Знання Насті Волошин, особи невеликої освіти, і її самопевність, мушу признати небесній інспірації, такій характеристичній для всіх стигматизованих. Їхня діяльність виявляє залежність від „небесної канцелярії”, – як це дуже влучно назвав архієпископ Теодорович у своїй праці про Тересу Нойман. Залежність від „небесної канцелярії” була часом доповнювана чи радше екзеквована у сфері української стигматизації диспозиціями Евстахії Бохняк.

Згадану відбитку Обличчя Христового, яке Настя Волошин несподівано назвала „правдивим Обличчям Ісуса з Гробу” – я свідомо називаю „фотографією”, – бо так воно в дійсності є. Відбитка на Туринській Плащаниці це є посмертна фотографія цілої постаті Ісуса Христа, виконана під час Його похорону, як це бачила у своїх видіннях німецька стигматичка св. Катерина Еммеріх. Фотографія була виконана в чудесний спосіб, без фотографічного апарату, який винайдено щойно в дев'ятнадцятому віці. Але на похоронному полотні залишився точний фотографічний негатив, якого ніякий маляр не міг намалювати. Розшифровання цього негативу, т. зн. перерібка його на позитивний образ Ісуса Христа, була можлива аж в 19-ім віці, при помочі фотографічного апарату.

Моє зацікавлення стигматизацією привело мене згодом до Евстахії Бохняк. Вона, найбільш таємнича страдальниця, обдарована містичною владою над другими особами, містично обдарованими і, в деякій мірі, диспонує їхньою діяльністю, постійно лежала в постелі. Дар більшокації давав їй можливість впливати на віддаль, як, наприклад, па спаралізованого

залізничника в Дрогобичі, Михайла Саса, памовляючи його, щоб відвідав Чайковичі. – О. кан. Йосиф Кишакевич, що вже стратив свої давні містичні прикмети, відзискав їх при відвідинах Евстахії. – Сонні видіння родини Солонинків у Чайковичах зв'язували появу перукотворного образу на віконній шибі їхньої хатини з особою Евстахії і її помічниці Анни Грубої. – До чужоложниці Марії П. у Львові прийшла Евстахія вночі (замість очікуваного субльокатора) і спричинила її навернення. – Саме ту Марію П. одного вечора закликала Евстахія до спільного лету. Летіли духом удвійку за одним монахом, що пізнім вечором проходжався з панночкою вулицями Львова і трохи неначе залицявся; наступного дня обі все те йому оповіли в моїй присутності. (Для його душі це була добра лекція!). – Степан Навроцький (у стрілецькому однострою) просив мене, щоб його завести до Евстахії, і там представився їй, неначе своєму генералові. – Своїм генералом назвала її і стигматичка Оля Волошин, коли в екстазі оповідала, як то вони літали на Закарпатську Україну помагати українцям у боротьбі проти мадярської інвазії.

Все те, разом з частими відвідинами осіб, містично обдарованих, характеризувало Евстахію, як, свого роду, ігуменю, якій підлягала ціла родина наших стигматиків і харизматиків. Декотрі називали її прямо „Мамуся”, а по імені „Стася”.

На мою оцінку складались теж часті промови під час екстаз Евстахії, які я уважав своїм обов'язком записувати. Велике вражіння на мене зробило вилікування моєї поважної недуги горла, виявленої під час екстази ясновидючого конвертита Макса Шльоссера, котрий не міг бути близько Евстахії, бо недуги, які вона переживала, приймаючи на себе терпіння своїх клієнтів, атакували і його, а тому він втікав до другої кімнати, щоб відпочити. – Крім цього заскочила мене точна інформація Евстахії про зміст моєї молитви в самотньому мешканні під час бомбардування Львова. Зворушило

мене відновлення позолоченого образочка Божої Матері, власність моєї Дружини. Все те разом з загальним відношенням до мене, давало мені підставу оцінювати Евстахію, як стигматичку, надзвичайно прихильну до мене.

Сталий гість Евстахії, старенький візіонер зі Львова, Михайло Ярکا, що часто їздив теж до Чайкович, бачив у своїх видіннях, як Сталін прийшов до храму св. Юра і там, на хорах, переглядав церковні книги. – Інше видіння відносилось до особи І. Е. митрополита Йосифа. Оповідав мені М. Ярکا, що бачив, як св. Ілля своїм вогнистим возом заїхав перед митрополічу палату, запросив Митрополита до воза і разом поїхали попід хмари на Схід. При тім Митрополит благословив наш край, зразу малим хрестом, а далі – великим. – За тими пророчими візіями скривалася недалека будучність, але розшифрувати її було неможливо, хіба аж „пост фактум”.

Евстахія рідко висказувалась про будучність, хоч відвідувачі часто були цікаві, що буде далі. Особливо в часі паніки, перед другим приходом більшовиків до Львова. Мене люди часто запитували, чи прийдуть більшовики. Я відповідав, що не прийдуть, бо так собі думав, на підставі висказу Евстахії, що більшовики тут не будуть.

Про загальний вислід воєнного двобою Гітлера проти Сталіна був характеристичний висказ: „Сатана проти Сатани воює. Котрий сильніший, той виграє, а сам розлетиться”. Здається, що актуальности не стратив висказ, що більшовики тут не будуть, а доки вони у Львові господарять, то це лише знак, що війна ще не завершена.

Здивував мене висказ про мою особу, що прийде час, а при стигматизації і при Чайковичах буду тільки я сам один. Не знаю, чи це вже здійснилося, але бачу, що ті, котрі рішилися написати дещо про стигматизацію, самі сховалися за параван ініціалів, і всіх свідків замаскували ініціалами, тим самим залишаючи

читачів в непевності, чи все те дійсність, чи фантазія.

Наше пове Марійське санктуаріум в Чайковичах поставало і розвивалося під володарським проводом Евстахії. В цьому наддністрянському шляхотському селі, опанованому комуністичною пропагандою, у найбіднішій хатині, стріхою критій, що її замешкували погорілці Солонинки, а власником був заможний шляхтич Яків Городиський, що мав вже нову хату під бляхою, з'явився

о.Юрій Кміт.

15-го грудня 1937 р. на латаній віконній шибі нерукотворений образ Божої Матері з Дитятком на руці. Солонинки бачили в сні Евстахію Бохняк і її помічницю Анну Грубу напередодні появи образу, як вони приклеювали до шиби щось таке, неначе паперові витинки. Рано побачили на тій шибі перші зариси образу. Почалися паломництва і оздоровлення, які місцевих парох, відомий етнограф, о. Юрій Кміт, списував і дещо з того віддав до друку у львівському католицькому тижневику „Мета”. – А Евстахія, користаючи з дару більокації, відвідала в Дрогобичі довголітнього паралітика, залізничника Михайла Саса і заохотила його поїхати до Чайкович. При допомозі своїх приятелів-залізничників, вибрався він поїздом до Рудок, щоб звідтам підводою доїхати до Чайкович. Але вже по дорозі відчув силу в ногах і з окликом радости, без нічиєї помічі, висів в Рудках з поїзду. Від тоді часто можна було зустрінути його в Чайковичах при нерукотворенім образі, як помагав людям їхніми образочками чи медаликками доторкати віконної

шиби. У Львові, при відвідинах у Евстахії, Михайло Сас з великим здивуванням пізнав, що це та сама особа, яка в Дрогобичі намовляла його відвідати Чайковичі. – Ще сильніше зв'язався Михайло Сас з Чайковичами, коли, за вказівками Евстахії Бохпак зі Львова, відкрив в Чайковицькій хатині, прямо під образом Божої Матері, джерело цілющої води. Попередні пошукування інших помічників, заохочуваних о. д-ром Г. Костельником, не дали ніяких результатів.

Мої спостереження з перших відвідин Чайковицького санктуаріюм появилися друком в Перемишлі, в „Українському Бескиді”. Вже тоді привіз я до Львова Чайковицьку воду, про яку, в екстазах Евстахії, було сказано, що в ній є слъози Богородиці і Кров Ісуса Христа. Цю воду маю при собі по нинішній день.

Про сам образ були натяки в екстазах Евстахії, що хоч він ще не виразний, але вже покривається сріблом. При дальших відвідинах Чайкович я завважив, що образ неначе доповняється і робиться виразніший, замітний з кожної позиції і для ока і для апарату фотографічного. Маю кілька знімок моєї роботи і цілого вікна, і цілої (вже не існуючої) хатини, і самого образу. При перших відвідинах я з трудом схопив образ оком, і то лише з позиції схиленої, коли стояв навколішках.

Дехто з недовір'ям ставився до появи образу на віконній шибі, і, наприклад, проф. д-р Ярослав Пастернак казав мені, що таких образів, мальованих на склі, він має десятки в своїм музею. А тим часом спеціальна комісія з Варшави ствердила експериментально, що Чайковицький образ не є мальований на поверхні скла, але неначе випалений в середині скла і не дається стерти хемічними засобами.

Чайковицька вода одного разу в мешканні Евстахії у Львові зміпилася у вино. Таку переміну я пережив теж у своєму мешканні і тоді не мав вже сумнівів ні щодо чудесних складників, ні щодо цілющої сили цієї води. На бажання, я цю воду роздавав

зпайомим і часом діставав вістку, що вони зазнали оздоровлення. Львівський адвокат, д-р Кость Пап'ківський, прилюдно заявив, що його Дружина зазпала чудесного оздоровлення (при впертій педузі “улькус”¹ під впливом чайковицької води, яку отримала від мене. – Про деякі замітніші оздоровлення я помістив статтю, здається, в „Українському Бескиді”, а що там були зазначені адреси оздоровлених осіб, то д-р Дмоховський з Перемишля приїхав до Львова, і, відшукавши особу, оздоровлену на жовчеве каміння, переконався, що все те згоджується з дійсністю. Моя мати з Перемишля теж відбула паломництво до Чайкович, і теж зазнала замітної поправи здоров'я.

Паломництва приймали щораз більш масовий характер, особливо в неділі і свята. Юрба під вікном могла мимоволі розбити вікно. Тому його відгороджено від подвір'я сильною бар'єрою і лише Михайло Сас перебував за бар'єрою при вікні, і передавані йому образочки і медалики обережно припуляв до шиби з нерукотвореною іконою. Паломники бажали таким способом бодай частинку тієї Божої Сили, що тут об'явилася, забрати з собою на потіху для себе і для своїх найближчих.

Воду з джерела перетягнуто рурою з хатини до кринички поза хатою і таким способом зроблено її легше доступною. Одночасно заініціовано

Евстахія Бохняк і Ганна Груба біля джерела у с.Новосілки.

¹ Ulcus ventriculi

збірку пожертв на будову великої церкви, в якій мала зміститися ціла хатина з чудесною іконою.

Особливо зацікавленими паломниками були паші стигматики і їхні родини, чи опікуни. Все те виглядало так, що Чайковицьке санктуаріум займає центральне місце у містичному Божому господарстві на наших землях, а управляє ним, постійно лежача у своєму скромному львівському мешканні, страдальниця Евстахія Бохняк. Її подорожі, що мали звичайно місійний характер, відбувалися рідко, і були получені з труднощами перенесення її з місця на місце, чи з поїзду на поїзд або на віз. Завданням подорожі було часом відновлення чудесної сили забутого цілющого джерела.

Фотографічні відбитки нерукотвореної ікони з Чайкович кольпортував львівський фотограф М. Шалабавка. Друковані образочки, з коротким текстом на другій стороні, я видав накладом 40 000 в початках німецької окупації, поки ще німці встигли відобрати українцям всі львівські друкарні.

Чайковицька пісня постала теж у Львові за німецьких часів. Первісний текст Розалії Фітьо з Левандівки я переробив і доповнив деякими строфами, так що дефінітивний текст є такий:

1. В малій хатині образ на вікні,
Пречиста Діва з Сином на руці.
Щирі мольби всі приймає,
Ласки з неба розсіває,
Щоб віра Христа по світі росла.

2. Там у криниці дивная вода:
Сльози Марії і Кровця Христа.
Хто нап'ється там водиці
Від Небесної Цариці –
Ласки зазнає, здоровий стає.

3. Радуйся, Діво, Богородице!
Не смієм глянуть у Твоє лице.
До Твоїх стіп припадаєм,
Тебе молим і благаєм:
Єдність нам подай! Визволи наш край!

4. Змилуйся, змилуй, о Мати Божа!
Хай Твоя слава цвіте, як рожа!
Ми будем пісні співати,
Твої чуда прославляти
В кожній хатині на Україні.

Наш композитор, містично споріднений з Евстахією Бохняк, о. кан. Йосиф Кишакевич, додав до тих слів гарну музику. Пізніше не менше гарну мелодію скомпонував до цієї пісні музиколог, професор Богословської Академії, д-р Борис Кудрик, під час побуту в більшовицькій тюрмі у Львові. Разом з ним ми укладали там музику дзвонів для майбутнього санктuarioму в Чайковичах, на підставі мелодії пісні „Пресвятая Богородице, спаси нас!”.

Чайковицьку колядку співали Чайківчани (навіть під вікнами свого опозиційного священика, що прийшов там на місце прихильного о. Юрія Кміта). Активних прихильників цього санктuarioму я вчив співати цю нову колядку на мелодію традиційної колядки „Бог ся раждає”. Її текст (мого уладу) подобався і колядники радо співали:

1. На Україні нарід звеселився:
В малій хатині Христос об’явився. Божа Мати у вікні
із Дитятком на руці,
будить Чайківчан зі сну,
до кринички всі ідуть; церковцю мурують,
Божу силу чують,
Творцю своєму поклін віддають.

2. Образ чудесний на вікпі з'явився,
Пастир пречеспий йому ноклонився.
Божа Мати у вікні...

3. Прод-крамольник хоче образ взяти,
Ми слуг пекольних будем проганяти.
Божа Мати у вікні...

4. Преокаянні, Бога не гнівите!
Чуда ізбранні в мирі залишіте!
Божа Мати у вікні...

5. А ми побожно пісню заспіваймо!
І непреложно Бога прославляймо!
Божа Мати у вікні...

Незалежно від байдужости деяких наших інтелігентських сфер і від негації (чи опозиції) деяких наших керівних чинників, адорація нерукотвореного образу і належна оцінка цілющої води з Чайкович розвивалися швидко. О. Юрій Кміт був змушений проханнями пацієнтів висилати поштою чайковицьку воду. Вкінці передав ту функцію мені, коли прохання вплинуло від одної гіндуски з Франції, з паризького шпиталу. Я цю справу полагодив вже перед самим вибухом війни. Клопітливу поштову формальність при заграничній посилці, з обов'язком зазначити зміст висиланої бутельки, я виконав хіба не найгірше,значаючи, що це „свячена вода”. – Чи посилка дійшла до Парижу, не знаю.

Порівняння Чайкович з французьким Люрдом так у прилюдних викладах, як і в тексті, поміщеному на друкованих образочках, я запозичив з висказів при екстазах Евстахії Бохняк, де з натиском підкреслювапо, що в Люрді Божа Мати появилася і зникла, а в Чайковичах не зникне.

На запрошення громадянства, мої виклади на ті теми відбулися в читальні в Милошовичах; у Львові на Личакові, при церкві св. Петра і Павла, і в Перемишлі, в Народному Домі.

Все те непаче перекреслила більшовицька окупація, яка і саму хатину в Чайковичах знищила. Залишилося самотнє джерело. — Образ схований; чекає на кращі часи, а моє „небесне радіо” (т. зн. голоси з екстаз стигматиків) замовкло.

* * *

За першого побуту більшовиків у Львові я побачив на погідному небі в ясний соняшний день білу хмаринку, уложену у великий трираменний хрест у скісному положенні. Хрест був неповний, бо половина великої поперечки була неначе відломана. Образ хреста не тривав довго. За яких десять хвилин, неначе від подуву вітру, розплився і зник. Я не мав певности, чи це був „знак”, чи може лише моя фантазія відчитала фрагменти білої хмари, уложені випадково у форму неповного трираменного хреста, як щось надприродного. У тій непевності я залишився до сьогодні.

Але іншу появу хреста на небі оцінюю цілком інакше, а беручи під увагу контекст фактичних подій, зачисляю її до надприродних, хоч я сам того хреста не бачив. Почалось від того, що одного дня, під час екстаз у Евстахії Бохняк, я записав слова приблизно такого змісту: „Сьогодні вночі буде видно ясний хрест на небі”. (Пишу „приблизно”, бо оригінальні записки мені пропали). Таких слів я не міг собі злегковажити. Цілу ніч я пересидів при відчиненому вікні свого мешкання на другому поверсі, маючи до обсервації половину неба. На жаль, нічого я не побачив, хоч, як мені здавалося, над раном небо неначе блимало. Але знов я не був певний, чи це факт, чи може втомлений безсонністю зір витворив собі явище блимання. Невдача вичікування не знеохотила мене до висказів стигматиків. Я

погодився з тим, що хрест показався іншим людям, котрим це було більше потрібне, а мені не показався. Такий здогад знайшов собі вневдовзі потвердження. Кілька днів пізніше, на площі св. Юра стрінув мене о. Каштанюк і сам прикликав мене до себе, щоб мені оповісти щось цікавого, щось такого, чим я, на його думку, особливо цікавився. А оповів мені таке: Пізно вночі двох більшовицьких міліціонерів розбудили його і просили, що хочуть висповідатись. О. Каштанюк завважив при тім, що вони оба сильно зворушені, бліді і перелякані. На його просьбу вияснили, що ідучи вулицею, побачили на небі ясний хрест. Затривожені, побігли до свого коменданта, але він тільки вийшов на поріг, подивився і мовчки відійшов. Це не успокоїло міліціонерів (наших галичан) і вони з поспіхом пішли до мешкання о. Каштанюка. По сповіді успокоїлись і відійшли.

Я був дуже вдячний о. Каштанюкові за цю реляцію і сказав йому, що про цю появу хреста на небі маю записану вістку з екстаз Евстахії Бохняк. А для цілості просив його, щоб для мене списав протокол з обома міліціонерами, що, очевидно, на вернулися, приступаючи до св. Сповіді. Але це вже не вдалося осягнути. Такі справи не люблять протоколів, а їхня автентичність ґрунтується на автентичності усних реляцій. Мої записки з екстаз Евстахії (а також з екстаз і видінь інших стигматиків і харизматиків) теж пропали.

Мої постійні зв'язки з нашими стигматиками і харизматиками здобували мені репутацію людини, втаємниченої в будучі пляни Божого Провидіння. Часто питали мене люди, що буде далі. Але моя відповідь була або помилкова (бо ґрунтувалася на помилковій інформації), або неясна (бо ясної інформації про будучність „небесне радіо” не подавало). Ще найясніше про будучність сказав нам наш візіонер Михайло Ярکا: „Наперед буде Радянська Україна, а потім інша”. – Але то було сказане, здається, аж по приході більшовиків до Львова.

О. д-р Володимир Максимець, професор Богословської Академії, просив мене довідатись, чи він повинен втікати з ріднею перед більшовицькою небезпекою. Я обіцяв йому, що

запитаюся, і запитався в Евстахії Бошняк. Відповідь була така: „А хто буде помагати Ісусові двигати Хрест?!” Таку відповідь я точпо переповів о. Максимцеві, і знаю, що він з ріднею залишився в краю. Пізніше відсидів свою „кару” на Сибірі, а 6-го лютого 1977 р. помер у Моршині, де його Дружина працювала в кіоску з газетами, заробляючи на прожиток. А він сам залишився вірний нашій католицькій Церкві, засудженій на неіснування, але існуючій у катакомбах. В кожному листі до мене завжди бажав мені і собі щасливого повороту до праці в Богословській Академії у Львові. Йому завдячую щиру і приятну кореспонденцію і харчеві посилки, присилані мені до сибірського табору в ті роки, коли він сам ще жив на „свободі”. Прислав мені і молитовник, але таборова влада його сконфіскувала зараз при доручуванні і провірці пакунка.

Світильник Істини. Джерела до історії Української католицької академії у Львові. – т. 3. – Торонто, 1983. – с.480-504 (урипки).

Г.Костельник ДЕЩО З ЖИТТЯ ЄВСТАХІЇ БОХНЯК²

1. Наша стигматичка Евстахія Бохняк

Евстахія родилася 1903 р., лежить у ліжку від 1925 р. Ціле життя мало що їла, а від початку червня 1937 р. *нічого не їсть і не п'є*. „І будуть останні першими”. Це аж надто дивно справдилось на Евстахії Бохняк. Цілком певно виявилося, що Евстахія вже *родилась як стигматичка*; що її стигматизація має *найбільший стиль*, якого ще взагалі не було; що Евстахія є „*матір'ю*” *всіх наших стигматичок*. Вопа „*корінь*”, а інші наші стигматички „*квіти*” з того кореня. Це вона „*розсіяла той квіт*” (як в її екстазах про те говорить-ся), себто стигматизацію, по нашому народові.

о.Гавриіл Костельник.

Я вповні свідомий важкості того мого слова про характер стигматизації Евстахії Бохняк, але можна подати докладну аналізу фактів, які зовсім наглядно стверджують те моє слово. Стигматизаційні явища в Евстахії Бохняк, у порівнянні з анальогічними явищами історичних стигматизованих осіб та інших

Я вповні свідомий важкості того мого слова про характер стигматизації Евстахії Бохняк, але можна подати докладну аналізу фактів, які зовсім наглядно стверджують те моє слово. Стигматизаційні явища в Евстахії Бохняк, у порівнянні з анальогічними явищами історичних стигматизованих осіб та інших

² Цей текст не є одним твором автора, а компіляцією його публікацій в періодиці (такі публікації подані повністю згідно з першоджерелом) та уривків із книг, які обрано нами з метою подати переважно фактичний матеріал, пов'язаний із стигматизаційними явищами Евстахії Бохняк. Оцінки та інтерпретація явищ, полеміка та дискусії довкола них виходять за межі цього збірника; їх аналіз залишаємо на майбутнє. – *прим. упорядника*

наших стигматичок, доведені до найвищого вершка і до найбільшого багатства. Зрештою, так в екстазі свідчать про Евстахію *всі наші стигматички*, без виїмку. І всі дістали приказ від Богородиці, що Евстахію мають називати „*мамусею*”. (Також Настя є наслідницею Евстахії; гляди статтю „Евстахія і Настя”.) Всі характеристичні прояви в наших стигматичок, як безпосереднє говорення ангела, святих, апортові цвяхи і т. ін., чого в західних стигматиків не було, це *тип і наслідування Евстахії*.

Життя, явища і діла Евстахії такі неімовірні, що до неї також можна віднести слова, які Христос сказав про себе до апостолів, коли прощався з ними: „Ще багато маю вам говорити, але тепер не можете знести”. Навіть передо мною найважливіші її явища укривалися більше, ніж упродовж року; а виявилися якнайбільше обдумано – спершу через наші малі стигматички, а потім також через Настю Волошин.

Я довжний зложити свідoctво Евстахії. Знаю її вже рік, обсервував її в усяких нагодах, говорив з різними людьми, що її знають від дитинства, присвятив ще більше часу для її простудіювання, ніж для Насті Волошин. Евстахія Бохняк належить до черги тих людей, про котрих св. Письмо каже: „Продіша во милотех і в козіїх кожах, лишені, скорбяще, озлоблені, їхже не бі достоїн весь мір, в пустинях скитающеса”³. Свідчу це перед Богом і перед людьми та подивляю боже Провидіння, що видвигає такі одиниці між людьми в щораз новому стилі та умовинах. Колись, як виявляться діла Евстахії Бохняк і правда її душі, всі схилять голову перед нею, як тепер хилять голову перед нею ті, що її дійсно знають.

³ „Тинялися в овечих і в козячих шкурах - збідовані, знедолені, покривджені, ті, яких світ не був вартий, тинялися в пустинях” (Євр.12,37-38. Новий завіт у перекладі УБТ, 1997). – прим. упорядника

2. Правда про стигматичку Евстахію Бохняк

В останньому числі „Львівських Архієпархіяльних Відомостей” (ч. II-III з 1938 р.) я вчитав, що „Надзвичайна Ординаріятська Комісія для досліду стигматизації Евстахії Бохняк, по тримісячних дослідах явищ зв’язаних з її особою, не найшла в тих явищах нічого чудесного.”

Евстахія Бохняк.

Евстахія Бохняк народилася в Кристинополі⁴ 1903 р. Її батько (латинського обряду) був сторожем при міській школі, а по його смерті 1915 р. обняла ту службу її мати, яка померла 2 березня 1937 р. Евстахія ціле життя хорувала, від дитинства відзначалася глибокою по-

божністю, вже від дитинства жила містичним життям. Укриту стигматизацію дістала в 1928 р., стигматичні рани в 1934 р. Я її спровадив до Львова 15 червня 1937 року і умістив в забудуваннях св.Юрія, а 17 травня 1938 року я умістив її в приватному помешканні в місті.

Евстахія має різнорідні явища, які питомі тільки стигматизованим особам: стигматичні рани (криваві містичні бичування Евстахія мала в великому пості 1938 р., як і Настя Волошин), пасійні екстази, довге неїдження, перебирання на себе чужих недуг, своєрідна стигматична психіка і т.ін.

Рану в ліву руку Евстахія дістала на Чесного Христа 1936, а рану в праву руку щойно в березні 1937 р. Рани на руках і від бичування описав Т.Савка, він же ж був при повстанні кривавих смуг на чолі, хоч витлумачив усі ці рани як свідомий обман.

⁴ Тепер м.Червоноград Львівської області. – прим. упорядника

Я сам бачив рани на її руках у стані свіжого заклеплення ще в Кристинополі, рану на її правому боці я бачив і в Кристинополі і ще у Львові (інші особи у Львові, деякі Сестри Василіянки і моя дружина, також бачили ту рану). Такі рани мені були добре відомі з прикладу Насті Волошин. По тих ранах лишилися близни на долонях Евстахії на горі і на споді, ще більші, ніж у Насті Волошин. Близни на руках Евстахії мають такий самий вигляд (вони гладкі, без горбка), як близни по стигматичних ранах на долонях Насті Волошин. Комісії, що досліджувала стигматизацію Е.Бохняк, я навів шість осіб із Кристинополя, що бачили отверті стигматичні рани в Евстахії. Але Комісія ніяких осіб-свідків у тій справі не кликала й не переслухувала. Засаднича проблема стигматичних ран в Евстахії зосталась неперсліджена Комісією. А що стигматичні рани Евстахії у Львові перестали отворитися і лікар їх не бачив, тому для Комісії та справа залишилася сумнівна.

Оскільки ж більш невдячне було моє положення перед Комісією, коли йшло про пояснення якихось містичних переживань Евстахії. Лікар Др. Дзерович, референт Комісії, насідав на мене особливо тим, що рентгенівська фотографія не виявила зломання хребетного стовпа в Евстахії. Я це так пояснював: Чи Евстахія Бохняк має зломаний хребетний стовп, чи ні, то це питання стоїть тільки у зв'язку з її правдомовністю, а не з поняттям стигматизації взагалі. Евстахія подала, що вона в великім пості 1937 р. три рази в екстазі впала з ліжка, завжди на лице. Тоді вона містично переживала падання Христа з хрестом і мала до крові стовчені коліна (анальогічний випадок мав місце також у житті Насті Волошин). Відтоді Евстахія не може знести сидячої постави і має частинно поразені ноги. Анна Груба і брат Евстахії свідчать, що були при тім, коли лікар оглянув Евстахію і сказав, що вона має зломаний хребетний стовп (зізнання брата Евстахії я подав на письмі). А що в Евстахії зломання хребетного стовпа

проявляється інакше, ніж звичайно, це для нас може бути тільки загадка, але не доказ, що ніби Евстахія симулює. Біологічних проявів у стигматичок не можна підтягати під стиль нормальних людей. Ось у Насті Волошин появлялась рана на правому боці, яка зникала без сліду (без близни). Я сам два рази бачив стигматичну рану на правому боці в Евстахії Б., а вона також зникла без сліду, – др. Дзерович у моїй приявности не міг найти ніякого знаку по тій рані. В малої Ганусі Труби зі стигматичних ран витікає кров, яка зовсім не має в собі заліза і навіть засохла має рожеву краску (я показав Комісії ту засохлу кров), а лікарі не хочуть признати тієї крові за кров. Стигматички можуть жити без їдження. Отже в стигматичок можливі й такі біологічні прояви, які в нормальних людей неможливі. Для мене не є абсурдом припускати, що зломання хребетного стовпа в Евстахії скрилося перед рентгенівською фотографією. Уявляю собі, що її хребетні перстені на місцях зломання взагалі не зростаються і можуть то щільно сходитися зі собою, то розходитися.

На те моє пояснення в Комісії впало тільки одне слово: „Безнадійне!” (о. Лаба). Очевидно, члени Комісії уявляли собі, що це я так фантазую, щоб якимось „обороняти” Евстахію. Але між нами була та різниця, що вони не перестудіювали літератури про стигматизацію, не вжилися в ті неймовірні явища і не передумали їх, а я те все перейшов і ясно бачив, що неймовірні явища на наших стигматичках мають свої аналогії на історичних, чужих нам стигматичках. Наведу приклад *ad hoc*. В Джемми Галгані був такий стигматичний стиль, що її стигматичні рани являлися тільки в пасійній екстазі (щопятниці) і того самого дня зникали без сліду. Її сповідник, єпископ Волпі, секретно хотів узяти лікаря, щоб він бачив ті рани. Але Джеммі сказав Христос в екстазі: „Скажи своєму сповідникові, що я в приявности лікаря не зроблю нічого з того, що він собі бажає”. Єпископ на те не зважав, узяв зі собою лікаря, який чекав за дверми. Рани

Джемми отворилися, виплинула кров, та коли лікар увійшов до кімнати і змив кров, рани вже зникли без сліду. Невже це менша неймовірність, ніж те, щоб зломання хребетного стовпа скрилося перед рентгенівською фотографією?

Треба собі усвідомити, що на стигматичках виступають деякі явища саме на те, щоб їх упокорити та щоб через те „виявилися думки многих сердець” (поважна вдача людей і сплетнярська, інтриганська вдача).

* * *

При нагоді я мусив піднести Комісії деякі з містичних явищ Евстахії. Я вибрав явища, котрих зв'язок з Евстахію можна було вповні переконливо доказати. А саме, як Евстахія перейняла на себе мозкову недугу Дам'яна Куліша з Унева і вповні uzдоровила його; як перейняла на себе туберкульозу горла сестри о. Д-ра В. Лаби; як перейняла на себе туберкульозу легенів Володимира Шуля зі Стоянова і вповні uzдоровила його. Евстахія не знала про ті особи, ані вони про неї.

Недугу сестри о. Д-ра Лаби (він – один з членів Комісії) Евстахія перейняла на себе 9 жовтня 1937 р. Терпіла дуже тяжко, Майже втратила голос, гарячка перевищала міру термометра. 13 жовтня на моє наполягання, сказала, що о. Др. Лаба одержав в суботу 9 жовтня перед полуднем лист, вона з того листа довідалася, що його сестра на селі (в Репехові, парохія Баківці) дуже тяжко хвора на сухоти горла, і тоді (Евстахія) перейняла її хворобу. Я це сказав о. Лабі 14 жовтня, а він потвердив все, що Евстахія сказала про лист та про його сестру, якої дні мали вже бути почислені. Цю чужу недугу Евстахія відчувала, хоч уже слабше, десь до кінця березня 1938 р. Від 9 до 18 грудня

Евстахію так горло боліло, що вона в тому часі ані св. Причастя не приймала⁵.

Від 16 жовтня 1937 р. Евстахію стала дуже боліти голова; очі їй запалися, казала собі давати зимний оклад на голову. Я здогадувався, що це нова чужа недуга, і негодував на Евстахію, що вона по кілька чужих недуг набирає на себе нараз. Тоді вона призналась мені, що терпить за якогось студита, що не є студит, але є між студитами, не тут у Львові, але на провінції; його привезуть до Львова, тоді я про нього довідаюся. По трьох днях так і сталося. Той Дам'ян Куліш (емігрант з України, диригент хору в Уневі, в студитів), захворів на грипу, яка вдарила йому на мозок так, що він божеволів. Така недуга під назвою „*ostre nagminne zapalenie mozgu*” описана в Psychijatrji J.Frostig-a (Львів 1933, т. II, стор. 303-309); лікарі обсервують ту недугу, пов'язану з епідемією грипу, шойно від 1917 р. Дня 14 листопада Д. Куліш прийшов до Евстахії зовсім здоровий і з подяки дав їй золотий хрестик, шлюбну пам'ятку від своєї жінки. Але Евстахія терпіла його недугу ще до кінця грудня 1937 р.

Др. М. Дзерович уважав Евстахію за психопатку, а її чужі недуги за уроєні⁶. На основі аналізу крові Евстахії Др. Дзерович зробив висновок, що вона ніколи не могла мати такої недуги, яка була би спричинена бактеріями. Отже ніби Евстахія не могла переймати на себе чужих туберкулів.

⁵ Сестра о. крил. Лаби, Пелагія, померла 1 травня 1938. Я був на її похороні і про все докладно випитався. Смерти Пелагії сподівалися ще перед Покровами (14 жовтня 1937). По Покровах несподівано стало їй лекше. Це так тривало до березня 1938. Перед туберкульозною горла Пелагія тяжко хорувала на шлунок і на серце. Не треба собі уявляти, що особи, яких недугу переймають стигматички на себе, мусять вийти з тієї недуги. Коли недуга дуже тяжка, то стигматички переймають на себе тільки якусь частину тієї чужої недуги, а решту організм хворої особи мусить сам „відробити”. Коли ж стигматичка в тому часі попаде в свою недугу, то її ослаблений організм уже не може так багато терпіти за другу особу. Хто знає, чи поміч Евстахії для покійної Пелагії тому не була достаточна, що саме на той час випала інвігіляція над Евстахією, яка принесла для Евстахії цілком інші журби? Зрештою Христова поміч не буває однаковою в кожному випадку: деякі недужі за посередництвом стигматичок бувають моментально uzдоровлені.

⁶ уявні, такі, що є наслідком самонавіювання. – прим. упорядника

Я на те відповів, що Евстахія, випитувана мною, сказала мені ще в осени, що вона не переймає заразків недуги, тільки саму педугу, тому від неї ніхто не може заразитися. Воно й раціональне, що чужа недуга, перебрана містичним способом, мусить у дечому різнитися від своєї оригінальної форми, бо коли б ні, то стигматичка, перебравши на себе наприклад туберкульозу в кінцевій фазі, мусіла би й сама вмерти.

І хоч о. Др. Лаба сказав, що він сам дивується, що його сестра ще живе, то на засіданнях Комісії ніколи не прийшло до дискусії в тому напрямі, як Евстахія могла знати про ті особи і їх недуги, як могла попадати в аналогічні недуги і чому тим особам, хоч не було ніяких сподівань на їх здоров'я, поверталось здоров'я? Комісія, що мала за завдання досліджувати містичні явища стигматизації, не була чутка на вагу містичних даних, бо занадто піддалась духові нормальної біології, яка не знає містичних явищ... Невже можна сіткою воду черпати?

Ще куди гірше пішло з випадком Володимира Шуля (літ 28, син нашого пароха зі Стоянова). На останньому засіданні Комісії, на якому я був приявний, я прочитав записані зізнання того молодця. Володимир Шуль в 1934 р. захворів на туберкули легенів. Лікували його різні лікарі (Др. Барвінський, Др. Панчишин, Др. Банах, Др. Стефурак, Др. Тайхберг), однак його стан щораз погіршувався. В грудні 1936 р. мав він п'ять разів вибухи крові, вже не міг ходити, і вже лікарі опустили його. Але потім несподівано став приходити до здоров'я, без усяких ліків, а влітку 1937 р. вже був уповні здоровий і концертував у Варшаві, як бандурист, впродовж цілого місяця. Дня 15 вересня 1937 р. він був в Евстахії Бохняк. Вона йому з місця сказала, що його знає, що він є син священика зі Стоянова, а пізнала його в 1936 р., коли він їздив до сусідного села (Ржищів) оглядати чудесно відновлені образи; один образ відновився йому на очах. В. Шуль дивувався: „Як це ви можете знати?“

Евстахія відповіла йому, що вона тоді духом стояла коло ного, що те відновлення образів – це її діло. Далі сказала Евстахія: „І коли ви в зимі, в грудні мали вибухи крові, я молилася до Ісуса, щоб радше я вмерла, ніж мали би ви вмерти. Я перейняла вашу недугу на себе і я мала вибухи крові”.

* * *

Коли В. Шуль був в Евстахії іншим разом (з початком жовтня 1937 р.), вона сказала йому, що також у Стоянові в одній хаті є чудесно відновлений образ почаївської Богоматері. В. Шуль дійсно знайшов той образ, привіз його до Львова на показ. Станіолева⁷ одежа на тому образі покрилася дукатовим золотом, а краї лишилися мосяжної краски, яку спершу мав цілий образ. Я ходив з тим образом до золотників, а вони мені сказали, що природно ніяк не можна би такого образу позолотити, бо станіолева одежа, приклена до образу тільки краями лица та рук Богоматері й Дитини Ісуса, мусіла би розірватися в часі позолочування. Я той образ показував Преосвященому Предсідникові Комісії і о. Д-рові Лабі, вони нічого не могли сказати проти чудесного його відновлення.

Коли я прочитав Комісії ті заприсяжені зізнання В. Шуля, лікар не знав, що сказати, бо тут входили в гру речі, в яких він уже не міг уважати себе за фахівця. Вирятував його Предсідник Комісії, який з місця сказав: „Це ніщо не є!” На тому й скінчилася ціла епізода із зізнаннями Володимира Шуля.

Комісія, яка шукала за чудами, а *limine*⁸ відкидала чуда, і потім видала опінію, що не знайшла нічого чудесного! Очевидно, при такому наставленні і такою методою ніяка Комісія ніде на світі, ні в природі, ні в історії не знайшла би ніякого чуда.

⁷ станіоль – металева фольга. – прим. упорядн.

⁸ одразу, від початку. – прим. упорядн.

Я зовсім інакше поставився до тих самих даних, що їх мала Комісія. Зараз 17 вересня 1937 р. я поїхав до Стоянова, а відти до Ржищева. Особисто оглянув відповлені образи, на місці розпитався про все. В трьох найубогіших хатах є по 10-12 відновлених образів – несамовите вражіння! Деякі образи відновилися на очах людей. Люди по кілька разів присягали в тій справі. Тоді в селі дуже ширилася штунда. Чудесне відновлення образів зломило штунду. Тисячі й тисячі людей приходили до Ржищева оглядати відновлені образи. А також у подальших селах на Волині та по галицьких селах у тому районі тоді відновилися образи. Де ж причина того чудесного явища?

Ніхто ніколи з науковців не припускав, щоб чудесне відновлення образів діялося через людей. У червні 1936 р., коли я повернувся з Глинян, довідався від Насті Волошин в екстазі (її ангел говорив), що це вона відновила образ розп'ятого Спасителя в глинянській старій церкві. Вона докладно описала, як це вона зробила, коли, який образ, скільки йому років і т. ін. Настя тоді була в Млинах і духом прилітала до того образу та годинами молилася перед ним (ангел сказав: „душечка молилася і я молився”), а від того образ відновився.

Якже ж Евстахія Бохняк могла потрапити на те саме твердження – таке неімовірне, а в світовій літературі невідоме? Що глинянський образ Настя В. відновила, це досі була тайна, бо Настин ангел заборонив нам, що тоді були при її екстазі, розголошувати це – аж до смерті Насті (щоб упереджені до Насті не були упереджені до того образу). Я тепер зраджую ту тайну, бо вже маємо й більше чудо – нерукотворений образ Богоматери в Чайковичах, який сам собою говорить, що він повстав у зв'язку з нашими стигматичками.

Як могла Евстахія Б. знати про відновлені образи в Ржищеві, про те, що їх їздив оглядати В. Шуль, що один образ відновився йому на очах? Як могла знати про відновлений образ у

Стоянові і який віп, хоч про те до того часу ніхто не зпав (господиня того дому, Олійникова, звернула була увагу, що той образ „почервонів”, а передтим був блідий, отже думала, що він чудесно відновився; але чоловік накричав на неї і вона нікому про те не говорила)?

Щоб ті позитивні дані оцінити, як слід, і викрити їх реальну цілість (бо це тільки фрагменти), конче треба пізнати моральний характер Евстахії, і цілість її явищ. Я доложив усіх старань і мав доволі часу та різних нагод, щоб і одне і друге осягнути. І я переконався, що образи, про які була згадка, дійсно відновилися через Евстахію Бохняк. В тому переконанні утвердили мене й пізніші відновлення образів, при яких зв'язок з Евстахією був наглядний, як наприклад у Дмитра Сеніка, поштового службовця у Львові, в Гринька Терлецького в Новосілках Опарівських (біля Черкас), а особливо в домі о. Дм. Шуля в Стоянові. Евстахія Бохняк раз сказала до Володимира Шуля: „В Стоянові в старій церкві є образ почаївської Божої Матери; я вже маю від Ісуса дозвіл відновити його. Візьміть його до себе, до хати, а я поволеньки відновлю його”. Той образ взяли з церкви на приходство, де він дійсно відновився, покритися темним золотом, що о.Шуль і всі його домашні можуть підтвердити присягою.

Я дуже добре розумію, що Комісія, щоб не наразити себе на евентуальну компромітацію, мала повне право обмежитися на безспірних фактах, а не запускатися в аналіз таких субтельних містичних явищ, як чудесне відновлення образів та перебирання на себе чужих недуг Евстахією Бохняк. Але ж той самий мотив так само промовляв за тим, щоб Комісія взагалі не запускалася в інтерпретацію явищ Евстахії, а обмежилася на ствердженнях фактах. Комісія не опрокинула даних про чудесні явища в Евстахії і навіть не потрактувала їх, як слід було. Отже правильно Комісія могла би була у свому „parere” тільки те сказати, що вона не може нічого сказати про те, чи в явищах Евстахії Б.

є чудесність, чи ні, бо на основі своїх дослідів не могла собі виробити певного переконання. Коли ж Комісія сказала, що в явищах Евстахії Бохняк не знайшла нічого чудесного, то заключення вийшло поза реальні преміси. Це комісія взяла „зі себе”, зі свого наставлення, а не з об’єктивних даних.

* * *

На одному засіданні Комісії я пояснював, що Евстахія має всі прикмети стигматизації в церковному значінні: має екстази і то найбільше типові („хрестні екстази”), має видіння Ісуса Христа, Богородиці й інших святих осіб, мала стигматичні рани, а література зачисляє до стигматизованих і такі особи, які мали стигматичні рани хоч би тільки раз у житті – ось Настя Волошин тепер також не має вже ран і навіть не має пасійних екстаз.

На те о. В. Лаба поставив мені питання, чи Евстахія дійсно має видіння? Я відповів, як слідує. Тут я в спеціально корисному положенні. Коли Володимир Шуль перший раз відвідав Евстахію, сказав їй, що на вікні в його кімнаті появилися два образи. Евстахія йому відповіла, що вона про те знає, бо це її образи; на долішній шибі є Божа Мати зі свічкою в руці, а на горішній є Благовіщення. Я поїхав до Стоянова і оглянув ті образи. Дійсно, на горішній шибі є Благовіщення (менше виразне), а на долині є жіноча фігура, що праву руку тримає на грудях, на неї спадає і з неї звисає намітка, а в лівій руці має горючу свічку з великим полум’ям. Так само описала мені Ганя Груба Божу Матір, яку кілька разів бачила при Евстахії; так само описала це явище й сама Евстахія. Про це можу кожного переконати своїми протоколами ще з червня 1937 р. Церковне малярство не знає такого образу Богородиці. Отже зв’язок між видіннями Евстахії та містичним образом на приходстві в Стоянові наглядний; образ

Образ на шибці в Чайковичах.

у Стоянові підтверджує, що Евстахія дійсно має видіння святих осіб.

Чайковицький образ є вінцем і підтвердженням усіх містичних образів, про які я писав. Божа Мати в Чайковичах – це стигматична Божа Мати, зі стигмою на руці. Богородиця в короні, з Дитиною на руках, а з мечем у грудях – концепція, невідома в історії церковного малярства. Образ витворився під містичним впливом Евстахії Бохняк і Насті Волошин. Він є символом їх стигматизації. І Евстахія і Настя знали про той образ уже того самого дня, коли він появився, 15 грудня 1937 р.

Настя про все довідалася в віщому сні, Евстахія була вповні свідома того, що вона творила той образ, зачинаючи від „польського Непорочного Зачаття” (від 8 грудня 1937). Евстахія знала про закриту керницю, що при тій хаті, де появився образ, навіть відгадала, скільки літ вона закрита, знала також про джерело, з якого „чистенька” вода тече до тієї керниці. Настя докладно означила місце джерела і його глибину під землею

(в самій кімнаті, де образ, 1-1,5 м під землею). Порозуміння між ними не могло бути ніякого, бо в тому часі, коли я зайнявся Чайковичами, Настя була в Підлютім (впродовж п'яти тижнів). По моїх директивах, які я дістав від Евстахії і від Насті (по її повероті з Підлютого) власник хати відкопав жилу того джерела і пустив дійсно „чистеньку” воду до криниці. На це все я можу присягнути.

* * *

Монахині цілий місяць [за дорученням Комісії] спостерігали над Евстахією (від 27 листопада до 27 грудня 1937 року) і не бачили, щоб вона їла та пила. А Евстахію легко пильнувати, бо вона завжди лежить у ліжку. Від 13 по 27 грудня при ній не було навіть Гані Грубої, що їй завжди прислуговує. Комісія вважала за доказаний абсолютний піст Евстахії тільки ті другі два тижні, коли при Евстахії були Сестри самі, а від перших двох тижнів, коли при Евстахії була також Ганя Груба, Комісія заабстрагувала. У ці два тижні, від 13 по 27 грудня, вона видержала абсолютний піст (навіть без пиття води) без утрати своїх життєвих сил і без утрати ваги тіла при найстрогішій контролі над нею.

Власне в тому річ, що Евстахія не могла їсти. В тих перших двох тижнях Евстахію так дуже боліло горло, що вона тільки з великими муками приймала св. Причастя, а від 9 грудня впродовж дальших 10 днів взагалі не причащалася. Коли приймала св. Причастя, то треба їй було голову піддержувати, у гортані їй клекотіло, мучилася впродовж 5 до 15 хвилин, заки св. Причастя зійшло до шлунка. Якже ж така особа могла би приймати звичайну поживу, коли приймання св. Причастя, при урухомленні всіх побожних бажань, спричиняло їй такі муки?

Коли Ганя Груба 13 грудня 1937 р. від'їздила на село, я запитав її: „Чи не боїшся покидати Евстахії на чужих людей?” Ганя мені відповіла: „Якби я годувала Евстахію, як собі лікар

думає, то я не покинула би її ні на один день; а так буде з нею те, що й за мене було – лишаю її на Бога”. Чи це не є сильний доказ? При двотижневій інвіліяції⁹ над Тересою Н. від 14 до 28 липня 1927 р. не було такого доказу (Тереса була в своїй хаті при родичах і ходила).

Ганя Груба переді мною зложила дуже тяжку присягу усно й на письмі, що Евстахія не їсть від травня, а не п’є від червня 1937 р. І я і моя дружина, і ціла моя родина знаємо Ганю Грубу вже від року і складаємо їй таке свідоцтво, що вона дівчина дуже побожна, наскрізь чесна, вповні нормальна, нездібна до хитрощів. На неправду вона ніколи не присягала би. Евстахії Ганя Груба услугує вповні безінтересовно, без усякої винагороди. З Евстахією зв’язало її тільки те, що вона була свідком різних чудесних явищ при Евстахії. І тільки тому вона скочила би у вогонь за Евстахією та зносить усі прикрощі, фізичні й моральні, злучені з її жертвенною службою.

Абсолютний піст Евстахії Бохняк не зачався нагло. Як це було в Тереси Нойман, подібно й Евстахія спершу перестала приймати поживу, а щойно по місяці перестала приймати також воду. Вона хотіла їсти і пити, але не могла, бо все вертала. Домашні силували її, щоб їла і пила, вона їх слухала, та все вертала. На те є без числа свідків (Ганя Груба, Марія Яворська, брат Евстахії, я, моя дружина і ін.). Евстахія завжди почувається однаково ситою, можна при ній їсти чи пити, вона не має ніяких спокус до їдження та пиття. Також ці аналогії до прояв Тереси Нойман, коли їх сполучимо в синтезу з усіма явищами Евстахії Бохняк, мають своє значіння. З усього недвозначно виходить, що Евстахія Бохняк – це стигматичка того типу, яка роками може жити без усякої їжі та пиття. Такий довгий абсолютний піст відомий тільки в стигматиків¹⁰. З усіх незвичайних

⁹ нагляд – прим. упорядн.

¹⁰ Veremundus, Weltbetrug in Konnersreuth? – Colmar 1937, стр. 62

явищ, які бувають при стигматизації, довгий абсолютний піст найбільш чудесний. Екстази, стигматичні рани і т. ін., бодай до якоїсь міри, можна би й медіумічно пояснювати. Але довгий абсолютний піст не дається пояснити ніяким природним способом.

Я мав нагоду чути від кількох наших молодих людей, що вони, як політичні в'язні, самі на собі досвідчили наслідки голоду без пиття води, коли переводили „голодові страйки”. Одні вже по трьох днях такого страйку були вповні зломані, другі по чотирох днях, треті по п'ятьох, тільки один видержав шість з половиною днів, але коли мати прийшла до нього, то його не пізнала – так страшно виглядав і вже не пам'ятав, що з ним діється. Це оповів мені той сам пан і, відвідавши Евстахію Бохняк, сказав мені, що він найбільше дивується її виглядові при абсолютній здержности від їжі та пиття, бо він це на основі власного досвіду може найкраще оцінити.

Справді бувають індійські йоги чи факіри, що не їдять і не п'ють впродовж 30 чи навіть 40 днів, але вони тоді завмирають, як звіря в зимовому сні, і дуже худнуть. Внутрішні переміни в їх організмі приймають якнайповільніше темпо, вони тоді подібні до нафтової лямпки, яка світить скрученим гнотом і нафти вистарчає їй надовго, бо тільки потрохи спалюється.

Але не їсти і не пити впродовж 14 днів, а лишатися при нормальному темпі внутрішніх перемін, при нормальних своїх життєвих силах і при звичайному вигляді тіла, як це було в Евстахії Бохняк в часі інвігіляції над нею (тут маю на увазі тільки останні два тижні) – це таке неприродне, таке чудесне, як коли б нафтова лампа світила повним гнотом впродовж 14 годин чи днів без поменшування нафти, що в ній.

Не тільки я, але дуже багато осіб на основі власного досвіду може присягнути, що Евстахія Бохняк ясновидюча. А Евстахія дуже добре знає, що вона є під контролею інших ясновидючих осіб (тепер аж шістьох, різного стилю, віку, освіти і національності), з якими я стою в зв'язках. Усі ті ясновидці відвідали Евстахію і potwierджують, що вона справжня стигматичка, що ні їсть, ні п'є. А якщо хтось уявляє собі, що тих ясновидців у такій справі можна здурити, то той не знає дійсності і тільки фантазує.

Евстахія аж неімовірно ясновидюча. Без кінця осіб уже тут у Львові може під присягою посвідчити, що Евстахія Бохняк сказала їм про речі з їх життя, про які вона природно ніяк не могла знати. Я в безлічі випадках ствердив понад усякий сумнів ясновидючість Евстахії і то спеціально стигматичного типу, а для мене такі явища не новина. Стигматичний тип ясновидючості відзначається тим, що стигматизована особа має візії з життя Ісуса Христа і зараз знає, або бодай відчуває, коли хтось, хоч би де в світі, кличе її в поміч. Медіумічна ясновидючість у тих напрямках не є розвинена.

Так наприклад, 11 травня 1938 р. рано сказала Евстахія Бохняк до Гані Грубої: „Нині прийде до мене один пан, що принесе правдиве обличчя Ісуса Христа”. Ввечір того дня прийшов зі мною до Евстахії Др. К. Чехович (перший раз) і коли їй показав фотографію Ісуса Христа з плащаниці з Турину, вона сказала: „Це правдивий образ Ісуса Христа, я його нераз бачила в екстазі, сам Ісус Христос показував мені ту плащаницю”. І описала туринську плащаницю та, випитувана, пояснила, що рани на руках понижче долонь на тій плащаниці походять від ланцюгів, якими Христос був зв'язаний при бичуванні, а до хреста Христос був прибитий долонями. До дружиню. Ф., якої ніколи передтим не бачила, Евстахія сказала:

„Чи ви, пані, не будете сестріницею того Преосвященого, що померли на Лемківщині?” І оповіла, що вона була духом при смерті покійного о. Д-ра Масцюха, описала всі подробиці, згадуючи навіть миро від св. Николая, вервицю з Єрусалиму, срібні медалики, що лишилися по покійнім.

* * *

Апорти Евстахії діляться на такі, що їх вона дістала від Преч. Діви чи від Ісуса Христа, та на такі, що їх вона сама духом принесла. Вони певно всі правдиві. Про деякі з них я маю таку наглядну певність, що можу на них присягнути. Дуже добре розумію, що це для людей, які не знають медіумічної літератури, неімовірне. Але з Евстахією зв'язані ще куди більше неімовірні явища, ніж апорти. Я не тільки ні в чому не помилився, коли писав про Евстахію в книжці „Пояснення стигматизації”, але нині, по році моєї обсервації, я переконався, що навіть ті явища Евстахії правдиві, які спершу здавалися мені надто неімовірні.

Ганя Груба, дівчина, що услугує Евстахії Бохняк від березня 1937 р., під присягою зізнала мені, що в Велику П'ятницю щороку є така хвилина, коли Евстахії Бохняк у хрестній екстазі тріщать кости в усіх суглобах; що вона кілька разів бачила ще в тих роках, коли мати Евстахії жила, як з'явився великий апортовий хрест, Евстахія якось найшлася на тому хресті розп'ята, потім хрест з нею сам піднісся і Евстахія так висіла на хресті впродовж чотирох годин, прибита апортовими цвяхами до хреста (подробиці пропускаю).

Хоч я дотоді два рази прочитав „Християнську містику” Ѓореса, де зібрано найбільше випадків стигматизації, все ж таки не пригадував собі таких явищ, про які оповіла мені Ганя Груба з життя Евстахії Бохняк. Я взявся читати Ѓореса третій раз. І чи не знайшов аналогічних явищ? Знайшов – бо я тепер

саме за тим слідкував. Агнеті від Ісуса в хрестній екстазі тріщали кости в усіх суглобах. Про Йоанну з Бургос записано, що вона в екстазі брала на плечі залізний хрест (33 фунтів ваги), а коли на колінах ішла з тим хрестом, то дуже тріщали всі її кости в суглобах. Та сама стигматичка казала собі зробити великий дерев'яний хрест, до своєї міри, в екстазі клалась на нього, хрест з нею сам підносився, стояв у воздуху, не доторкаючись долівки, а вона висіла на ньому наче прибита. Кости тріщали в хрестній екстазі також Вероніці Джуліані та Йоанні з Carniola.

Нема сумніву, що апорти були й у тих святих та стигматизованих, про котрих ніщо таке в їх життєписах не записано. З екстаз Евстахії Бохняк відкрилося, що Бернадета з Люрду дістала вервицю (з білими й синіми зеренцями) від Богородиці зараз при другій появі Богородиці; Богородиця й навчила Бернадету молитися на вервиці. Це говорила сама Бернадета через Евстахію Бохняк. А стигматичка Джемма Галгані і св. Тереса від Дитяти Ісуса сказали через Евстахію Бохняк, що вони апортовим способом дістали ті дерев'яні хрести, з котрими вони й на образках намальовані. За життя вони боялись признатися до того, щоб їм це не пошкодило між безкритичними людьми. Також Тереса Нойман має той страх і не виявляє своїх апортів. Через Евстахію Бохняк вона говорила до мене: „В нас тільки рани і рани. Більше ніщо, бо зараз – чарівниця і обманниця! Про мене говорять, що я *esse und trinke* (їм і п'ю)... Ах, коли б я їла, мала б менше клопоту! Чи я не їла б, якби могла? Але *Jesus Christ* не дає. Я зі всім мушу скриватися!”

В наших стигматичок апортів багато (найбільше має Евстахія Бохняк), найважливіші з них були давані урочистим способом, при свідках, з відповідними промовами. Відки така різниця між нашими й західними стигматизованими особами? Та різниця не є єдина. Чимало є такого, що в західних стигматизованих осіб було укрите (наприклад, розмови з Ісусом Христом,

з Богородицею, ангелами, святими), або тільки в малій мірі (наприклад, апорти), а в наших стигматичок це виявилось і розвинулося вповні.

Як усі явища наших стигматичок, так і їх апорти творять систему, якої ціллю є „піднести віру Христову, щоб була більша у світі, ніж тепер є” (це слова Евстахії Бохняк, які часто повторюються в її екстазах). Власне те і є вирішальне в явищах наших стигматичок, що вони самі – це найглибші типи евангельського життя, а всі їх явища найвиразніше розвиваються в тому самому напрямі.

3. Свідощтва самовидців свідків

Ганя Груба (літ 25) заприсягнула всі свої зізнання про Евстахію Бохняк. Вона пізнала Евстахію в 1934 р. Ганя служила в Сокалі, але що належала до III чина, який ведуть ОО. Василіяни в Кристинополі, то від часу до часу приходила до Кристинополя. Одної неділі на Службі Божій у Кристинополі перед самим Причастям (коли священник говорив „Вірую, Господи, і ісповідую”) Ганю освітило внутрішнє світло, і вона почула голос: „Тут зараз за церквою в другій хаті є хвора дівчина, навідайся колись до неї”. З того часу Ганя стала приходити до Евстахії. В часі вакацій 1936 р. приходила щовечора, а рано поверталась до Сокаля (пішки). Ганя бачила всі рани Евстахії в усіх їх стадіях, часто бачила кров, що наче роса випливала з чола Евстахії. Крім того Ганя бачила різні чудесні явища при Евстахії (апортові цвяхи в ранах на долонях Евстахії, чудесні світла, Пречисту Діву, Ісуса Христа, ангелів, чула неземські співи і т. ін.). Настало прийшла до Евстахії 28 лютого 1937 року (мати Евстахії померла 2 березня 1937).

Брат Евстахії, нижчий судовий урядник у Львові, зізнав на письмі, готовий те заприсягнути, що Евстахія завжди була дуже побожна, що він ніколи не спостеріг на ній ніякого маняцтва та

що він 26 і 27 квітня 1937 р. бачив, як Евстахія чистою ватою обтирала собі з чола ясночервону кров.

Кров випливала Евстахії також з голови, тому вона, щоб голови чисто тримати, відтяла собі волосся, яке в неї було дуже довге й буйне.

Сусід Евстахії, жидок Файвел Лямпарт, каліка, що ходить на двох милицях, як нездібний до праці, щодня пересиджував в Евстахії і добре її знає. Коли прочитав у „Голосі знад Буга” статтю Д-ра Савки, сам від себе написав лист до мене, заявляючи, що буде присягати, що кров з чола Евстахії сама від себе випливала.

Дня 27 травня 1938 я бачив на лівому лиці Евстахії, від чола вділ, червону смугу, на палець широку, довгу на яких 12 см, не криваву, але з зачервоніння шкіри. Та смуга була видна впродовж кількох годин в однаковій тонації. Такого явища штучно ніяк не можна витворити, а воно типово стигматичне (містичне бичування). Таку саму зачервонілу смугу на лівому лиці Евстахії і на її чолі бачила 10 червня 1938 р. п. Н. Погорецька, в якій Евстахія тепер мешкає. Звертаю увагу, що 27 травня і 10 червня 1938 – це була *пятниця*. Це те саме явище, що його обсервував Др. Савка, тільки що безкровне, та воно тим більше підтверджує оригінальність того явища, яке бачив Др. Савка.

Клясичним свідком є господиня Марія Яворська, замужна, літ 48, замешкала на Вільці Поторицькій коло Сокаля, побожна, бистра, розважна, грамотна. Візвана мною, пішки прийшла до Львова і пішки повернулась, не хотіла від мене взяти грошей на дорогу, кажучи, що Евстахія варта того її труду. Дня 7 квітня 1938 р. при свідках, п. Марії Дембіцькій і п. Михайлі Шалабавці, вона під присягою зложила ось такі зізнання:

„Я знаю Евстахію Бохняк уже 12 років. Запам’ятала я її, як вона вже лежала в ліжку. Я до Бохняків приходила щонеділі по Службі Божій (бо я ходила на Службу Богу до ОО. Василіян у

Кристинополі) і була я в них до вечірні. А відколи Естахія дістала рани, я приходила також по пятницях. Я відразу пізнала Евстахію як незвичайну людину в побожнім життю.

Я такої особи шукала і таку найшла в Евстахії. Найбільше подобалось мені в неї терпеливе зношення терпінь; не чула я від неї ніколи ніякого образливого, ані гострого, ані прикрого слова. Так само її покійна мати була дуже побожна, щодня причащалася; обі були в братстві і в третім чині; мати також була тиха і спокійна.

Евстахія все лежала в ліжку і все навznak. Спершу була хвора на серце, потім пам'ятаю, що і Евстахія і її покійна мати говорили мені, що Евстахія була оперована на матицю.

Покійна мати Евстахії оповідала мені про свій незвичайний сон. Вони в сні бачили, що ніби ідуть до школи, а з неба падав хрест. Тоді вони сказали: „Ісусе, де ти падеш? Упадь на мої плечі, бо як упадеш на камінний хідник, то поб'єшся!” І той хрест упав на їх плечі.

Евстахія звірилась мені, що вона терпить щоп'ятниці і має терновий вінець, бичування і рану на правому боці. Раз показала мені груди, на котрих була якби проколена рана, а на правому боці я в Евстахії бачила рану, свіжо засклеплену, якби від копія. Евстахія тоді сказала до мене: „Подивіться і запам'ятайте собі, бо мені того буде треба”.

Раз я бачила, як Евстахії на чолі виступив кривавий піт, дрібненькі краплі крові по цілім чолі, я добре тому приглянулася. Тоді Евстахія чистою ватою обтерла собі чоло і на ваті була кров.

На Чесного Хреста 1937 р. я завинула ліву руку Евстахії, бо мене просила, і тоді я бачила на тій руці, на горі на долоні *чорний цвях*, зі шкіри виставав лиш дуже незначно, а був тупий. Я це добре виділа, але ані Евстахія мені про це не говорила, ані я їй. Пізніше я бачила рану на правій руці в Евстахії.

За дозволом Евстахії я про те все у сповіді сказала о. Федорикові ЧСВВ. Вони мені сказали, щоб я нікому про те не говорила, бо то буде великий натовп людей.

Одного разу я була свідком, що на подушці, на якій Евстахія лежала, з крові, яка виплила з її голови, зробився образ голови з терновим вінцем. Я помагала покійній Евстахіїній матері перебрати ту пошевку і другу, чисту заложити. Пошевка була з білого полотна.

На людські переговори Евстахія завжди відповідала тільки те одне: „Чим більші будуть терпіння, тим більша буде святість”.

Коли покійна мати Евстахії померла (то було о 2.30 год. по полудні), я про те не знала. Ввечір того самого дня коло восьмої години я положилася спати і щойно мала заснути, тоді я почувла виразний голос: „*Старенька сторожиха*”. Я так завжди називала покійну Евстахіїну матір (себто „старенька сторожиха”). Зараз я зірвалася, встала з ліжка і на колінах відмовила цілу вервицю (15 частин). Перед моленням на вервиці мене перейняла дрож і я відразу зрозуміла, що Евстахіїна мати в Бозі упокоїлася.

Я була учителькою в III чині і я знала добре Ганю Грубу, яка також вступила до III чина. Я була спокійна, що Ганя пристала до Евстахії і заступила їй покійну матір. Це все я зізнаю під присягою”.

До тих зізнань додаю тільки ту одну заввагу, що Евстахія кілька разів мала апортові цвяхи вбиті в долонях, в місці стигматичних ран. Ті цвяхи були *цілий день*, а потім зникали. Очевидна річ, що тільки такі наглядно певні містичні переживання могли так розположити Евстахію, що вона спокійно зносила й найгидкіші знеславлювання її та посуджування. Але якщо б тих знеславлювань не було, то життя стигматизованої особи не було би подібне до Христового, бо Христа „до беззаконних зачислено”.

Велика це втрата, що мати Евстахії зійшла до гробу, а ніхто не списав того, що вона могла зізнати в справі Евстахії. На жаль, між ОО. Василянками не найшовся ніхто, що вміло і твердо взявся би до досліджування Евстахії, а там на місці, за життя матери, це можна було найлекше зробити. Але я сам найкраще знаю, з якими труднощами й терпіннями це сполучене, скільки треба самопевности, відваги, посвяти для самої правди і витривалости, щоб переписати той справжній „*gurges vastus*”¹¹ усяких посуджувань та жахливих сплетень. А Евстахія спеціально тяжкий тип до досліджування, бо *скритий, таємний тип* стигматизації, що має тенденцію своїми явищами втікати перед дослідником у простій лінії, зате дає йому з боків аж надмір усяких дуже дивних, неімовірних, скомбінованих явищ і свідоцтв.

В суботу 7 травня 1938 р. о 11 год. в ночі на Евстахію напали дуже тяжкі терпіння. Дуже болів її лівий бік, щораз мліла. Коли Ганя розвинула її (Евстахія завжди носить шнурівку), побачила реальну (апортову), сталеву стрілу, що виставала цілою своєю шийкою з тіла Евстахії під лівою груддю; з пробитого місця текла кров з водою, а червона смуга на грудях, від правого боку скісно до лівого, символізувала слід стріли в грудях. В такій позиції та стріла лишилась до 5 год. рано, потім поволі влізла в тіло і скрилася. В неділю я оглядав те місце, ніякої рани не було, але приложена вата була насякнена водою з кров'ю. В понеділок моя дружина бачила в тому місці в Евстахії свіжу рожеву близну коло 4 см довготи. Впродовж 10 днів з того місця постійно випливала вода з кров'ю, Евстахія щодня омлівала, відчуваючи „залізо в грудях”.

Це типове стигматичне явище, але зовсім нове (в історії невідоме) і неімовірне. Та воно має своє потвердження з іншого боку. Тієї самої ночі, себто з 7 на 8 травня, Настя Волошин мала ось такий сон (подаю його в тій формі, як вона мені оповіла):

¹¹ жахливий потік. – прим. упорядн.

„Я ніби найшлася в кімнаті Евстахії. Евстахія ніби конає, а Ганя безрадна розпачає. Я оглянулася, а в дверях стояв молодий мужчина в сивому плащі, такий недобрый на лиці. Він стрілив і прострілив Евстахію наскрізь. З рани, де стріла виходила, ішли чудесні проміння на всі боки. Я тоді кинулась до Гані: „Чому ти його впустила?” Ганя звиняється, що двері були замкнені, що вона не знає, куди він прийшов. Тоді я звернулась недобра до того мужчины і сварюся з ним, а він мені відповів: „Ще й тебе колись прострілю тою самою стрілою!” Налякана, я надслухувала, чи не дзвонять дзвони, бо я думала, що Евстахія вже вмере від тієї стріли. І в тім я збудилася”.

Той свій сон Настя оповіла С. Маркіяні зараз у неділю, а мені 12 травня. Завважую, що Настя, відколи стала монахинєю, про все, що їй треба, довідується з таких віщих снів.

Евстахія має *дуже й дуже* багато подібних свідоцтв з боку, від різних осіб.

Наведу ще один такий випадок, що зв'язаний з дотепер найкращим чудесним uzдоровленням у Чайковичах.

Сас Михайло (гр. кат., літ 53, жонатий), емеритований нижчий залізничий урядник, замешкалий у Дрогобичі, від 20 літ хорував на шлунок, а на ноги не міг ходити від 1932 р. Лікували його в шпиталі в Дрогобичі і у Львові, але безуспішно. Коли він перший раз довідався про Чайковичі, повірив і хотів там їхати. Відтоді в сні приходила до нього *завжди та сама* (чорноока, змізерована на лиці) дівчина і говорила до нього: „Чому не їдеш до Чайкович, до Божої Матери?” Він вибрався туди 22 лютого 1938. Занесли його до залізниці; в Самборі, де треба було пересідати, перенесли його знайомі залізничники. Перед Рудками, де треба висідати, коли їдеться до Чайкович, він журився тим, хто йому pomoже висісти. В тім якийсь внутрішній голос сказав йому, щоб поспробував встати на ноги. І відразу зачав добре ходити, пішки легко зайшов до Чайкович однаковим кроком

з іншими людьми. Назад до Дрогобича вернувся пішки. Також шлунок йому подужав.

Перед Великоднем знову снилась йому та сама дівчина і казала йому, щоб пішов до Чайкович. Він пішов пішки. В неділю 22 травня 1938 р. (св. Миколая, празник у Чайковичах) він знову був у Чайковичах. В ночі з 22 на 23 травня знову снилась йому та сама дівчина і сказала до нього, що різні люди з Чайкович приходять до Львова і оповідають їй про нього, а він сам не приходить; нехай зараз приїде до неї до Львова, і буде в Митрополита, бо ще многі не вірять.

У Чайковичах загально говорять про стигматичку Евстахію, бо чимало людей відти вже було в неї і самі переконалися про її духовий зв'язок з Чайковичами. Сас Михайло зараз 23 травня 1938 р. приїхав до Евстахії. Як тільки вступив на поріг, кликнув зворушений: „Духу божий, що мене кличеш!” Підійшов ближче і плачучи дивувався: „Та сама, та сама!” Коли я його питав, чи має таку певність, щоб міг на те присягнути, він відповів: „Не присягнути, а на кавалки дам себе посікти!” У своїй книжці „Пояснення стигматизації” я саме того роду свідоцтва *найвище* ставлю, бо вони свідчать не тільки про правдивість стигматизації, але також про її надприродність.

4. Цілюще джерело в Чайковичах

Перед самим нашим від'їздом з Чайкович 2 березня 1938 р. о. парох Юрій Кміт радився зі мною, що зробити з закритою криницею, яка є на подвірі тієї хатини, де з'явився нерукотворений образ? Дві старі жінки, німічні, що не встають з ліжка, одна з Рудок, друга з Чайкович, переказували йому, що в сні явилась їм Богородиця і сказала, що при тій хаті, де появився образ Богородиці в Чайковичах, є закрита криниця; ту криницю треба відкрити, а вода з неї буде помічна людям.

*Прочани біля хатини з образом.
Позаду видно криницю з
чудотворною водою.*

ла щільно дошками обгородити, та треба дати замок, щоб можна удержувати чистоту; при таких масах народу, які приходять до Чайкович, на те дуже треба зважати.

Та криниця знаходиться при самому потічку, за хатою (коли йдеться зі середини села, то перед хатою) яких 10 м.

Десь по місяці був у мене, у Львові, Яків Городиський і розповів мені, що криницю відкрили й обгородили, як я казав. До криниці дали бетони, ще глибше викопали її, ніж була первісно. “Але, – продовжав Я. Городнський зажурений. – Ми мабуть зле зробили, що дали бетони. Головна нора (водна жила) іде з-під самої хати, вона під землею десь на 1.5-2 м; бетони не пропустять тієї води, і може в криниці не буде досить води”.

Коли Я. Городиський це сказав, мені пішов мороз поза плечі. Я вже знав дещо таємного про ту криницю та про її джерело від наших старших стигматичок, від Евстахії Бохняк та від Насті Волошин.

Потім Я. Городиський таки просто сказав, що в криниці немає води; а давніше, доки криниця мала дерев'яні цимбрини, завжди було в ній повно води; в сусідській криниці, в віддалі кількох метрів, також завжди повно води. Я оповів Я. Городиському, що довідався про його криницю від наших найстарших стигматичок:

Я порадив о. Ю. Кмітові, що криницю треба щоскоріше відкрити. Що хтось може мати до того, коли власник хати, Яків Городиський, відкриє свою криницю? Об'явлення Божої Матери часто зв'язані з джерелом чи з криницею, отже можливо, що також у Чайковичах так буде. Але криницю треба накрити дашком, довкола

“Вони дві, одна незалежно від другої, кажуть, що джерело, з якого вода йде до вашої криниці, є під самою вашою хатою, близько при вікні з нерукотвореним образом.” Ми мали свідомість, що колись треба буде відкопати те джерело. Але поки що нарадилися, щоб відкопати ту водну жилу, що веде з-під хати, пробити бетон на тому місці та впустити воду до криниці.

Коли наступний раз відвідав мене Я. Городиський, привіз мені дві літри води, чистої як сльоза, зі своєї криниці, і розрадуваний оповідав мені, як вони відкопали “нору”, накрили її дошками, до криниці впустили залізну руру, а вода так тече, аж гуркотить...

Але радість не тривала довго. “Нора” замулилася, вода перестала текти рурою до криниці. Знову відкопали ту водну жилу, накрили її ще уважніше. Вода текла лиш кілька днів (впродовж Зелених Свят), а потім знову перестала. Біда і клопіт!

Та тут уже в повному ході був замішаний тасмний чинник. Евстахія Бохняк уповні відверто говорила до чайковичан, що приїздили до неї: “Не пущу води до криниці, доки не відкопаєте джерела. Треба відкопати джерело! Від мене того домагається Ісус”.

Читач бачить, що не тільки чайковицький нерукотворений образ, але також цілюще джерело, що під тим образом, годі пояснити без зв’язку зі стигматизацією в нашому народі. Коли йде про цілюще джерело, то навіть годі переповісти його дійсну історію без того зв’язку.

* * *

Ще десь у січні 1938 р. Евстахія Бохняк запитала мене: “Чи отець не чули щось про Чайковичі?” Я байдуже відповів, що щось у газетах писали про образ, але то мабуть ніщо помітне. По кількох тижнях Евстахія знову поставила мені те саме

питання. Я відповів, що чув від одного з моїх учеників, що там люди з'їздяться, що ніби там на вікні показується живий образ Богородиці, Ісуса Христа, але це для мене підозріле. Евстахія знову урвала на тому, як і за першим разом. По кількох днях я сам завів з нею розмову про Чайковичі. Тоді якраз привели до мене чоловіка з Містків коло Любіня, що був у Чайковичах; він мені оповів, що його жінка хворіла на легені, вже не могла ані до сусіди зайти, а в Чайковичах вповні виздоровіла. Я оповів Евстахії, що його жінка в Чайковичах подужала, та що він бачив ніби живого Ісуса в вікні.

Тоді Евстахія сказала до мене: “Я там хочу будувати каплицю”. Це мене заінтригувало і я поставив Евстахії питання в жартівливій формі: “Чи ти не мачала там пальців?” Вона всміхнулася й відповіла: “Коли поїдете, побачите, що там є, і повернетесь, то я все скажу.”

І знову заінтригувала мене та відповідь. Таку самісіньку відповідь я дістав від ангела Насті Волошин, коли в 1937¹² р. запитав його, чи не його „душечка” (Настя) відновила образ у старій церкві в Глинянах? По моєму повороті з Глинян ангел усе розповів мені: який то образ, скільки він має років, коли і як Настя відновила його, хто з людей перший це спостеріг, і висказав бажання, щоб Настя відвідала той образ.

На основі тих даних я здогадувався, що в Чайковичах мусять бути щось важніше, і вирішив поїхати туди. Саме тоді були великі сніги, тому Евстахія спиняла мене, щоб я відклав поїзду, аж трохи потепліє.

– А леж доти може в Чайковичах усе зникнути, бо там являються якісь живі святі особи! – відповів я Евстахії.

– Ні, не зникне! Образ буде завжди, тільки що він є в живій постаті, – заспокоювала мене Евстахія.

¹² Вочевидь, має бути 1936 р.: протоколи огляду ікони в Глинянах, написані рукою Г.Костельника, датуються 1936 роком. – прим. упорядн.

Я не зрозумів властивого значення тієї фрази “в живій поста-ті”, тому й не випитував Евстахії про те, а ішов у своїх думках за зв’язком Евстахії з нерукотворепим образом у Чайковичах:

– Якось ти дуже самопевно говориш про ті Чайковичі. Чи це дійсно твоє діло?

Евстахія самопевно відповіла: “Моє!”

– А можеш заручити, що образ не зникне до того часу, як потепліє?

– Можу! – знову самопевно відповіла Евстахія.

Коли я вернув з Чайкович 2 березня 1938 р., зараз вступив до Евстахії. Оповів їй, що образ такий виразний, якого я ще не бачив; що його видно також зі середини хати; що в зв’язку з тим образом діються чудесні уздоровлення. Але найбільше мене дивує, говорив я, що такі маси народу там сходяться. Знаю з життя Насті (Волошин), що вона в Млинах день наперед в екстазі заповідала, скільки народу прийде до неї наступного дня, і пояснювала, що це так дух Божий веде нарід. Отже мабуть це так і в Чайковичах.

Евстахія була дуже розрадувана і все потверджувала, про що я їй говорив. Про образ сказала, що він “подвійний”, себто такий, що його видно не тільки знадвору, але й з середини хати. Вкінці я так обізвався до неї: “В Чайковичах, у тій хаті, де появився образ, є одна тайна. Якщо відгадаєш ту тайну, то повірю, що той образ твоє діло.”

Притім була приявна також Гаія Груба, дівчина, що usługє Евстахії. І обі вони нараз крикнули: “Там є закрита криниця, її треба відкрити, – то буде таке місце, як Люрд!” Я звернувся до Гані: “А ти відки це знаєш?” Відповідає: “Це ангел сказав в екстазі, але заборонив мені сказати вам, аж не поїдете і не повернетесь з Чайкович”. Я дотоді ніколи не чув Евстахії, коли вона промовляє в екстазі, бо вона крилася передо мною з тою формою екстаз. У дійсності я майже щодня говорив з ангелом Евстахії, але не відрізняв його від Евстахії, бо він не виявляв себе (не давав себе пізнати).

Я потвердив, що дійсно є така закрита криниця, і оповів про сні тих двох жінок та що я порадив, щоб криницю відкрили. Евстахія додала: “Криницю треба відкрити. А чиста водиця як сльоза, буде текти з джерела до тієї криниці”.

Для мене виглядало самозрозуміле, що те джерело є на дні криниці, тому я тим разом ні на гадці не мав, щоб щось більше випитувати Евстахію про те джерело.

В тому часі Настя, с. Маріям Волошин була в Підлютому (упродовж шістьох тижнів). Повернулася 26 березня 1938 р. і наступного дня в товаристві с. Василії відвідала мене. Нашу розмову сама Настя, с. Маріям, звела на Чайковичі. Вона так говорила:

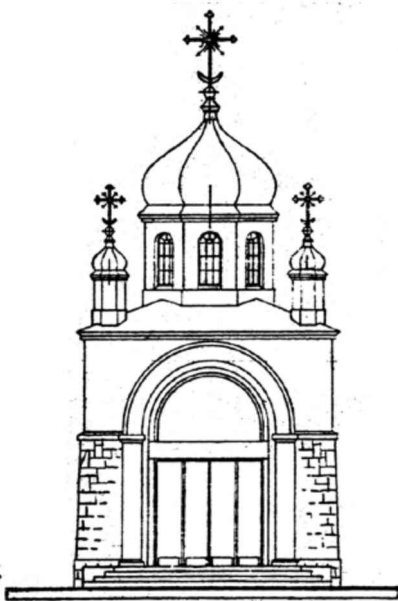
с.Маріям (Анастасія Волошин).

“Тут (у Львові) я чую про якісь Чайковичі. Чи це не буде те місце, яке я бачила в сні – але то було ще в зимі.”

Я зацікавився і казав їй оповісти якнай докладніше, оскільки собі пригадує. Настя продовжувала:

“Десь третього чи четвертого дня тоді, коли с. Василія була при Стасі на інвігіляції (15-16 грудня 1937 р.), я мала сон, що знаходжуся в одному селі на рівнині, переді мною була маленька старенька хата і ніби враз каплиця. Перед хатою від вулички були дві молоді деревини. До хати входить ся з подвір’я. Я ввійшла до тієї хати. На вікні побачила образ

Божої Матері з Дитиною Ісусом на правій руці – дуже гарний. Дитина була дуже гарна, але сумненька. Я впала хрестом і молилася з тою інтенцією, щоб тут було відпустове місце, бо я відчувала, що в тому селі багато комуністів. Прийшла до мене гарна дівчинка, може 12-літня, з білою твар'ю і жовтеньким волоссям. Вона сказала до мене: “То є чуже місце і чужа хата!” А я сказала до неї: “Тут невдовзі стане відпустове місце – таке, як Люрд, бо тут будуть діятися великі чуда-оздоровлення.” Тоді я встала і показала тій дівчині місце в тій хаті та сказала: “Ось тут є джерело, воно незадовго виб'є, вода тече з нього на праву сторону (Настя стояла звернена лицем до дівчинки, що прийшла з дверей до хати, отже Настя була звернена плечима до вулички, а при такій позиції вода з джерела дійсно тече до криниці на праву сторону); воно є під землею десь на метр, найбільше

Проект 1939 р. та капличка, збудована 1998 року.

на півтора, близько при вікні, де той образ Божої Матери.” Потім я збудилася. Пам’ятаю, що перед хатою є вузька вуличка, в хаті є два вікна, що виходять на подвір’я, городу при тій хаті немає. Каплиця була невелика, під дверми були сходи, в середині за престолом був образ Божої Матері той сам, що на вікні в хаті, перед образом висіла горюча лямпочка. Ісус на образі тримав світ – золоте яблуко з хрестиком вгорі.

Наступної ночі в сні я бачила те саме місце, дуже стоптане, дуже велике болото, хати вже не було, люди зносили цеглу для будови церкви. Я мала в руках і людям показувала план дуже великої церкви, яка тут має стати, і сказала до людей: “Ось будете мати пам’ятку по моїй смерті.” Про ті мої сні я відразу оповіла с. Маркіяні, що тоді мешкала в одній келії зі мною”.

Відколи Настя стала черницею, відтоді про важніші речі довідувалася з таких віщих снів. В дійсності це не були сні; Настя тоді духом була в Чайковичах, але пам’ять про те лишилася їй при нормальній свідомості в формі сну. Так це мені сама Настя пояснювала в екстазі. Звертаю увагу на ті дві деревинки перед хатою в Чайковичах, де появився образ, що про них Настя сказала. Я не пам’ятав тих деревинок, хоч старався все добре оглянути. З початком квітня 1938 р. я знову був у Чайковичах – і знайшов ті деревинки. Це дві молоді верби, грубі як мужеська нога понижче коліна, але одна з них – та, що ближче до вікна з образом, тоді вже була зломана і залишився з неї пень десь на 1 м високий (його видно на фотографії, яку поміщено в “Божих Слідах” ч. 1 на стор. 32, одна жінка підперлась на ньому). Пізніше люди, через натовп, зломали й другу вербичку. Отже Настя мусіла бути духом у Чайковичах ще тоді, коли обидві вербинки ще стояли. А заобсервуванням тих подробиць, які я міг ствердити, Настя давала запевнення, що і те, що вона сказала про джерело, також мусіло бути правдиве.

Все, що мені Настя оповіла про свій “сон”, про Чайковичі, я зараз списав і казав те підписати Насті, с. Василії та й сам підписав.

Опісля я говорив про те з Евстахією. Вона сказала: “Так, це правда! Джерело, з якого вода йде до криниці, є в самій хаті, майже під самим образом. Але те джерело треба відкопати! Від мене домагається того Ісус. Я не пущу води до криниці, коли не відкопають джерела”. Треба було думати про відкопання джерела, бо води в криниці не було¹³.

5. Евстахія і Настя

З Кристинополя я спровадив Евстахію Бохняк до Львова 15 червня 1937 р. Кожний зрозуміє, що мене дуже цікавило, як Евстахія буде ставитися до Насті Волошин. Настя вже тоді була голосна на цілий світ (сам я бачив статті про неї німецькі, голяндські, англійські з Америки, чеські та хорватські), а про Евстахію знав тільки Кристинопіль з довкружними селами, до того інтелігенція, на основі дурних видумок місцевого лікаря, Д-ра Т. Савки, посуджувала її в ганебній симуляції. Якби Евстахія мала на совісти що-небудь з того, в чому посуджували її, то мусіла би боятися Насті, бо я нароком (щоб це використати) говорив Евстахії, що Настя ясновидюча. А якби почувала себе нижчою, то подивляла би Настю, захоплювалась би нею, як це я бачив у всіх інших осіб.

Нині дуже добре бачу, що Евстахія мусіла укривати передо мною величину своєї стигматизації, бо я не повірив би без доказових фактів, а такі факти, що їх я сам міг би ствердити, могли прийти тільки з часом. Тому Евстахія говорила мені про себе тільки здержливо – зрештою так їй наказувала й смиренність.

¹³ Продовження опубліковане не було: часопис, в якому друкувався рукопис, перестав виходити восени 1939 р. – прим. упорядн.

Евстахія прийняла Настю зовсім *природно*, без усякої екзальтації, без зворушення, не тільки без усякого страху, але, як тоді мені здавалося, аж надто весело (та тепер сам сміюся з того мого оцінення, бо тоді був *ангел* у тілі Евстахії, але не виявляв себе). І відразу Евстахія стала *старшувати* над Настею. По всіх виявах я помічав, що Евстахія не тільки не робить ніяких промахів проти стигматичної психіки, але відчуває себе тут ще більше досвідченою, ніж Настя. Між іншим також те належить до стигматичної психіки, *що дві стигматички ніколи не будуть зі собою говорити про свої стигматичні переживання*. Ніодна з наших стигматичок ніколи не „прогрішилася” проти того правила ні одним словом (а хто ж зі звичайних людей догадався би, що таке правило для стигматичок обов’язує?). Евстахія і Настя говорили зі собою тільки про свої звичайні переживання, родинні, домашні; бувало, нераз плакали одна перед одною (бо нераз були нагоди до того), потішали себе взаємно, але ніколи не черпали з своїх містичних переживань, тільки з євангельського змісту Христової віри. Всі наші стигматички дуже люблять себе взаємно.

Вдарило мене, що Евстахія, як тільки я її пізнав, знала всі *подробиці* з Настиного життя – також такі, що ніде не були печатані. Моїх книжок про Настю вона не читала. (Можу сказати загально, що ніодна з наших стигматичок не читає ніяких книжок, ні часописів, хіба що з молитвенника моляться. А книжок про стигматизацію їм не вільно читати – кажуть, що Богородиця заборонила їм. З тієї самої причини Ісус заборонив нашим малим стигматичкам дивитися на екстази інших стигматичок (щоб не заражувалися їхніми переживаннями, але щоб зберігали свій власний стигматичний тип і ритм).

Евстахія мені говорила, що вона знає Настю ще з того часу, як Настя корови пасла; вона молилася за Настю, бо жалувала її, що вдома всі поштуркували її; а коли Настя дістала першу

рану, Евстахія того самого дня сказала до своєї покійної матері: „Мамо, вже маєте другу таку дівчину, як я”.

Мені не давало спокою одне темне місце в містичних переживаннях Насті, яке я описав у першій своїй книжці про Настю, а саме зв'язок Насті з Тересою Нойман. Я там написав, як мені Настя оповіла: „Тепер Христос був не сам, а з якоюсь дуже схорованою дівчиною і промовив до Насті: Бачиш, ця дівчина німка носить мої рани вже від 1926 р. Вона вже невдовзі помре – в 1936 р. Я їй дозволив, щоб вона вибрала собі наслідницю, а вона тебе вибрала”. Однак Тереса в екстазі не тільки що не призналася до того, а ще дала остереження, щоб не давати легковірно віри тому, що Настя сказала, але щоб добре дослідити її слова (я тієї другої частини листа від пароха з Коннерсройт не випечатав у першій книжці про Настю, бо справа й без того була аж надто обтяжена).

Я оповів Евстахії про ту „схоровану дівчину” в перших візіях Насті, і питав її, чи то дійсно була Тереса Нойман (про яку Евстахія також дуже добре знала)? Евстахія нічого не відповіла, тільки таким зором подивилась на мене, що я з нього вичитав, що тут якась тайна. По кількох місяцях знову зійшла наша розмова на те саме. Я собі міркував, що Настині слова „*якась дуже схорована дівчина*” скоріше можуть окреслювати вигляд Евстахії, бо вона дійсно так виглядає, ніж вигляд Тереси, яка при своїй стигматизації ходить. Для проби я поставив Евстахії питання: „Чи то не ти приходила з Христом до Насті?” Евстахія самопевно відповіла „так” – і більше нічого не можна було з неї видобути.

Може хтось схоче зробити мені закид, що я це вмовив Евстахію. З такими закидами я зустрічався, як тільки став студіювати Настю (наприклад, що я вмовляю в наші стигматички, що їх душа виходить з тіла). Та хто хоче розв'язати якусь помотану дійсність, той мусить ставити собі різні пробні здогади.

Одначе здогад лишається тільки здогадом, доки його факти достаточо не потвердять.

Про ту „якусь схоровану дівчину”, що з Христом прийшла до Насті в її перших візіях, я говорив в літі 1938 р. з ангелом Олі Волошин. Він твердив, що це була Евстахія, а не Тереса. Потім я говорив з Настею при її нормальній свідомості. Вона мені сказала, що нині вже не може дати певної відповіді, бо вже добре не пам’ятає; але та дівчина була подібна до Евстахії, така дуже схорована і в білій хустинці на голові, яку Евстахія завжди має на голові. Пізніше я говорив про те з Настиним ангелом через Настю, з тим самим ангелом через Евстахію, з Настею через Евстахію, з Тересою Нойман через Евстахію і з покійною матір’ю Евстахії через Евстахію. Це дивна термінольоґія, але так дійсність виглядає. Всі вони, однозгідно говорили, що та схорована дівчина в візіях Насті – це була Евстахія, а не Тереса. Тереса свідчила, що вона й сама завдячує свої рани Евстахії (Евстахію вона називала або „Стасі” або „Стасія”, наприклад говорила по німецьки: „О, Stasi ist gross, sehr gross!»). Це Марія Сютрик, товаришка Насті з Млинів, яка з „Місіонаря” знала про Тересу, піддала Насті, що та схорована дівчина – це певно була та німка Тереса, і Настя це перейняла та так мені оповіла.

Я обіцяв окремо описати говорення одної стигматички через другу. Але що читачі не будуть мати терпцю чекати, то тут вкоротці опишу, як виглядали такі говорення Тереси Нойман через Евстахію Бохняк. У тілі Евстахії був ангел, а я попросив його, чи не могла би до тіла Евстахії прийти душа Тереси Нойман, щоб я з нею говорив, як уже говорив з усіма нашими стигматичками? Ангел трохи подумав, як це завжди буває в таких випадках (ангел це пояснює, що він тоді питає Ісуса Христа про дозвіл) і відповів: „Можна! Прийде! Але вона тільки перші два речення скаже по німецьки, а потім буде калічити”. При зміні особи в тілі стигматички завжди настає стрепенення тіла.

Перше стрепенення – ангел вийшов з тіла; друге стрепенення – прийшла нова особа і говорить по німецьки: „Gelobt sei Jesus Christus! Ich bin Rossi” («Слава Ісусу Христу! Я Тереска», – в баварському діалекті, як дійсно вдома Тересу кличуть.) Спершу дуже стидалася, як кожна зі стигматичок, коли перший раз таким способом говорила. Потім говорила по українськи, але мішала німецькі слова і говорила „ль”, замість „л” (німці не мають „л”), і т.ін. У пізніших таких розмовах зі мною Тереса щораз краще говорила по українськи. Коли я її питав, чи вдома буде пам’ятати про те, що вона говорила через Евстахію, відповіла, що дуже мало – так, якби їй снилося. Те саме я ствердив на наших стигматичках. Але їх ангели дуже добре пам’ятають, коли і про що я з ними говорив через Евстахію. На доказ того є обосторонні свідки.

Евстахія дійсно мала вмерти в 1936 р. і то в велику середу о 3 год. попол., а в велику п’ятницю мав бути її похорон. Усе було Христом заповіджене, мати вже вшила їй суконку до трумни. Треба звернути увагу на те, що Евстахія тоді мала 33 роки, як Христос, коли вмер, і для наслідування Христа мав бути її похорон саме в велику п’ятницю. Але мати Евстахії дуже плакала і благала Христа, тому Ісус лишив Евстахію при житті (як у Св. Письмі Бог лишив при житті юдейського царя Єзехію, хоч через пророка Ісаю заповів йому, що не вийде зі своєї смертельної недуги).

Може хтось стане дивуватися, чому Ісус не вияснив Насті, хто то була та „схорована дівчина”, щоб охоронити Настю перед плутаниною. Та воно і в св. Письмі так не йшло. Ось Ісус за свого земського життя не вияснив апостолам, яке має бути відношення між християнством та законом Мойсея, і між апостолами аж до апостольського собору були спори про те. Коли молоденька Оля Волошин з своїх екстаз могла довідатися про всі тайни інших наших стигматичок, то могла би була й Настя – але ще не був той час!

6. Дві появи: Евстахії і Насті

I

Марія Розвадовська з Милошович коло Щирця, замужна, літ 35, влітку 1936 р. в ясний день ішла сама дорогою в своєму селі. Від придорожного хреста, що був напроти неї, ішла їй на зустріч якась молода, чужа жінка, одягнена в чорному і чорній хустині на голові, боса. Ішла дуже повільно. Марії здавалося, що це якби дух, а не звичайна людина. Тим зворушена, Марія не спускала очей з тієї дивної жінки. Марія побачила, що та стрічна жінка має на руках і на ногах рани, як Христос; ті рани кривавили, а з чола тієї жінки спливала кров по лиці. Марія дуже злякалася. Коли обі стрінулися, Марія поздоровила ту дивну стрічну жінку: „Слава Ісусу Христу”. Вона тихо відповіла: „Слава на віки”. Марія зразу боялась оглянутися за з’явою, коли ж оглянулася, вже її не було, хоч за той час вона ніде не могла подітися.

Марія Розвадовська в тому часі день у день дуже проклинала одного чоловіка, що позичив у неї гроші, а не хотів віддати (і дотепер не віддав). Те видіння так заважило на Марії Р., що вона відтоді перестала проклинати. Марія Р. в тому часі не знала ні про Настю Волошин, ні про Евстахію Бохняк – взагалі не знала, що можуть бути люди з Христовими ранами. Про те своє видіння Марія Р. оповіла кільком особам, між ними також дружині місцевого пароха, п.Комаревій.

В неділю 2 липня 1939 р. Евстахія Бохняк гостювала в п. Комаревої, в Милошовичах. Коли Марія Розвадовська (з маленькою своєю дочкою) прийшла до тієї кімнати, де лежала Евстахія Бохняк, вибухла плачем і довший час не могла промовити слова. Притім було багато свідків. Вкінці Марія Розвадовська промовила, дивлячись на Евстахію: „Це та сама особа, яку я тоді бачила”.

Евстахія тепер не має ран, отже не може бути мови про якусь асиміляцію понять задля незвичайних ран. Евстахія відповіла: „Це дійсно я була. Я тоді вертала духом з Чайкович, і Ісус сказав мені показатися вам, щоб ви перестали нарікати.” (Евстахія твердить, що вона, шукаючи відповідного місця для „українського Люрду”, ходила духом до Чайкович уже від довгого ряду літ.) Марія Розвадовська весь час при Евстахії була дуже несміла і нічого не говорила.

Подібних появ наших стигматичок, особливо Евстахії і Насті, без числа.

II

Подібна поява Насті Волошин. В 1937 р. одна жидівка вихрестка їхала фірою і дуже чимсь журилася. Нараз побачила, що при ній сидить якась монахиня. Монахиня по українськи говорить до неї: „Чи ти полька, чи українка?” Вихрестка призналася, що вона жидівка вихрестка. І монахиня стала її потішати, щоб не журилася, що все в Божих руках, що Христові діти мусять терпіти, бо й Христос терпів. Так та монахиня промовляла до неї впродовж якоїсь пів години, і зникла. Жидівка вихрестка чула щось про Настю Волошин і сама зголосилася до нашого священника о. Іляріона Фенчинського (з Голоскович коло Бродів). Фенчинський списав з нею протокол, який переслав о. Г. Костельникові. Не оголошуємо прізвиська тієї жидівки вихрестки, бо не маємо дозволу на це.

Настя при нормальній свідомости потвердила, що вона дійсно показалася одній жидівці вихрестці, навіть повторила те, що тоді до неї говорила, хоч природно ніяк не могла би того знати.

7. Один з апортів Евстахії Бохняк

Опишу тут один, щодо способу найпоказніший, з апортів Евстахії Бохняк, при яких я був приявний.

В неділю 13 листопада 1938 р. між 2 і 3 год. по полудні Настя Волошин з С. Василюю і зі мною була при Евстахії Бохняк. Настя бажала говорити з Ісусом через Евстахію і заздалегідь просила мене, щоб я їй це уможливив. Ісус, промовляючи через Евстахію, дав відповідь: „Добре, коли тамта страдальниця (Настя) прийде, то я прийду”.

Спершу ми розмовляли з Евстахією, потім вона заповіла: „Прийде Ісус”, – і попала в екстазу. Настя мене намовила, щоб я за неї ставив Ісусові питання, між котрими найважніше було те: Чи Ісус з неї вдоволений? Мені Настя сказала, що вона боїться сама говорити з Ісусом, але пізніше виявилось, що вона мала ще й інше на думці. В монастирі Настя мала неодну нагоду стрітись з різними сумнівами щодо її власних містичних переживань: що це може бути несвідома симуляція, істерія, підступ злого духа і т. ін. Настю ці сумніви, накинені їй іншими людьми, дуже боліли й мучили, хоч вона ще тоді не виявляла їх мені. Вона стала сама себе критикувати, з боку підглядати свої власні містичні переживання і боротись проти них – зі страху, щоб не бути їй подібною до тих осіб, які наслідком істерії несвідомо симулюють. Тому вона й при Евстахії хотіла критично переконатися, як такі явища на другій особі виглядають. Отже й зручніше було для неї, щоб я вів розмову з Ісусом, а вона буде з боку „підглядати” й „критикувати”.

Але Настя, як стигматичка, інакше відчуває приявність Ісуса чи ангела в тілі Евстахії, ніж ми, звичайні люди. І коли прийшов Ісус, Настя почервоніла та дійсно стала боятися. Як сама опісля сказала: ціла дрожала. Ісус відповів, що він вдоволений нею, але не зовсім: „Ти, дитино, хочеш умирати, а я сам знаю, коли маю когось взяти. І упірна ти супроти моїх дарів, боїшся

людських пересудів”. Тим Ісус натякав на те, що діялось у душі Насті, а ми про це ще не знали.

Настя обіцяла, що вже поправиться, що вже не буде бажати собі смерті. А потім стала прохати „даруночка”, якогось апорту від Ісуса. Це Настя заздалегідь уплянувала собі, згідно з вимогами свого „критицизму”. Вже перед тим Настя одержала через Евстахію Бохняк від Богородиці вервицю, а від Ісуса плякету з Серцем Христовим. Але вервицю я дістав від Богородиці для неї, а плякету Евстахія передала мені, що це „для Настуні від Ісуса”. В монастирі не дуже вірили в правдивість тих апортів, хоч Настя обстоювала за тим, що це дійсно апорти. Тому Настя сама хотіла дістати від Ісуса через Евстахію якийсь апорт, щоб „покорити всякого врага й супостата”.

Настя просить і просить, а Евстахія в екстазі маестатично мовчить. Ситуація ставала прикрою. Настя безупинна повторяє: „Прошу Ісуса даруночка, прошу Ісуса даруночка...” – і примилюється плаксивим голосом. Ісус відповів: „Нині ввечір, коли прийду з хрестом, принесу два хрестики: для слуги Божого (для мене) і для тебе”. Але Настя не дає за вигране і дальше просить: „Я хочу тепер, прошу тепер...”

На основі моїх досвідів для мене було ясно, що „на замовлення” при стигматичках ніякі надзвичайні явища не бувають. Тому я звернувся до Насті: „Дай спокій”, – хоч у душі думав собі: ану ж їй, як стигматичці, що вміє так нагально просити, вдасться перемогти те правило? Настя, замість мене послухати, уклякла перед ліжком, на якому лежала Евстахія, і дальше просить „даруночка”.

Безвихідна ситуація! Та найшовся вихід. Евстахія (Ісус) діткнула Настю рукою і каже: „Дитино, де твій ангел?” У тій хвилині Настя стрепенулася, в її тіло ввійшов ангел і продовжував прохання Насті: „Прошу Ісуса даруночка для моєї душечки”.

Ангели всіх наших стигматичок мають таку вдачу, що завжди, як найліпші адвокати, заступають становище своїх, „душечок” (очевидно, оскільки те становище правильне і можливе). Ісус через Евстахію відповів: „Я вже твоїй душечці сказав, що дам нині ввечір, коли прийду з хрестом до моєї страдальниці (Евстахії), а тепер не маю наготовлене”. Ангел Насті відповів: „Я прошу тепер”.

Ангел Насті (себто Настя в екстазі, коли через неї промовляє ангел) був дуже несмілий. Клячав, говорив дуже мало. Щоб його випробувати, як він відноситься до Евстахії, коли в її тілі Ісус, я сказав до нього з усмішкою: „Говори поезію!” – бо він любить говорити віршом при всяких okazіях. Але він подивився на мене, поклав палець на уста, погрозив мені і сказав: „Не можна! Ісус є!”

Втім Евстахія витягнула ліву руку зпід ковдри і дала Насті (ангелові) образок з Серцем Христовим, кажучи: „Тепер маєш це. Приніс мені Кирилочко”. Ісус попрощався і відійшов, а до тіла Евстахії вступив ангел.

Оба ангели через якийсь час весело розмовляли і невинно „дрочилися”. („О, який ти великий пан, ти для своєї душечки зараз хотів би цілого неба!”... „А ти що? Твоя душечка навіть одержу дістала від Матінки!..”)

Евстахія Бохняк під час хресної екстази.

Настя й відійшла від Евстахії в екстазі. На вулиці я питаю ангела Насті: „Ангелику, чи то дійсно був Ісус Христос?” Він відповів: „Певно, певно!” І дуже наказував мені, що зараз маю принести „даруночок”, як тільки дістану його, може

ще нині ввечір, але напевно завтра одразу зранку, бо душечка буде чекати.

В тому часі Евстахія щодня ввечір мала своєрідну екстазу „приймання хреста”. Ісус приносив їй містичний хрест, на котрому вона була розпинана.

Мабуть кожного буде разити, що Ісус, промовляючи через Евстахію, сказав, що не мав „наготовленого” дарунку. Я дуже легко міг би пропустити ту подробицю, але тоді я ретушував би явища, а це противне моїй науковій совісті. Всякі надзвичайні явища треба так реферувати (описати), як вони дійсно відбулися. А щойно потім треба шукати за поясненням. Нам звичайно здається, що Ісус і ангели, де-небудь мали би виступати між людьми, повинні б виступати з цілою своєю небесною силою і славою. Якби наші стигматички яким-небудь способом симулювали виступи ангелів та Ісуса Христа через них, то мусіли би в'язатися тою загальною людською думкою, яку ми навели. А в дійсності ті виступи ангелів і Ісуса Христа виглядають зовсім інакше, несподівано і то в усіх них однаково. Промовляючи через Евстахію Бохняк, Ісус часто пояснював, що він промовляв як терплячий, що виступає так, як тоді, коли ходив по землі в людському тілі. А Ісус, як чоловік, не покористовувався в усіх випадках Божою всемогучістю – в'язався свобідною волею окружаючих його людей.

Кирило – це один з ангелів, які приходять до Евстахії. Очевидна річ, що він міг би був принести і хрестик для Насті, як приніс образок. Але... Настя дістала даруночок до власних рук, та не вона сама, тільки її ангел. А передача того апорту була без усякої ефектовності. Отже сповнилось те, чого Настя собі бажала, та не так, як вона собі бажала. На замовлення, для експерименту, для легкого поконання тих, що сумніваються, при стигматичках не будуть діятись надзвичайні явища.

* * *

Коли того самого дня ввечір я прийшов до Евстахії, проф. Др. К. Чехович уже сидів при Евстахії на малому стільчику і щось писав, тримаючи нотес собі на колінах. У тілі Евстахії тоді був ангел Григорій, що рідко приходить до Евстахії, а відзначається дуже великою повагою. Проф. Чехович сидів при голові Евстахії, я сів у її ногах. Ангел дав мені три святі образки, а проф. Чеховичеві два, кажучи, що це для нас від Богородиці. Всі ті апортові образки найкращі, які є на світі, а завжди дуже доцільно добираєні. Це було о год. 6.45. Кімната була ясно освічена електричною жарівкою.

Потім ангел сказав: „Мушу на 5 хвилин відійти, бо іде Ісус”. Тіло Евстахії легко стрепенулося, хвилинку було спокійне, потім знову легко стрепенулося. Евстахія піднесла обі руки цілком до гори, розширила всі пальці і обома руками обертала довкола. Це те, що Настя хотіла бачити: Евстахія показувала, що нічого не має в руках, щоб апорт, який мала нам передати, ефектовніше виступив. Евстахія мала замкпепі очі. Коли в її тілі Ісус або Богородиця, тоді Евстахія завжди має замкнені очі. Коли ж якісь інші святі особи промовляють через неї, тоді її очі звичайно відкриті.

Потім Евстахія випружилась і висунула голову з подушки на коліна проф. Чеховичеві. Випружені руки перекинула взад по лівій стороні своєї голови так, що вони були цілком у воздуху. Зложила долоні одну до одної, і в тій хвилині задзеленькотіли металеві ланцюжки в її долонях та обмотались довкола пальців обох рук. Ісус промовив: „Слуго Божий (так він називає всіх священників), прошу взяти дарунки”. Я приступив, та не легко було зняти ланцюжки, бо обмоталися буквально довкола кожного пальця і ще всюди з вузликами. Минуло кілька хвилин, заки я стягнув ланцюжки з пальців Евстахії. Це були два однакові, з дрібними звенами, срібні ланцюжки з двома однаковими,

невеликими, срібними хрестиками, на хрестиках корпус, зроблений дуже густовно. Ланцюжки і хрестики були новісінькі.

Евстахія взяла руки паперед себе і піднесла голову на подушку. Я розмотував ланцюжки, але не міг їх розмотати, і кажу: „Прошу Ісуса, я не знаю, котрий ланцюжок для мене, а котрий для Настусі, і не можу їх розмотати.” Евстахія піднесла руки, я їй віддав ланцюжки з хрестиками. Як тільки вона діткнулася ланцюжків, ланцюжки розскачались, і Ісус каже: „Це для вас, а це для тамтої страдальниці”. Ісус попросився з нами, як звичайно: „Своє ім'я славлю: Слава Ісусу Христу”. (Інколи Ісус благословить рукою і каже: „Мир вам”.)

До тіла Евстахії вернув ангел Григорій і оповів нам, що по полудні, коли була Настя, Ісус мав зі собою дарунок для мене, той сам хрестик на ланцюжку, але для Насті не мав, а мого не міг дати Насті. Для мене Ісус приніс той дарунок як нагороду за те, що я в часописах оголосив про відновлення хреста на вежі успенської церкви у Львові. Це оголошення було помішене в „Ділі” з того самого дня, себто з 13 листопада 1938 р.

Читач бачить, що при передачі того апорту всі подробиці були так обдумані, щоб апорт зробив на нас привних якнайбільше вражіння – щоб було наглядне, що це дійсно апорт. Крім нас двох, названих, при тому апорті була привна також дівчина Ганя Груба, яка весь час стояла подальше від Евстахії – при столі. Ті, котрі відновлення позолочених хрестів на церквах і костелах у Львові вважають за природне явище, повинні би природно пояснити також той апорт Евстахії, тут описаний, який я дістав у зв'язку з відновленням хреста на успенській церкві у Львові. Взагалі явища наших стигматичок так взаємно в'яжуться, що той, хто їх не знає, ані уявити собі не може; а хто їх знає, той мусить скапітулювати перед ними, хоч які вони неімовірні.

8. Чудесне відновлення хреста на архикатедрі св.Юрія у Львові і таємне світло

В березні 1939 р. кілька разів вразило мене, що заходяче сонце так дуже відблискується від кулі під хрестом на архикатедрі св. Юрія у Львові. Куля під хрестом на свято-юрській дзвіниці також світилася, але вже не так дуже. Я знав, що обі ті кулі почорнілі, обложені брудом, бо я не раз на них дивився також через лъорнетку. Я собі думав, що при західному сонці так світять деякі дрібні місця на тих кулях, менше обложені брудом, а їх відблиск для очей зливається в одну цілість. Але одного дня при кінці березня я поглянув зблизька на кулю під хрестом на церкві св. Юрія: зі сходу вона *темна*, а від заходу *чиста, позолочена*. Зараз я пішов до Евстахії Бохняк. Застав її, як впадає в хрестну екстазу. Я не міг здержатися і запитав її, чи вона не відновила хреста на церкві св. Юрія? Хоч це належить до рідких виїмків, щоб Евстахія в хрестній екстазі відповідала на питання (тільки коли справа дуже важна), Евстахія відповіла: „Так, татусю (вона мене так називає), я відновила один бік, від заходу сонця, але ще раз маю його покрити золотом. А кулю на дзвіниці я тільки зачала відновляти”.

Собор св.Юрія у Львові. Сучасне фото.

Наступного дня я з одним дячком пішов на балюстраду па вежі св. Юрія. Оглянув хрест і кулю з усіх боків. Половина кулі, та від заходу, відновлена, чиста, а друга половина, та від сходу, темна, накрита брудом. Хрест на церкві св. Юрія має три позолочені тарілки, на краях хрестних рамен,

і позолочені проміння між хрестними раменами. Зі східного боку хрест неткнений, усі позолочені місця покриті брудом. На східному боці пайкраще відновлена горішня тарілка, а ті тарілки по боках відновлені тільки частинно, з країв. З променів відновлені три групи; не відновлена полуднево-долішня група.

На дзвіниці хрест неткнений; відновлене тільки одне місце на кулі з західного боку під обручем, що ділить кулю на дві половипи. Коли сонце заходить, то освічує саме те відновлене місце.

Отже маємо вимовний „додаток” до чудесно відновленого хреста на вежі успенської церкви у Львові. Там відновлений: *полудневий* бік хреста, тут *західний* бік. І знову дивна аналогія: на святоюрському хресті відновлений саме той бік, що його видно з мешкання Евстахії.

Чи куля на архикатедрі св. Юрія перед тим була закопчена? Я на те можу присягнути, що ще в вересні 1938 р. вона була темна також зі західного боку. Я спеціально приглядався їй дуже багато разів також через льорнетку, бо мав до того причину. В початках липня 1938 р., в серпні і в вересні на хресті святоюрської архикатедри світилося *таємне світло*, деколи впродовж цілої ночі. Дуже багато осіб бачило те світло. Деякі, що подальше мешкають, навіть запитували мене, що це таке, що на Юрі впродовж цілої ночі світить світло? Те світло завжди світило тільки з західного боку хреста. Виглядало так, начеб світила жарівка з *червонявим* світлом, що деколи палахкотіло.

Я слідив за тим світлом, тому багато разів, також через льорнетку, і в день і в ночі приглядався хрестові на архикатедрі св. Юрія і добре тямлю, що його західний бік був так само темний, як і східний бік.

П’ять пань одного дня під вечір разом бачили, коли вже таємне світло на святоюрському хресті світило, начеб хрест піднісся і кілька разів обернувся – так, що світло кружило довкола.

Те світло раз світило на самій середині хреста, де не було жарівки, іншим разом дещо вище, де була жарівка, а деколи на полудневому рамени хреста.

Природним способом те світло не могло світити, бо всі жарівки на хресті мають один і той самий електричний провід. Паламар для проби в день світив хрест, усі жарівки світилися, а в ночі знову світило те таємне світло. Евстахія Бохняк признавалася, хоч дуже здержливо, що це вона спричинює таємне світло на хресті св. Юрія. Ангел Олі Волошин, коли в літі Оля була в мене в Мізуні, рішуче твердив, що це Евстахія так світить на церкві св. Юрія. І поясняв, що це не світить жарівка, хоч воно так здається, що ніби жарівка світить; Евстахія бере світло від Матери Божої і тим світлом світить.

Останній раз світило те таємне світло в ночі з 12 на 13 вересня 1938 р., коли в Евстахії першу ніч ночували Гануся Труба і Оля Волошин. Опівночі вийшли ми від них: я, моя дружина і п. Мих. Шалабавка. Коли виходили з мешкання, таємне світло на церкві св. Юрія ще не світило. Ми слідили за ним, бо про нього була мова: обидві малі стигматички твердили, що це Евстахія так світить. Коли ж ми вийшли на вулицю, а світло на церкві св. Юрія світить! Дивне, дуже дивне вражіння викликувало те таємне світло. В тихій ночі світить наче зірка над св. Юрієм. Усі троє ми приглядались тому світлу впродовж пів години. Воно згасло на наших очах о 12.30 год. вночі.

Само собою розуміється, що чудесне відновлення хреста на архикатедрі св. Юрія і таємне світло, що являлося на тому хресті, взаємно оправдують себе.

Дотепер між ученими, вічно товкся сумнів, що ніби стигматизація – це нервово-духова недуга, бо в західних стигматиків було мало зовнішніх чудесних явищ. Але зовнішні чудесні явища у наших стигматичок дають наглядне свідоцтво стигматизації, що вона належить до чудесних явищ, а не до педут.

9. Чудесне відновлення хрестів на церквах і костелах у Львові

Всі містичні явища Евстахії Бохняк виступають у *великому стилі*: вона має багато наслідниць у стигматизації, її екстази, містичні приймання хреста, падання під хрестом, терпіння, відновлення образів і т. ін. доведені до найвищої якості й скількості.

Отже воно згідне з містичною системою Евстахії, що також відновлення позолочених хрестів на церквах у Львові Евстахія перевела в великому стилі. І знову вона сама в екстазі звернула увагу на те. Притім навіть прийшло до своєрідної суперечки. Евстахія показала рукою напрям на церкву св. Пятниці, назвала її „червона церква”, і сказала, що на тій церкві є відновлених п'ять хрестів. Ми, що були приявні, сперечалися, що у Львові взагалі нема ні одної червоної церкви; Евстахія показує на церкву св. Пятниці, а ту церкву можна б назвати „камінною”, але не „червоною”. Евстахія обстоювала при своєму, що це дійсно церква св. Пятниці, але вона „червона”. Хоч скільки разів я передтим бачив церкву св. Пятниці, то мусів аж піти нарочком приглянутися їй, щоб переконатися, що Евстахія мала повну рацію. Що на тій церкві характеристичне, це дійсно червона краска (червоний малюнок довкола вежі під бапею і червоний череп, яким накритий мур, що закінчує дах).

Досі Евстахія відновила духом хрести на *чотирьох львівських церквах і на п'ятьох костелах*. Відновлені хрести є на успенській церкві, на архикатедрі св. Юрія, на преображенській церкві і на церкві св. Пятниці.

На преображенській церкві відновлений *полудневий бік хреста і кулі на середущій бані*.

На церкві св. Пятниці відновлений *полудневий бік головного хреста і всіх чотирьох хрестів по боках вежі*. Куля на

вежі св. Пятниці відновлена тільки до половини згори, до оброча.

На костелах відновлені хрести: на польській архикатедрі, на кармелітському костелі, на бернардинському, св. Єлисавети і св. Магдаліни. На польській архикатедрі відновлений *полудневий бік хреста і кулі на вежі*. З полудневого боку відновлений *позолочений образ*, що стоїть на самому кіпці даху архикатедрі. Відновлена також куля під тим образом з полудневого боку. На відновлення того образу Евстахія в екстазі спеціально звертала увагу. На ажурному хресті, що на середині даху архикатедрі, відновлене *проміння* з північного й полудневого боку. На *каплиці*, побудованій до польської архикатедрі від вулиці, куди їдуть трамваї, хрест має три малі хрестики на кінцях рамен, по середині колісця, в колісці букви I H S; під колісцем є півмісяць, під ним звізда, а під звіздою куля. З тієї штукатурки *відновлені всі три хрестики, букви I H S, звізда – все по обох боках* (полудневому і північному), решта зовсім чорна.

На бернардинському костелі відновлений хрест і куля з *полудневого боку на вежі* і частина проміння над головою фігури перед костелом.

На кармелітському костелі (при вул. Чарнецького, зараз за успенською церквою на північ) на *двохфронтових вежах з полудневого боку* відновлені прикраси хрестів (терновий вінець і кінці рамен хрестів); півмісяці під хрестами відновлені тільки на рогах, а кулі під ними зовсім ні. З північного боку ті хрести зовсім чорні. На малій *вежечці* по середині того костела відновлена (дуже світло) тільки та *тарілка*, що з полудневого боку заслонює насаду хреста над короною.

На костелі св. Єлисавети відновлені з полудневого боку

всі три підхрестні кулі й прикраси хрестів.

На костелі св. Магдалини на обох фронтних вежах відновлені підхрестні кулі попижче обруча з усіх боків, а повище обруча ті кулі з північного боку не є відновлені. Крім того, відновлений ажурний хрест на фронті між вежами.

Найкраще з усіх хрестів відновлені (і позолочені) хрест на успенській церкві і на польській архикафедрі. Але це має своє доцільне призначення. Ті хрести зносяться над такими відкритими площами, де буває найбільше людей: хрест успенської церкви над Ринком, а хрест польської архикафедри над серединою вулиці Легіонів. Взагалі відновлення хрестів і їх прикрас так розміщене, щоб кожна неупереджена людина могла легко переконатися, що те явище ніяк не може бути спричинене механічною силою, але мусить бути обдумане і виконане розумною силою.

Характеристичне, що ті відновлені хрести дуже від сонця відблискуються – далеко сильніше, ніж звичайна позолітка. Про це також була згадка в екстазах Евстахії. На провінції вже є також відновлені хрести на церквах.

Джерела

Розділ 1: *Наші стигматички // Божі Сліди. – 1939. – ч. 1. – с. 37-40 (уринок з розділу „Евстахія Бохняк”); останній абзац: Правда про стигматичку Евстахію Бохняк. – Львів, 1938. – с. 49*

Розділ 2: *Правда про стигматичку Евстахію Бохняк. – Львів, 1938. – с. 59-64 (компіляція з уривків); п’ять останніх абзаців про апорти: Апорти Насті Волошин // Божі Сліди. – 1939. – ч. 1-4 (вибрано те, що стосується Е. Бохняк)*

Розділ 3: *Правда про стигматичку Евстахію Бохняк. – Львів, 1938. – с. 59-64 (розділ „Свідоцтва самовидців свідків”)*

Розділ 4: *Чайковичі. Нерукотворений образ – Цілюще джерело // Божі Сліди. – 1939. – ч. 1-4 (розділ „Цілюще джерело”)*

Розділ 5: *Евстахія і Настя // Божі Сліди. – 1939. – ч. 1. – с. 37-40 (подається повністю за винятком двох останніх абзаців)*

Розділ 6: *Дві появи: Евстахії і Насті // Божі Сліди. – 1939. – ч. 4. – с. 157-158 (без вказівки автора, подається повністю)*

Розділ 7: *Один з апортів Евстахії Бохняк // Божі Сліди. – 1939. – ч. 4. – с. 137-141 (подається повністю)*

Розділ 8: *Чудесне відновлення хреста на архикатедрі св. Юрія у Львові і тасмне світло // Божі Сліди. – 1939. – ч. 2. – с. 77-78 (подається повністю)*

Розділ 9: *Чудесне відновлення хрестів на церквах і костелах у Львові // Божі Сліди. – 1939. – ч. 3. – с. 89-91 (подається повністю)*

Р.Корнацький

ТАЄМНИЧИМИ СТЕЖКАМИ МІСТИКИ

Перед об'явленням на шибці образом Богородиці до дитини повернувся зір

На залізничному шляху Львів-Самбір, на відстані близько 50 км від Львова, розміщене мале, підгірське районне містечко Рудки, оточене чималою кількістю сіл.

Вийшовши з вокзалу, спостерігаю за гуртом жінок і чоловіків. Хоч накрапає дощ, вони йдуть з непокритими головами прочанською ходою і співають церковних пісень.

– Куди йдуть ці люди? – запитую.

– До Чайкович. До чудодійного образу.

До Чайкович близько 6 км дороги. Минаємо знову більшу і меншу групи прочан, що співають, ідучи до Чайкович, або які вже повертаються звідти. Втома помітна на змочених дощем обличчях, бо йдуть здалеку. З-під Самбора, Львова, Стрия, Перемішля, Ярослава. Звідусіль, куди тільки дійшла, передавана з уст в уста, дивна вістка про чудо в Чайковичах. Йдуть далі співаючи, молячись з вірою, котра допомагає долати важкий шлях. Перейшло їх вже 60 тисяч.

Наближаємось до Чайкович.

Скромні дерев'яні будинки, вкриті соломою, гонтою, черепицею і навіть бляхою. Велике село. Нараховує близько 700 будинків, а в них до 3000 душ. Живе тут переважно дрібна шляхта: Тимкович-Чайківські, Дашкевич-Чайківські, Радкевич-Винницькі, Гуль-Винницькі, Спірські-Городиські і Сулима-Попелі. Всі з гербами і дипломами, затвердженими за часів цесаря Йозефа II і найпізніше в 1889 році. Кожний має диплом на пошарпаному папері, написаний гусячим пером.

Тепер шляхта асимілювалась, – діти їх хрещені в церквах. Запитаєте чому? Бо костелів не було і навіть досі немає

всюди. Попри те, шляхта живе традицією і кланово. Одружуються тільки поміж собою. Ходять за плугом, годують худобу; частипа зайнялась кошинкарством, інші організували надомну працю, закупили 100 кравецьких машин, шиють одяг, віддаючи готові вироби посередникам, які заповнюють ними магазини навколишніх міст та містечок. Розвиваються кооперативи, особливо молочарські, а на будову будинку для молочарського кооперативу вже готова цегла.

Уряд села та плебанія вибудовані з цегли. Селяни дбають про здоров'я, тому планують побудувати будинок для лікаря, якого хочуть туди переселити.

Також одноповерховий будинок школи є мурованим. В школі вчиться близько 400 дітей. Керівником цієї 7-ми класової школи вже 27 років є пан Андрій Пучинський, якому допомагають 5 учительок та 2 вчителі. У 1938 році село планує добудувати ще 3 зали в школі. З-поміж 400 дітей одна восьма – поляки. Бо в Чайковичах, окрім асимільованої шляхти, живе кілька десятків польських сільських родин, є також Русини, і навіть 8 єврейських родин. Однак шинку в селі немає. Євреї торгують лише худобою і займаються посередництвом.

Чайковичі мріють про розквіт, який має прийти по каналу Вісла-Дністер.

Але Чайковичі теж мають і темні сторони. Зокрема, прояви комунізму, котрий опанував практично всю молодь, і не проминув також старшу шляхту. Навіть посеред школярів проходила „робота”. Старша молодь намовляла дітей не тільки до того, щоб не ходити до церкви, а також і до школи. По школі курсували вірші комуністичного характеру, а на перервах навіть можна було почути „Інтернаціонал”.

Джерелом всього був абітурієнт гімназії Іван Турянський, який мав сильний вплив на молодь. Так було близько 2 років. Тепер, хоча Турянський вже й повернувся в село з ув'язнення, він вже

не має впливу на молодь. Чайковицьке чудо відібрало йому його.

Доїхала ми до центру села. Перед гарною дерев'яною церквою, група людей вказала нам дорогу:

– То там!

Через болото, по „польській дорозі”, добираємось до мети своєї подорожі.

– То – тут!

З великими труднощами протискуємось через великий гурт людей і добираємося до паркану низької хатинки, покритої солом'яною стріхою.

Цікавістю, тривогою та надією сповнені очі, зверненні на „залатану” шибку.

– О! Бачу!

– І я бачу!

Натовп хвилюється, люди зриваються з колін, стікають болотом... Огорожа тріщить під натиском...

Раптом з уст однією з жінок виривається радісне волення:

– О Мати Божа! Моя дитина прозріла!

Натовп радісно хвилюється. Молитви стають ще завзятіші і глушать радісні окрики матері, що не може тамувати свої почуття. Вона падає на коліна і складає Матері Божій щиру подяку за чудо видужання своєї дитини.

То Кароліна Солонинка-Чайківська, а її дитина – 5-ти літня Стефанія. 18 січня 1937 року мала Стефанія „захворіла на очі”, які повністю наче покрило більмо. Відвезли дівчинку до лікарні

Хата Якова Городиського, в якій з'явився образ Богородиці. (Усі світлини і підписи до них у матеріалі Р.Корнацького взято з оригінальної публікації.)

у Львів звідки через два з половиною місяці її забрали додому в такому самому стані. Ліки не допомогли. Дитина залишилася сліпа.

Мама ж мала дивний сон. Снилось їй, що вона є в тій хаті, де на шибці з'явився образ Матері Божої, і що образ цей підноситься вгору. З шибки вийшла Мати Божа, показала Кароліні на око, і казала їй поцілувати те око.

Чайковська відразу ж прокинулася і цей сон вважала за „знак”. Одягнулася і з дитиною відразу ж пішла туди, але не могла дістатись до вікна хати. Пробувала ще кілька разів. Нарешті дісталась і до дитини повернувся зір.

За мить після чудесного видужання 5-літня Стефанія Солонинка-Чайківська на руках у мами прикриває очі повіками, бо разить її світло, від якого вона вже відвикла.

Туляться всі до матері й дитина, яка повіками прикриває очі, бо разить її світло. Але коли піднімає повіки, видно чисті очі. Від більма ані сліду.

Просуваємось до дверей бідної хати. Натовп вносить нас до сіней, і врешті до по-

мешкання. Видно, що в хаті ніхто не живе. Кухонна піч лежить розвалена, „розсунена” натовпом.

Перед вікном, прикрашеним квітами та стрічками, висить великий залізний свічник з десятками свічок. Вся хата заповнена людьми, що моляться і людьми, що вдивляються в шибку.

На прозорій шибці видно образ, який ніби зроблений в середині тонкого скла. Не було його раніше, а з'явився він після дивного сну, який приснився старому, що жив зі своєю жінкою в бідній хаті. І були вони погорільцями.

Незвичайний винадок в селі Чайковнчі

З діда прадіда живе в Чайковичах 70-літній Михайло Солонинка-Чайківський разом зі своєю 65-літнею дружиною Теклею, яка з дому також Солонинка-Чайківська.

Родинна хата була зруйнована, коли Михайло мав тільки 10 років. Батько тоді збудував нове родинне гніздо під стріхою. Цю хату пізніше успадкував Михайло, який спокійно жив та господарював там зі своєю дружиною. Але влітку 1937 року вибухла пожежа, яка знищила будинок. Тоді Михайло та Текля винайняли хату з однією кімнатою в Якова Городиського, який теж був шляхетного походження. Михайло заплатив річну плату і вважав, що спокійно доживатиме своїх днів в цій „конурці”, адже він сильно зuboжив і навіть вже не мріяв про те, щоб побудувати власну нову хату.

Тим часом вночі з 12 на 13 грудня 1937 року розважливо-му Михайлові приснився незвичайний сон, про який він забув і згадав його лише 15 грудня.

А снилось йому, що стоїть він у батьківській, ще 60 років тому збудованій хаті, яка була наче нова і свіжо вибілена. Став він збоку біля вікна і побачив, що одне вікно було прикрито тонким папером, на якому наче хтось повитинав візерунки. А за папером хтось рухав зеленим, чи може іншого кольору прутом. Сплячий Михайло запитав:

– Хто там?

Не отримав відповіді, але побачив якусь темну постать, ніби священника в рясі, який на плечах мав хреста. Батько Михайла, який давно помер, став біля нього, сказав йому вийти з хати і подивитись, хто там є. Михайло вискочив і відчинив двері, і тієї ж миті постать, одягнена в чорне, зайшла до хати. За порогом побачив Михайло також якусь пані в довгій червоній сукні, а біля неї іншу – молодшу та нижчу на зріст. Михайло запитав:

– Звідки ви?

Йому відповіла молода дівчина:

– Ми ваша родина зі Львова. Шукаємо вас...

Прокинувся в цю мить Михайло Чайківський і до ранку роздумував пад дивним сном, поглядаючи у вікно, але вдєп̄ забув про все.

Через 3 дні після дивного сну, 15 грудня, Текля Солонинка-Чайківська лушила кукурудзу в будинку. Від часу до часу вона поглядала у вікно, спостерігаючи за чоловіком на подвір'ї. О 15 годині, коли вже смеркало, побачила на шибці якісь риски, наче малюнок. Підбігла до вікна ближче, але нічого не побачила. Шибка була прозора.

Повернулась на попереднє місце і знову побачила малюнок. Цього разу він був виразніший. Побачила на малюнку Матір Божу в короні, яка тримала Дитятко Ісуса на лівій руці, а в правій скипетр. Образ мерехтів всіма барвами веселки, аж раптом знову ставав ніби мальований на воді якоюсь безбарвною фарбою. При наближені до вікна образ знову зник з перед очей Теклі.

Дуже цим стурбована і навіть налякана, покликала чоловіка. Михайло Чайківський теж побачив образ.

– О, що за чудо! – закричав старий і в цю ж мить пригадав свій дивний сон та розповів про нього дружині.

За хвилину прийшла сусідка, Анна Дашкевич-Чайківська, потім її син Василь. Обоє побачили образ Матері Божої, що мерехтів усіма барвами.

Засвітивши перед образом свічки, всі впали на коліна і молилися. Незабаром хата заповнилась людьми, а ті, хто вже не міг потрапити до середини, бачили той самий образ із-зовні. Й вони впали на коліна, піснею віддаючи шану з'явленному образу Богородиці на розбитій шибці в хаті старого невдахи.

Вістка про цей випадок рознеслась по сусідніх селах і містечках, а потім і далі. Й почали тягнутись процесії, пішо і возами. Прибували люди з місць щоразу дальших...

Михайло і Текля змушені були залишити свою хатину, бо вдень і вночі була вона повна людей, що молились. Вікно з обох боків прикрашене квітами, вінками і вишитими рушниками, а в хаті перед вікном повішано великих розмірів свічник, на якому і вдень і вночі повно свічок, поставлених прочанами.

З побожністю приходили в господу Чайківських-Городиських і євреї, й також бачили образ на шибці. Прибув чайковицький комуністичний агітатор Іван Турянський, яким захоплювалась молодь, як випускником гімназії. Уважно оглянувши образ, сказав:

– Люди! Прошу не сміятись. Не знаємо, що це є. В будь-якому випадку це річ сумнівна. Мусимо все обдумати.

Тільки його мати, яка кілька років вже не ходила до церкви, сказала, що „то нічо не є, але пани, певно, захочуть якось з цього скористати”.

Скористалася, якщо можна так сказати, церква в Чайковичах. Бо коли раніше комендант постерунку Цеміорек з Погорець практично випихав молодь з дому до церкви, то тепер не тільки в неділю і свята, але в будні зранку і ввечері можна бачити молодь, яка молиться.

Комунізм в Чайковичах зник без сліду.

Бо перед прозорим образом Богородиці, який видно з обох сторін вдень, а вночі він часто світиться то сильнішим, то слабшим, ніби фосфориційним світлом, почали відбуватись зцілення, які можна назвати чудами.

Всі випадки і факти нотує в хронологічному порядку місцевий парох отець канонік Юрій Кміть, щоб вони не стерлись з пам'яті, якщо влада духовна вирішить дослідити цю справу. Від уряду нотує все з прізвищами, адресами та свідками також відповідальний Цеміорек.

Занотовано також серію видужань сліпих, німих, паралітиків і т.п.

З Криниці, що біля Пісочної прибув до Чайкович Антін Герасим, котрий два місяці до того був паралізований і втратив мову. В Чайковичах віднайшов мову і перші кроки скерував до сповідальні. Факт цей підтвердили його товариші прочани: Іван Кравчик і Михайло Герасим, котрі також були сусідами паралізованого чоловіка. Був при цьому присутній також Антоній Городиський.

З Дрогобича привезли на возі паралізованого Михайла Саса, який втратив владу над своїм тілом. В Чайковичах знайшов її і після сповіді пішки повернувся додому.

Йосифа Мазур з Чайкович довгий час була хвора. Лікарі підтвердили наявність в легенях палички Коха, відкриту форму туберкульозу. Пані Мазур лежала в ліжку. Однієї ночі наснилось їй, що з'явилась перед нею Мати Божа з образу в хаті в Чайковичах і запитала: „Чому не приїжджаєш до мене?” Одразу після пробудження, вночі, пішла до хати і, стоячи там, мала видіння, ніби Мати Божа вийшла до неї й казала розповісти про свій сон парохом. З того часу є цілком здорова і не потребує більше ніякого лікування.

Відбулись також інші раптові видужання, тому не дивно, що оповіді свідків про це в їх краях розходились щоразу дальше й дальше, і щораз більше й більше прочан прибувало до Чайкович. Чайковичі стають на вигляд як Ченстохова чи Кальварія, а щирість та жертвність молитви прочан нагадує перших християн в катакомбах Римської Імперії, або неаполітанців, що моляться до Святої Крові в катедрі святого Януарія.

Чи образ Богородиці на шибі міг з'явитись в природний спосіб, чи за допомогою людської руки? Єдиний в Польщі знавець іконографії доктор Мечислав Скрудлик вважає, що цей візерунок є „ахиропіітом”¹⁴, тобто створений без допомоги людської руки, такий, що з'явився в надприродний спосіб.

¹⁴ з грецької *αχειροποίητα*, що значить: «α- (а-)» не, «χειρ (кер)» – рука, «ποίησιν (поен)» творити

Дивні сні двох жінок спричинили віднайдення засипаної криїниці поблизу хати в Чайковичах

– Як шкода, що на селі не будують міста, – сказала одна жінка, котрій за велінням долі випало вчителювати на селі.

Цілком погодився з нею, місячи болото чайковицької дороги.

В товаристві місцевого пароха, о.Юрія Кміта, о.професора доктора Гавриїла Костельника, який прибув зі Львова, та фотографа ми знову йшли до хати Якова Городиського, щоб оглянути образ на шибці при полуденному освітленні.

– Комісія іде! – прорік натовп, що оточував хату.

Дивно якось уклалась ця комісія. У Львові я намовив поїхати до Чайкович отця доктора Костельника, який науково займався саме такими випадками, і коли ми приїхали до Чайкович, то нам повідомили, що отець парох Кміт виїхав до Львова, щоб порозмовляти з отцем доктором Костельником стосовно подій у Чайковичах. Наступним поїздом повернувся отець Кміт, і на решті ми зустрілись.

Для мешканців Чайкович приїзд „комісії” став подією дня, і то такою важливою, що місцева шляхта цілком забула про вибори сільського старости, й тому селяни отримали перемогу, обравши старостою свого кандидата. Досі керівні посади завжди обіймала шляхта.

Асистування комісії було важливішою справою.

Вмить знайшлися кілька возів дрібного каміння, яким засипали болотну „сметану”, а поверх кинуте дерев’яний хідник.

Перед хатою і в середині неймовірний тлум, такий, що

О.проф.д-р Костельник та автор репортажу біля хатини.

ми ледве протиснулись до вікна. На прохання отця Костельника, місцевий дяк Антоній Городиський вийняв з вікна трикутну частину скла, яким була залатана шибка, розбита в правій нижній частині. Лише тоді образ став видний цілком. Після зняття „латки” (яка потім знову була вставлена, але вже меншого розміру), постане Дитятка Ісуса, якого тримала Богородиця на своїй лівій руці, стало видно повністю.

Тоді я приступив до „праці”. Пояснив, що маю намір протерти шибку, на якій було видно смуги висохлої дощової води. Почав протирати скло малою шматинкою, насиченою спеціальним засобом „Сидол” до чищення металу. Цей засіб містить аміак, який, як відомо, розчиняє будь який малюнок, мальований будь-якою фарбою на поверхні скла. Також натираю „Сидолом” скло й зі зворотньої сторони, а потім стираю шар „Сидолу” та очищаю обидві поверхні.

І що виявляється?

Образ на склі, а вірніше в склі, не тільки не зник і ані трохи не стерся, але навіть виступив ще виразніше, виблискуючи веселковими барвами. „Сидол” не зміг його знищити, хоча нищить плями, що сильно в’їлися в скло і навіть в метал, усуває наліт, іржу і т.п.

– Типовий випадок опалізації, – прорік о.доктор Костельник.

А коли я зізнався в тому, що протирав шибку „Сидолом”, аби спробувати змити з неї малюнок, якщо б він був намальований на поверхні скла, о.Костельник усміхнувся і сказав:

– Ви, пане, є обережний і недовірливий. Розумію це. Але може пан бути впевнений, що цей візерунок нічим не можна змити, хіба що знищити блискучу поверхню скла, як це роблять при його матуванні. Візерунок з’явився всередині скла. При цьому шибка, як пан бачить, виразно виблискує.

– Як тоді отець професор пояснить утворення такого образу?
– запитав я.

– Того не знаю, – відповів отець Костельник. – Справа та

вимагає обговорення. Поговоримо про це нотім. Я переконаний, що знаю, що є джерелом опалізації та утворення цього візерунку. Це не перший випадок сюжетної опалізації шибки в вікні, бо протягом останніх місяців сталися й інші. Хоча, мушу визнати, цей малюнок є перший і єдиний, виконаний настільки майстерно.

– А які були ті інші образи?

– Техніка виконання, так звана „опалізація”, – та сама, але попередні малюнки були розмиті, невиразні. З’являлись, наприклад, ініціали, були смугасті обриси хреста чи візуальне згрупування випалених рисок, які зливались, створюючи контури обличчя або постатті.

– Цей образ є зовсім інший?

– Техніка та ж сама, але звичайно, він єдиний у своєму роді, зважаючи на чіткість та детальність малюнку. Я переконаний, що в селі або в церкві знайдемо ще інші вікна з опалізуючими шибками. Останнім часом часто з таким зустрічаюсь. А джерело цих з’явлень є завжди одне й те саме.

Поясню пану мою думку потім, – перервав о. Костельник запитання, яке хотів задати. – Це цікава справа. Це пов’язане з іншим явищем: з оновленням, без людського втручання, образів Богородиці, а конкретно покриттям станіолою, з якого зроблено шати Богородиці та Дитятка Ісуса, новим шаром дукатового золота.

Опанував свою цікавість, бо розповіли нам про нові випадки видужань та снів, які пов’язані з чайковицькими візерунками Богородиці.

Так, зі села Дмитрів, що біля Щирця, прийшла до Чайкович Марія Пташка, а вірніше привели її дві сусідки, Анастасія і Пазя Думич, а також Панько Леськів з того самого села. Марія Пташка була сліпою вже 9 років. Її довго лікували, але даремно, бо зір не повертався. До Чайкович дійшла

перед вечором і довго молилась перед образом, а потім пішла до церкви, і там до неї повернувся зір. Мала видіння, що Мати Божа з'явилась їй, сказала піти до сповіді і розповісти отцеві про повернення зору. Марія Пташка тепер бачить добре, а люди, котрі з нею прийшли, стверджують, що вона була сліпа 9 років.

Мешканка Чайкович Людвиги Манецька стверджує, що їй теж об'явилась Мати Божа і вилікувала від хвороби.

– То було десь 1 листопада минулого року, – розповідає Манецька, – десь на Всіх Святих. Йшла до доньки до Львова і захворіла. Ноги мені попухли, хвилями тратила в них владу, так що аж падала на землю. Боліла мені також голова і серце. Однієї ночі, – розповідає далі Манецька, – приснилось мені, що була в тій хаті, хоча ніколи до того часу там не була. Хата була повна води, а біля столу стояла дівчина, десь 10 років з чорним волоссям, яка просила, щоб я її зачесала. Зачесала і вплела їй мірт у волосся, бо була вбрана в біле, ніби йшла до шлюбу. Потім побачила, що води в хаті вже немає, зникла. Пробудилась і зрозуміла, що це знак. Відразу ж одягнулась і, хоча це було близько 1 години ночі, пішла до тієї хати й молилась перед образом Матері Божої.

– І видужали?

– Стало мені краще. Приходила туди ще три рази вночі й тепер цілком здорова.

– Характерним є сон про 10-ти літню дівчинку з чорним волоссям, – зауважив о.Костельник. – Прошу пам'ятати про те, що Михайло Солонинка-Чайківський, який з дружиною Теклею перші побачили на шибці своєї хати образ Богородиці, три дні перед цим мав сон, в якому теж бачив малу дівчину біля своєї хати, а також іншу старшу дівчину.

– Чи це має стосунок до утворення візерунку на шибці? – запитав я.

– Звичайно. Знаходжу в них підтвердження моїх здогадок, про які я пізніше вам розповім.

– Зі снами, – втрутився парох о. Кміт, – були у мене дві жінки в різні дні, з різних, досить віддалених одна від одної, місцевостей. Зацікавило мене те, що сни, які розповіли жінки, були майже однакові. Спершу зголосилась мешканка Рудок, якій снилось, що з'явилась їй Мати Божа з образу в Чайковичах, якого вона тоді ще не бачила, й казала розповісти парохові в Чайковичах і людям, щоб відкопали криницю поблизу тієї хатини, бо вода з криниці буде лікувальною для людей. Незабаром прибула жінка зі села Луки і розповіла про свій сон, цілком подібний до сну жінки з Рудок.

З-посеред групи людей, що прислухались до нашої розмови, вийшов старший чоловік, також Солонинка-Чайківський, й сказав, що при цій хаті колись була криниця, проте кількадесят років тому її засипали. Старий показав місце. Чому її засипали, – цього не знав.

Виходило, що сни обох жінок носять характер ясновидіння.

Власник хати Яків Городиський звернувся до пароха з проханням, щоб на місці хати вибудували каплицю для образу Богородиці. Городиський безоплатно жертвував землю, на якій стояла хата.

Вікно хати Якова Городиського оточує і в день і в ночі натовп людей.

– Тут, – сказав, – де стільки молитв відмолено, має стояти Дім Божий. Землі цієї не буду використовувати, а також не дав

би нікому тут жити. Адже вже тисячі людей тут молились, нехай і далі тут завжди моляться.

Однак не є це легка до реалізації справа, бо не можна самовільно залагодити. На будову каплиці мусить дати згоду церковна влада, а також мусять бути дотримані вимоги будівництва. Місце під каплицю не добре, бо хата Городиського стоїть на приватній вулиці, поміж іншими будинками і оточена господарськими спорудами. Доступ до каплиці був би дуже ускладнений.

Натовп однак про це не думає, а оточує хату і молиться.

Стемніло, а з вікна ллється миготливе світло, в якому образ Богородиці стає наче рухомим. Хвилями видно образ, потім тільки його контури, а інколи цілком зникає, ніби розпливається.

Є люди, які бачили серед темної ночі, що образ виблискував власним світлом і світився.

Образ Матері Божої в Чайковичах з'явився в надприродній спосіб, – стверджує знавець іконографії доктор М.Скрудлик

Образ Матері Божої, який з'явився на шибці вікна сільської хатини в Чайковичах, оглядало 60 тисяч людей, бо – за підрахунками коменданта постерунку в Погірцях – стільки подорожніх пройшла через Чайковичі.

Чи всі вони разом і кожний окремо піддалися ілюзії?

Однак самонавіюванню, галюцинації та ілюзії ніколи не піддається об'єктив камери та плівка фотоапарату. Отож, попри значні технічні труднощі, фотографія образу все ж вдалася. Її репродукцію подаємо. Образ і далі, звичайно ж, залишається на шибці.

А як він міг з'явитись? Про це запитали в досвіченого знавця іконографії пана доктора Мечислава Скрудлика в Варшаві, автора численних праць, між іншими „Ахиропіт Діви Марії з Гваделупи в Мексиці”.

Пан доктор Скрудлик, вивчивши представлену йому фотографію образу з шибки, сказав:

– Це без сумніву є „ахиропіт”, тобто предмет, який не створений людською рукою, а в надприродній спосіб. Що дуже дивно, – це орнамент на цьому ахиропіті. Бо всі попередні – без будь-якого сліду орнаменту. Наприклад, відомий образ Матері Божої з Лідди (місто в центральній частині Ізраїлю) біля міста Джафа, який за переказами з'явився за життя Непорочної Діви Марії, коли вона, стомлена дорогою, обперлась на стовп святині. Чи відомий ахиропіт із Гваделупи, що в Мексиці, який походить з 1531 року. Всі вони не містять орнаментів, а лише найпростіші контури постаті Богородиці. На образі з Гваделупи є орнаменти, але вони з'явилися на ньому пізніше.

Образ Богородиці, який об'явився на шибі, змальований пані Кміть з Чайкович.

бливо підгірських околиць, де довше, ніж де інде, збереглась традиція готичного орнаменту, який використовується при різьбі по дереву.

Тут є орнамент, притаманний дерев'яним гравюрам, образам та елементам підгірської архітектури. Наприклад, рама, яка оточує постать Богородиці, дуже нагадує орнамент, що можна побачити на дверних рамах підгірських будинків.

– А сама постать Матері Божої? – запитав я.

– Що стосується Матері Божої – то це виразний тип так званої „одигитрії” (hodigitrii). Ця назва є випадкова. Походить вона від назви храму, в якому знаходився правзір такого роду образів. Був то храм Непорочної Діви Марії в Константинополі, зведений при вулиці провідників (з грецького: ton hodegon) до Святої землі. Тим же ім'ям названо пізніше й храм Непорочної Діви Марії, і образ, що там зберігали. Ікону було створено приблизно в V столітті нашої ери, коли Церква на Ефеському соборі в 481 році визнала догматом Боже материнство

– В цьому візерунку, – сказав пан доктор Скрудлик, проводячи пальцем по лініях фотографії з Чайкович, – бачимо орнамент, який займає багато місця і відіграє певну роль в композиції. Орнамент творить ніби раму для постаті Матері Божої, а вгорі оточується подвійним ланцюгом стилізованих перлів і мотивом плетіння. Цей орнамент не носить абстрактного характеру, а перегукується із мотивами людської творчості, осо-

Непорочної Діви Марії. Надзвичайна слава чуд, що оточує цей образ, призвела до того, що його багато разів копіювали. Одна така копія з'явилась на переломі XII-XIII століття і це власне є відомий чудами образ Матері Божої з Ченстохова.

Фотографія зроблена з вікна в Чайковичах виразно вказує на те, що Мати Божа в цьому образі представлена подібно до одигитрії. Представлена в анфас, погруддям, а Дитятко Ісус розміщений на лівій руці.

Орнамент внизу образу, – сказав доктор Скрудлик, – нагадує своєю формою великий серп місяця. Цей мотив часто повторюється у візерунках Непорочної Діви Марії, він є іспанського походження.

На фотографії з Чайкович видно виразний слід німбу навколо голови Непорочної Діви Марії і Дитятка Ісуса. А форма корони нагадує українські золоті вироби з XVII століття, коли українське мистецтво піддалось впливу італійського барокко.

На фотографії по правій стороні Матері Божої бачимо різко окреслений скіпетр. Такого роду візерунки одигитрії з короною на голові і скіпетром в руці (Regina Coeli), належать від XIII століття до найпопулярнішого типу представлення Матері Божої.

– А яким чином сучасна наука пояснює утворення ахиропітів? – запитав.

– Якщо головне питання стосується того як вони утворюються (полишимо тут справу ахиропіту з Ліди, бо оригінал знаходиться під завалами місцевого храму, під кількадеметровим шаром руїн, на яких розмістилась тепер арабська дільниця), то у відношенні до ахиропіту з Гваделупи маємо чимало документів, які є безсумнівно достовірними і які стверджують, що цей образ утворився невідомим досі чином. Хімічна експертиза змогла лише ствердити, що склад фарб є цілком невідомий. І хоча висока вологість Мексики є нищівною для

ікон, – образ з Гваделупи зберіг надзвичайну свіжість барв і виразність контурів. Образ переможно пройшов різноманітні експеризи і проби критиків.

Також хочу додати, – мовив мій співрозмовник, – що від першого століття до сьогодення справа ахиропіїтів прослідковується протягом усієї історії. Особливо в XI, XII і XIII століттях легенди про ахиропіїти повторюються в багатьох країнах: в Новгородському та Московському царстві, в Південній Русі, у Вірменії, в Коптів (Абіссинія), в Італії, Іспанії, Франції, Німеччині та Польщі.

Щоправда, за останні 30 років наука ствердила, що багато з цих так званих „ахиропіїтів” є справою людських рук, і їх потрібно віднести до мистецтва XII-XIII століття. Окрім власне ахиропіїтів, – продовжував мій співрозмовник, – існують також так звані „напів-ахиропіїти”, тобто образи, розпочаті художником, а закінчені надприродними силами. До цього роду напів-ахиропіїтів належить відомий образ благовіщення з храму у Флоренції, численні копії якого знаходяться в Польщі, а саме у Варшаві, Замості, Кракові і Познані. За легендою, записаною в V столітті, оригінал константинопольської одигитрії не походить з V століття, як про це раніше говорили, але був розпочатий святим Євангелистом Лукою. Як нам відомо, святий Лука був за фахом лікарем, хоча за легендою мав він бути також і талановитим художником.

Фотографія образу з Чайкович репрезентує тип одигитрії Регіни (Королеви), який є популярний по всій Польщі.

Чайковицький образ є незвичний, бо не намальований фарбами, а з’явився шляхом опалення скла. До цього часу в історії релігії випадки опалізації відомі не були. Це перший і єдиний відомий образ такого роду.

Хоча під час нашої розмови ми не згадували про сни на

тему засипаної криниці біля дому Якова Городиського в Чайковичах, які дві жінки розповіли парохіві о. Кмітю, стверджуючи, що бачили ві сні Матір Божу, яка наказувала відкопати криницю, бо вода в ній буде лікувальною для людей, – мій співрозмовник для пояснення додав:

– Наслідком майже кожного з'явлення Непорочної Діви Марії, – сказав доктор Складлик, – є нове джерело, яке починає бити з-під землі, або ж люди відкопують стару криницю, вода з якої, без жодних мінеральних домішок, має лікувальні властивості. Так було, наприклад, в Люрді, де пастушка Бернадета Субіру, на вказівку Непорочної Діви Марії почала руками робити в землі отвір, з котрого спочатку почав бити брудний струмок, а пізніше вийшло джерело. І є воно по сьогоднішній день місцем паломництва хворих з цілого світу.

Під час мого перебування в Чайковичах та інших селах Східної Галичини зустрічав малі і великі образи Матері Божої, покриті позолоченим станіолем, які – за запевненнями власників і згідно висновків фахівців – несподівано оновились блискучою новоналоженою верствою дукатного золота, в спосіб, що не можна пояснити. Тому запитав доктора Складлика, що думає про такі випадки.

– Питання про так звані „оновлені” образи, – відповів доктор Складлик, – вказує на аналогії з фактами, про які говорили всі історики візантійці X та XI століть. В храмі „Топ Влacheron” (покритий бляхою) в Константинополі, знаходився великий мозаїчний візерунок Непорочної Діви Марії, який кілька десятків років був джерелом постійного чуда, яке повторювалось щоп'ятниці. В п'ятницю після заходу сонця завіса, яка прикривала образ, підносилась вгору і відслоняла візерунок Богородиці. Стара мозаїка образу починала при цьому гра-ти всіма барвами, контури наче набирали життя, а очі блиску і

руху. Перетворена таким чином в живу постать Богородиці була аж до сходу сонця в суботу. Тоді заслона починала повертатись на місце, поволі закриваючи візерунок.

Останній раз, – мовив доктор Скрудлик, – про чудо в храмі Топ Вlachернон згадувалось в документах з XII століття. Храм цей зруйнували турки, але в XIX столітті на місці зруйнованого храму повстала каплиця, й там досі відправляють набожества на славу Непорочної Диви Марії.

Останім часом сталось багато випадків оновлення ікон в советській Росії. Писали про це багато людей, а саме: князь Євгеній Трубецкой, Леон Карсавін і Н. Арсеньєв. Всі ці та інші автори тлумачать ці події, як прояв надприродних сил. Ці питання також вивчали комуністи, створюючи і висилаючи на місця спеціальні комісії. Довго вивчали різні випадки, але врешті залишили в спокої ті справи, бо члени комісії не могли пояснити тих з'явлень. Не вдалось їм заперечити віри у те, що це є справа надприродних сил.

Погляди, подібні до думок доктора Скрудлика, про з'явлення образу Матері Божої в Чайковичах і про відновлення образів в різних місцевостях, висловлював також о. професор Гавриїл Костельник зі Львова, з яким ми були разом в Чайковичах.

Але о. доктор Костельник бачить джерело цих з'явлень в підсвідомій діяльності певних осіб. Згадували вже, що о. Костельник звертав значну увагу на перебіг подій у снах в Чайковичах, а особливо на постатті жінки і молодої дівчини, яких бачив Михайло Солонинка-Чайківський за три дні до появи образу Матері Божої на склі.

Цікаве пояснення і погляди о. доктора Костельника поміщаємо далі.

Стигматичка творить образи? Сенсаційні погляди львівського катехита о. Костельника

Темного, похмурого вечора, вкриті ведмежими покривалами через морозний вітер, ми з о.проф.д-ром Костельником вирушили з Чайкович на „півкошиках” (очеретяна плетениця на дев’яному возі). Коні жваво подолали 6 км, і після недовгого чекання на вокзалі ми сіли в поїзд, що віз нас із Самбора до Львова. Година у дорозі швидко злетіла у розмові про чайковицький випадок. Я запитав:

– Звідки ж беруться ті образи?

– Стосовно того маю свою власну точку зору, – відповів о.проф. Костельник. – Не знаю, – продовжив він, – чи появу образу Богородиці в Чайковичах можна приписати тому ж джерелу, проте інші, які собі пригадую, є містичними образами і малюнками, створеними в надприродний спосіб під час екстатичного стану стигматички.

– Стигматички? – здивувався я.

– Так, – відповів він. – В околицях Львова маємо їх три. Третій щойно виповнилося 12 років.

– А на якій підставі ви вважаєте, що образи створила саме стигматичка?

– Історії відомо багато образів й малюнків містичного характеру, що виникли безпосередньо за участі стигматиків, наприклад, примітивні зображення хрестиків, хліба

Три українські стигматички. Евстахія Бохняк (лежить), 12-літня Гануся Труба і с.Маріям (Настя Волошин).

для причастя з променями і т.ін. У XIX ст. стигматичка Пальма Д'Орія мала такі випалені знаки на своїй білизпі. Всі релігійні явища подібного гатунку інтригують. Господь не тільки виявляє себе у природі, але й водночас, заплутує сліди, задля існування таємниці. Причинні фактори в природі, які вказують на Бога, пов'язані й змішані з механічними чинниками. Сама назва „стигматик” походить від грецького слова „стигма”, тобто „вколєння”, „знак”. У церковній літературі так називають рани Христа. Людина, що має такі ознаки, – це особа, що носить рани Христа на своєму тілі. Стигматики – це люди, які під час екстази ніби страждають разом із Ним. Вони належать до типу спокутників, які страждають за людські гріхи. Це їхня служба, місія. Під час одного з таких випадків зі стигматичкою, я почув обіцянку, що вона кине погляд на віконне скло. І дійсно, у Львові, Перемишлі, Станіславі, Галичі, Ходорові, а також по селах, звідки люди приходили до стигматички, на віконних шибках з'явилися барвисті образи.

– А може це звичайна опалізація скла? Можливо, образи виникають випадково, а допомагає тому уява?

– Для того, щоби скло, в якому відсутній ефект опалу, почало опалізувати, – відповів о. Костельник, – необхідно, щоби його молекули (частки) змінили своє попереднє положення одна відносно одної. Тільки в цьому випадку одна група молекул заломлюватиме світло інакше, ніж друга, створюючи таким чином ефект опалізації.

– Але ж можна спричинити опалізацію й в штучний спосіб? – сказав я.

– Можна. Для цього треба або вдарити скло, або ж нагріти. Проте для того, щоби молекули змінили положення саме відносно себе, нагріти його потрібно до температури щонайменше в 200 градусів Цельсія. А такої температури нагрівання досягти можна лише у спеціальній пічці.

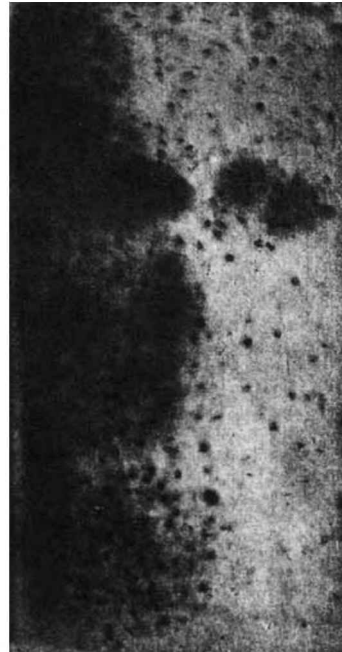
Натомість, – продовжив мій співрозмовник, – саме після

появи образів я спостеріг у стигматички різке зниження температури тіла. Запитана, зізналася, що нісля творення образів холодна, наче лід. Додала також, що „відразу після прийняття св. Причастя, нею „тріпонуло”, й з’явилися візерунки.”

Я пояснюю це собі тим що, під час екстази, стигматичка „бомбардує” віконне скло молекулами повітря, розжареними містичним вогнем її душі. Це ж підтверджують загадкові, ідеально тонкі риси, густі та пропорційні, що їх видно на опалізуючих шибках з образами. Ті риси розтягувалися й на інші шибки у тому самому вікні, хоча на них не знаходимо й сліду опалізації.

– Як виглядали ті образи?

– За технікою виконання вони однакові. На склі, придивляючись до опалізуючих плям, які постали штучно або в природний спосіб, можна розгледіти невиразні, мляві зображення, незалежно від того, під яким кутом його поставити. Тоді як в містичному образі, їх можна спостерігати тільки в тому положенні, в якому скло було розташоване в рамі. Якщо його повернути, побачимо дещо невизначене, подібно до малюнку, зробленого рукою художника. Такі образи бувають різні. Іноді на склі з’являється одна темно-фіолетова пляма, а довкола неї грають світліші барви, однак, найчастіше я спостерігав барвистіші кольори – фіолетовий, теракотовий, золотистий, зелений і навіть білуватий. Були також

Фотографія скла в Подлютім. Дивлячись з певної відстані можна побачити чоло, дуги брів, очі, ніс, нарис уст і бороду.

образи, виконанням схожі на вітражі. Зображення символічні, різні за стилем. Часто можна побачити хрести різних розмірів, фігури ангелів, і навіть сцени з Біблії. Проте ці зображення оригінальні й не наслідують жодних відомих мені написаних картин. Такі картини релігійної тематики, хоч і є сильними з точки зору колористики, ніколи не бувають абсолютно виразними. В більшому чи меншому ступені дотримуються сфери релігійної таємниці. В селі Подпюте на церковній бані з'явився на розбитій „залатаній” шибі опалізуючий образ, плями в якому, при огляданні з певної відстані, зливаються і створюють риси обличчя Христа.

Також зустрічаються образи світського характеру, наприклад, пейзажі. Зазвичай вони настільки досконалі, що, здається, що намальовані на склі.

– Де ж можна побачити такі картини?

– У Львові таких багато. На головному вокзалі біля входу, у середньому залі на другому поверсі, з лівої сторони (ангели). На другому поверсі кам'яниці № 7 на пл. Галицьким, ліве скло у зовнішньому вікні. Будинок №5 по вул. Захаріясевича, останнє скло з правої сторони на третьому поверсі. На вулиці Св. Терези, у будинку №10, на другому поверсі в середньому вікні. Пл. Більчевського №3, на другому і третьому поверхах, вул. Глибока №14, скла у вікнах брами і т.д. Яку ж силу має людська душа, підтримувана Богом, що може творити такі речі, – додав о. Костельник.

Приїхали до Львова.

Я вирішив зранку вирушити до місцевості, з якої походять три стигматички. Пояснення о.д-ра Костельника звучали переконливо, але...

Так, було й „але”. Яюсь не міг я пов'язати Чайковицький образ з містичними образами стигматички. Чув, що її образи туманні й алегоричні. Тоді як образ з Чайкович має чіткий контурний рисунок.

Може то була справа іншої стигматички?

Нерозв'язана загадка.

Стигматизація служки з Мліив

Першою людиною, що носила на тілі ознаки Христових ран, був св. Франциск Асизький. Пізніше історія католицької церкви нотувала інші випадки стигматизації, яких було більше 300, з них біля 40 – чоловіки.

Останнім часом дуже відомою є стигматичка з Німеччини, Тереса Нойман з Коннерсройту, тепер переслідувана гітлерівцями, що цілком зрозуміле. Про неї написано багато літератури, серед польських джерел відомою є вичерпна праця о. архієп. Йосифа Теодоровича „Містичні явища та їхнє пояснення”. Як сказав про цю працю відомий вчений д-р Жан Лермітт, професор медичного факультету університету в Парижі, в ній автор „...у досконалий спосіб аналізує всі питання, пов'язані із загадкою Коннерсройту. Тереса Нойман є справжньою стигматичкою. Її видіння, враз із стигматизацією є, найвірогідніше, справжніми.” У своїй праці о. архієп. Теодорович спростовує погляди о. Павла Сивека, професора психології Грегоріанського університету в Римі, який висловив думку, що стигми Тереси Нойман могла спровокувати істерія.

Нещодавно жила також польська стигматичка Гелена Пельчар. Народилася вона у 1888 р. в Корчині, проте у 1918 р. емігрувала з батьками до Америки, оселилися там у м. Клівленд, штат Огайо. Згідно з описом о.д-ра Б. Ф. Яжембовського („Польська стигматичка Г. Пельчар”, Детройт, 1936), дівчина довгий час хворіла. У 1918 р. отримала стигми. У тому ж році їй було видіння про відродження Польщі, також бачила вона „чудо над Віслою”. Померла у 1926 р. Лежачи вдома, терпіла муки Христові підчас літургії, яка відбувалася в костелі, до якого зазвичай ходила. Чим далі служив священник месу, тим тяжче страждала Гелена. Після піднесення Дарів її руки, ноги й

бік набирали темно-червоного кольору. В момент, коли священник підносив догори хліб, зненацька відкривалися рани й з них бризкала кров, так, якби хтось пробив ці місця гострим предметом. Кров точилася до св. Причастя, а потім рани закривалися, загоювалися й біліли. 10-15 хвилин потому на місці ран залишалися ледь видимі сліди, ніби від давніх подряпин.

На проблему стигматизації існують два взаємосуперчливі погляди. Чимало лікарів приписують стигми істерії, а видіння – прихованій епілепсії. Наприклад, о. Августин Джемелі, францисканець, лікар і ректор католицького університету в Мілані, у 1921 р. написав, що св. Франциска слід вважати єдиним правдивим стигматиком. Про інших кажуть просто: істерія і все.

Прихильники іншої думки не завжди можуть пояснити природу стигматизації. Наприклад, проф. Джерсі Дюма у своїх лекціях з психології в Сорбонні, визнав, що феномен стигматизації можливий, але, додав, йому не вдалося знайти пояснення цьому явищу. Італійський лікар Джоджіо Феста, пишучи про стигматика о. Піо Форджіоне, що мешкає у м. П'єстральчіна, висловлює переконання, що стигматичні рани не мають природного тлумачення. Проте доктор Гинек з Праги, який виявив у однієї стигматички штучне нанесення поранень, стосовно Тереси Нойман стверджує, що це є правдивою стигматизацією. А дзеркало сучасної науки, німецький тлумачний словник „Der grosse Lexikon”, що принаймні є неупередженим джерелом щодо католицької доктрини, про слово „стигматизація” говорить просто й об'єктивно, що наука не має пояснення для цього явища.

Причини стигматизації є духовними, стверджує о. Костельник. Вони вказують на глибоко релігійне життя як підґрунтя стигматизації й водночас виключають її натологічну (хворобливу) природу. Він вважає, що духовний характер стигматика є таким, що він прагне страждати разом з Христом, розуміючи, що терпить за людські гріхи. І тому бере на себе хвороби інших.

З таким станом пов'язані екстатичні видіння, яснобачення, ходіння духом по світі, пізніше з'являється світло, запахи, містичні дарунки („апорти”) і т.ін.

О. Костельник мав можливість спостерігати, як у селі Млини, Яворівського повіту (Львів) з'явилася стигматичка. Це була сільська дівчина Анастасія Волошин, яка служила з 1933 р. у господаря п. Стефана Вачки. Народилася вона 27 жовтня 1911 р. у родині Петра й Анастасії у Красному, Ярославського повіту, й була 11-ю дитиною в родині. Згодом хто емігрував до Америки, а хто пішов служити. Матері зараз 69 років, батько ж помер у 1922 році, у віці 63 років.

Досягнувши 10-літнього віку, дівчинка прийняла св. Причастя. Стоячи на колінах біля статуї розп'ятого Христа у церкві, подумала собі: „Будуть у тебе Христові рани”. Пізніше, коли служила чередницею, біля польової каплички побачила біле ягнятко, якого не мала у своєму стаді. Хотіла схопити його, але марно, – воно зникло. Знову почула голос: „Приходи до цієї каплиці й молися”. Підчас однієї такої молитви на її руці з'явилася біла вервиця, проте, боячись потрапити до в'язниці за те, що її вкрала, закопала вервицю в землю. Однак вона знову з'явилася на поверхні, хоча земля залишилася неторканою.

Анастасія була на службі аж до 1935 р. А в червні відкрилися стигми. На Вечірній у церкві втрачала свідомість, їй

Анастасія Волошин, стигматичка із с. Млини.

здавалося, ніби її бито батогами. Лікар і повивальниця у Кракові постановили, що дівчина є на 6-му місяці вагітності, що, звичайно, виявилось неправдою, оскільки у Львівській лікарні підтвердили, що вона є незайманою. У четвер 27 червня вже відчула муки Христові. Розкидала руки, наче була розіп'ятою, потім знову складала їх на грудях, ніби відчуваючи шмагання батогом; відчувала спрагу, однак затискала зуби, коли її намагалися напувати.

У п'ятницю попала в екстазу, відмовляючи вервицю. Побачила Христа і почула голос: „Чи приймеш мої страждання?” „Прийму,” – відповіла вона, й у той момент почала точитися кров з рани, що утворилася на грудях.

Медальйон на срібному ланцюжку, який отримала стигматичка від Богородиці („апорт”, містичний дар).

У неділю 30 червня, у церкві відчула ніби опік вогнем лівого плеча і руки. Вдома помітила, що у тому місці з'явився синець у формі хреста, з якого деколи точилася кров. Підчас перебування у церкві в Ярославі, отримала містичний дарунок – шкаплір¹⁵ з польським написом, а наступного дня – хрестик з ланцюжком. Стверджувала, що отримала все це від Богородиці, а свідки бачили, як

¹⁵ шкаплір (параман) – оберіг, що засвідчує особливу опіку Матері Божої – прим. упорядн.

шкаплір, медальйон, хрестик і ланцюжки просто впали на Анастасію.

В цей час повстали на шибих містичні образи у Млинах, Радимному й Подлютому, про які я вже згадував.

Через рік на її руках і ногах з'явилися рани, з них по середах і п'ятницях випливала кров. Також кров точилася з очей, вона плакала кривавими слізьми.

Під час екстатичних станів дівчина часто переймала на себе хвороби інших людей, що в той спосіб мали б видужувати. О. Костельник отримав про це багато листів.

За деякий час Анастасію оглянули лікарі спочатку в лікарні Яворова, а потім Львова, де дослідження проводив лікар Артур Ерб. Він зробив висновок, що панна Волошин не істеричка, однак наприкінці ствердив, що стигматизація – результат істерії.

Зрештою, панна Волошин вступила в монастир сестер Василянок у Львові, й від того часу зовнішні вияви стигматизації почали поступово зникати, а потім зовсім щезли. Анастасія, тепер сестра Маріям, часами отримує видіння під час частих екстатичних станів.

Однак є інша стигматичка, з Кристинополя. Стигми у неї з'явилися раніше, ніж у панни Волошин, а за типом нагадує вона Тересу Нойман, оскільки не вживає ніякої їжі від червня 1937 р., не п'є навіть води.

Стигматичка у Східній Галичині живе без їжі 11 місяців?

Друга малопольська стигматичка походить з Кристинополя, де у міській загальній школі був завгоспом Павло Бохняк, якого називали „Мазуром” через те, що народився у Бохеньському повіті. Одружився він з Катериною Тимирів, й у тому шлюбі народилося восьмеро дітей. Шестеро з них померли, серед живих залишилися Володимир (судовий урядник у Львові) і наймолодша Евстахія, що народилася 24 січня 1903 р. Ось власне вона і є стигматичкою.

Як це відбулося?

Через те, що досі невідомо, що зумовлює стигматизацію у певних осіб, бо думки вчених і дослідників цих явищ суперечать одна одній, треба зважати на всі найменші подробиці фізичного та психічного життя цих людей.

Евстахія Бохняк, яку кличуть „Стася”, у дитинстві внакла з невеликої висоти, проте дістала внутрішні ушкодження, бо з вух текла кров. З тих пір Стася почала часто хворіти. Пішла до школи, вчилася добре й закінчила 4 класи загальної школи.

У віці 8 років прийняла перше Причастя. Тоді ж впала у довготривалу екстазу, втратила свідомість і була винесена з костелу.

Евстахія Бохняк лежить паралізованою 13 років, останні ж 11 місяців не їсть і не п'є.

У 1915 році помер батько Стасі. Її здоров'я ставало дедалі гіршим. Так подовжувалося до 1925 року, коли папну Бохняк розбив параліч. Лікарі діагностували тріщини у хребті в декількох місцях.

Відтак, з 1925 року лежить в ліжку на спині, й, що є досить дивним, не має пролежнів, хоч для запобігання їхньої появи не застосовувалися жодні засоби профілактики. Може рухати тільки шиєю та руками, не втратила мови й слуху. Від часу, коли стався параліч, їжу споживала у дуже малій кількості. Переважно, були то рідини: декілька склянок води і дослівно кілька ложечок зупи. Хліба не їсть вже 18 років.

У 1928 році їй почали вважатися видіння, а з ними прийшли й дивні явища. Під час однієї екстази панні Бохняк з'явився Христос і сказав, що вона буде мати стигми. Але спершу будуть вони невидимі, буде терпіти багато психічних і фізичних страждань, а вже потім отримає видимі стигми.

Прикута до ліжка, панна Бохняк була самотньою, проте її життя починалося й тривало у видіннях. Саме з них довідалася про існування німецької стигматички Тереси Нойман, італійського стигматика о. Піо Форджіоне, про Анастасію Волошин і малу Ганусю Трубу.

Під час одного з видінь вона побачила постать священника, що сидів за столом і писав. Водночас почула голос: „Той пастир прийде до тебе і забере тебе. Тільки не зараз. А коли мине час твоїх прихованих страждань.”

І дійсно це справдилося три роки потому, з різницею тільки у три дні.

24 травня 1934 року біля 7 години вечора панна Евстахія Бохняк мала першу екстазу, під час якої в неї з'явилася перша ознака стигм – рана на боці. Одночасно отримала вона терновий вінець.

У видінні побачила Христа у терновому вінці і в той

момент відчула, що той вінець, ніби палаючи вогнем, нерейшов на її голову. Відчула страшний біль і почула голос: „Даю тобі мої страждання. Не бійся. Я знаю, що ти на це погодишся”.

У цей момент з голови побігли криваві краплі, а з рани у правому боці почала сочитися кров.

Тільки восени 1934 року, о 7 годині ранку під час греко-католицької заутрені, пов'язаної з виставленням на оглядання хреста, вона отримала рану на лівій руці. Рана була наскрізна і сильно кривавила.

Нарешті під час Великого посту у 1937 р. така ж сама рана з'явилася на її лівій руці.

Стигматичних ран на ногах ще не має, оскільки згідно з отриманим пророцтвом, мають вони з'явитися на сам кінець. Поки на ступнях уже видніються червоні точки, з яких час від часу з'являється кров. Проте рани ті не відкриваються.

Панна Бохняк, пригадаємо собі, 18 років не їла хліба, а з 1925 року живиться лише рідинами. Зрештою у Вербну неділю (25 квітня) 1937 року вона перестала приймати їжу, а з 8 червня 1937 року не п'є навіть води. Щодня тільки причащається у двох видах, відповідно до греко-католицького обряду.

Звичайну їжу, а саме лише печиво та цитриновий сік, від березня 1937 року повертає. У травні 1937 року дістала тривалі, гострі судоми, а в червні, коли на вмовляння випила ложку води, судоми мучили її цілий день.

Що ж кажуть на то лікарі?

Про погляди вчених, а також подальші деталі з життя Евстахії Бохняк розповімо далі.

Стигматичка лікує хворих? Беручи їхні недуги на себе

Історії церкви відомі 340 випадків стигматизації. Серед стигматиків були й такі, що не вживали ніякої їжі, крім св. Причастя. При тому вони не втрачали ваги, або вона у них „грала”, тобто були спади, котрі швидко вирівнювалися, і вага поверталася до норми, іноді навіть збільшувалася понад норму.

Можливо, голодуючі стигматики у два рази ефективніше використовують повітря у порівнянні з нами, оскільки в їхньому видихові виявили удвічі більше вуглекислого газу. Таким чином, ми б мали справу зі своєрідним і специфічним процесом спалення кисню, яке отримують з повітря стигматики.

Відома стигматичка сучасності Тереса Нойман з м. Коннерсройт також не вживає їжі від 1927 року. Лікарі (щоправда, не всі) і люди, налаштовані скептично, ставлять під питання її голодування й припускають, що Тереса симулює голодування та їсть потайки. Припускає це навіть нроф. Грегоріанського католицького університету в Римі, єзуїт о. Павел Сібек [який студював випадки стигматизації].

Його сумніви розвінчав [львівський] о. архієп. д-р Йосиф Теодорович у своїй вже майже завершеній праці „Містичні явища”. Його погляди, разом із долученими думками лікарів, знаходимо в інтерв'ю для „Христової школи” в Познані. Читаємо: „Передусім я зауважив, що голодування – не ознака стигматизації. Як св. Франциск Асизький, так і св. Джемма з Галгані, найсучасніша стигматичка, їли й пили. З іншої сторони, неприйняття їжі та пиття у зв'язку зі св. Причастям є істотною ознакою у стигматиків. Там, де присутня ця ознака, потрібно вивчити, наскільки вона правдива, не через явище стигматизації як таке, а скоріше беручи до уваги саме характер особи, в якій це явище сполучається із прийняттям св. Причастя. Оскільки стигматики, що не їдять і не п'ють, живуть лише св. Причастям. Відсутність його завдає їм страждань

фізичного голоду. Про це говорить папа Бенедикт XIV і називає це чудом. У Тереси Нойман є ця стисла залежність... У надприродних випадках люди, що не їдять і не п'ють, не втрачають ваги.”

Відомий доктор Гальбан, професор психіатрії Львівського університету сказав, що „для ствердження надприродності непиття й неприйняття їжі, достатньо провести звичайний, короткий огляд та мати ваги”.

Професор Магер, хоч і вважає, що деякі явища у Коннерсройті не мають достатніх доказів, засвідчив на щорічному конгресі католицьких лікарів в Амстердамі: „Моє переконання як вченого є таке, що нам ніколи не вдасться пояснити випадку в Коннерсройт з точки зору природних причин”.

Стигматичка зі східної Малопольщі Євстахія Бохняк не їсть від 25 травня 1937 р., від червня ж того року – не п'є, й при тому не втрачає на вазі. До цього часу, щоправда, її не обстежували такі світила науки, як Тересу Нойман. Однак, лікарі оглядали її не менш ретельно, також було проведено спостереження за нею, які тривали днями й ночами.

І що ж виявилось?

Панна Бохняк виглядає, як особа, що добре харчується. Хоча її обличчя миршаве, сама вона нехуда. Шкіра здорова. Руки нормальні, груди повні, тільки ноги має надзвичайно худі, ніби висушені. Вона контакіа, навіть часом весела, легка посмішка постійно блукає у кутиках її червоних уст. Очі мають блиск, лише злегка пригнічений.

Мати її померла 2 березня 1937 року, відтоді вона сама-самісінька. Її перевезено до Львова, де в грудні 1937 року були проведені ретельні обстеження. Протягом цілого місяця, вдень і вночі, була під суворим спостереженням чотирьох черниць, одночасно відбувалися лікарські дослідження.

Аналізи вмісту шлунка, крові й сечі показали, що організм її працює як у особи, що голодує. Щоденне сечовиділення складає

від 200 до 300 гр, екскременти з'являються раз на три тижні, або раз на місяць, менструація відбувається тільки після великих психічних переживань.

А от температура демонструє надзвичайні стрибки. Є різною: часом не досягає навіть 35°C, а іноді є більшою за 44°C. Нормальна людина помирає при температурі тіла 42°C. У панни Бохняк така смертельна лихоманка іноді триває декілька тижнів. І тоді вона не те, що не п'є, її навіть не мучить спрага. „Хотів би я побачити симулянта, котрий продемонстрував би подібний фокус”, – каже о. Костельник.

Висока температура, на думку о. Костельника, має свої пояснення. Панна Бохняк з власної ініціативи, або ж на прохання інших, приймає на себе їх хвороби. Хворіє вона без очевидного погіршення стану свого здоров'я, тоді як до осіб, від яких прийняла невиліковні, часом смертельні недуги, повертається здоров'я.

Немає нічого дивного в тому, що квартира 24 на пл. Св. Юра під номером 5 у Львові, де проживає о. Костельник, постійно відвідує листоноша із численними листами до Стасі з проханнями про... прийняття хворіб. Отже, не може вона нарікати на те, що люди про неї не дбають. Навпаки, навіть пам'ятають.

Новини про видужання за допомоги п. Бохняк поширюються блискавично. Стася іноді переймає хвороби осіб, які про це нічого не знають, а виявляється це випадково, вказуючи тим самим на її дар яснобачення.

Одного разу вівідав її о. д-р Лаба. Мав при собі лист, якого отримав від племінниці, де вона писала про своє тяжке захворювання – сухоти горла.

Панна Бохняк, яка не могла мати відомости про лист, в присутності свідків, сказала о. Лабі, що він отримав листа від родички з описом її хвороби. Заявила, що візьме ту недугу на себе.

Дійсно, хворіла два місяці, часом її голос зникав, але нотім оклигала. Племінниця о. Лаби також видужала.

17 жовтня 1937 року зауважили, що нанна Бохняк сраждає від головного болю. Коли ж її спитали про причини, відповіла, що перейняла на себе хворобу одного ченця, котрий після перенесеного грипу отримав ускладнення. Зауважила при тому, що її пацієнт потрапить до Львова через 3 дні, де лежатиме в лікарні. Й справді, за три дні привезли до Львова послушника Даміяна Куліша, що згодом одужав і прийшов до панни Бохняк подякувати. Тоді виявилось, що він чув про можливість Стасі, й подумки звернувся до неї з проханням взяти його хворобу на себе. Його думки вочевидь вона й почула.

Панна Бохняк має добре розвинутий дар яснобачення. Кладучи руку на книжку, знає про що у ній йдеться. Великій кількості осіб, яких бачила вперше, описала їх попереднє життя, визначила, де живуть, їх проблеми, разом з датами, навіть годинами, пригадала їхні хвороби.

Існують свідки, які під присягою стверджують, що бачили її одночасно в різних місцях. Це відбувалося в моменти, коли панна Бохняк знаходилася в екстазі. Зрештою, вона паралізована й не залишає свого ліжка. Отож, ходить по світі „духом”, і тоді відбуваються різні явища.

Стигматичка Бохняк в екстазах відтворює розн'яття

Четвер, наближається 10 година вечора. Віконні шиби не можуть заглушити виття західного вітру, що гуляє у кронах дерев, які стоять навколо одноповерхового будинку, де мешкає стигматичка Евстахія Бохняк.

Ми з о. Костельником сидимо у маленькій, по-простому умебльованій кімнаті, чекаючи на момент, коли п. Бохняк потрапить в екстазу. Екстази постійно має по четвергах, починаються вони біля 22 години й тривають до ранку п'ятниці.

Екстаза!..

Стигматичка з Кристинополя Евстахія Бохняк підчас екстази проти ночі на п'ятницю відтворює розп'яття на хресті.

Зазвичай безсилі у суглобах ключиці плечі панни Бохняк піднімаються, розгортаються, і вона кладе їх на подушки.

Довгий час стигматичка лежить у такому положенні нерухомо, дихання рівне. Потім піднялася грудна клітина й завмерла в позиції найдовшого вдиху. Обличчя спочатку блідніє, потім набирає сизого відтінку. По тривалому часі, – а може то були секунди, що здалися мені хвилинами, – настало послаблення. Обличчя втратило синявість, і з'явилося легке, ледь чутне дихання.

Згідно з найновішими лікарськими дослідженнями празького професора доктора Р.В.Гинека, які долучає в польському опрацюванні познанський лікар д-р Станіслав Карвовський у книжці „Св. Плащаниця – наукові дослідження стаждань Христа”, безпосередньою причиною смерті Його на Хресті була задуха (асфіксія), що супроводжувалася найімовірніше зовнішнім цианозом, тобто синюшністю.

Під час підвішування на Хресті м'язи грудної клітини зазнають судом. Коли сильні м'язи, що тримають грудну клітину, в судах осягнуть перевагу над слабкішими м'язами, що звужують її, грудна клітина стає нерухомою в позиції найглибшого подиху.

Якщо ж до цього долучиться судома м'язів діафрагми, настає цілковита неможливість подальшого обміну повітря, яка необхідна для насичення крові киснем. Втрачається здатність вдихання й видихання. Таким чином настає асфіксія, симптомами якої є збліднення, а згодом синюшність обличчя. Як наслідок переривання процесу дихання, припиняється серцебиття й настає смерть. Слова з Писання „Синюшність Його вилікувала нас” (Іс 53, 5; І Петра 2, 24) знаходять повне підтвердження й пояснення в результатах досліджень сучасної медицини.

Містичні страждання Тереси Нойман, стигматички з Коннерсройту, теж супроводжуються ознаками задухи під час екстази. „Тереса Нойман, – як стверджує проф. Гинек, на думку якого пристає лікар Карвовський, – бачить Христа, який веде важку боротьбу за повітря, бачить як він поступово синіє, на чолі виступає смертельний піт, як загострюються ніс та підборіддя... і часом, мимо своєї волі, ці страждання відображає”.

Я помітив піт на руках, обличчі й чолі Євстахії. При цьому мою увагу привернуло дивне характерне складання пальців на її обох розіп'ятих руках. Великий палець руки іноді є легко зігнутий у напрямку мізинця, вказівний випростуваний, а решта три скручені судомою.

Пояснення цьому явищу знаходимо у праці хірурга паризького шпиталю Сен-Юзеф де Парі, д-ра П'єра Барбе, виданої під назвою „П'ять ран Христа”. Доктор Барбе на наукових підставах вказав розміщення на тілі Христових ран.

Долоні Христа не були пробиті. Цвяхи було вбито у зап'ястя долоней, і вони пройшли між кістями руки, не ушкоджуючи їх, у міжкісну щілину, що називається „*destola*”. П'єр Барбе стверджує, що при такому способі прибивання неможливо уникнути поранення, або будь-якого іншого ушкодження, падзвичайно чутливого перву (*nervus medianus*). Його подразнення чи ушкодження є причиною судом пальців.

Сучасні стигматики не відтворюють цілком розп'яття з огляду на ще одну обставину. А саме, їхні стигми вказують на пробиття рук, що йде від зовнішньої сторони до середини долоні, тоді як головки цвяхів мали б стирчати з долоней, а стовбур – знаходитися на зовнішній стороні. Щоправда, лишень у третьої малопольської стигматички, 12-літньої Ганусі Труби, перший раз з'явилися „чудесні” головки цвяхів у долонях, їхні ж стовбури йшли назовні долонь.

Як занотував проф. Гинек, сама Тереса Нойман сказала колись про Христові рани й стигми: „Люди часто думають, що Спаситель був прибитий на Хресті саме так, як показують мої рани. Відтак сильно помиляються. Він мав бути прибитим до хреста набагато міцніше й сильніше. Рани, що я їх ношу, й взагалі рани стигматиків, є лише джерелами чудесної ласки”.

Бажаючи краще роздивитися пальці стигматички, я взяв електричну лампу. У її світлі заблищав піт на долонях і обличчі панни Бохняк. У той момент світло згасло.

– Це вона! – сказав о. Костельник. – Запалимо сірник.

Проте й сірник миттєво згас. При світлі другого сірника я поставив лампу на шафку при ліжку і повернувся на своє попереднє місце. Через хвилину лампа знову засвітилася. Панна Бохняк без руху лежала з розіп'ятими плечима, а її подруга сиділа на краю ліжка, здалека від лампи.

– Напевно, не хотіла, щоби ви до неї придивлялися, – сказав о. Костельник. – Вона часто так пустує.

О. Гавриїл Костельник розказав мені про випадок, який стався кілька днів тому. Одного разу він прийшов до Евстахії ввечері. Перед тим, як прощатися, вона сказала: „Ви надто стомлені і не повинні працювати вночі. Ви не працюватимете.” На це священик відповів, що мусить саме закінчити термінову працю. А коли прийшов до дому, виявилось, що в лампах не було жодної жарівки. Хтось їх повикручував і забрав, хоча в кімнаті нікого

не було. Через те, що подібні випадки „чудес” нанни Бохняк вже були йому відомі, повернувся до неї, а вона, посміхаючись, показала на жарівки, що лежали коло її ніг (вона нерухома). О. Костельник забрав жарівки, сховав до кишені і пішов. На дворі, маючи передчуття, торкнувся кишені, щоб переконатися, що жарівки на місці. Кишеня була... порожньою. Знову повернувся до кімнати панни Бохняк, де знайшов жарівки на старому місці. Її вдалося переконати про терміновість праці, і о. Костельник доніс жарівки додому вже без пригод.

Хресна екстаза триває у панни Бохняк кілька годин. Руки тримає вгорі розіп'яними до ранку. Тільки тоді її приятелька й опікунка Анна, всією своєю силою опускає її руки вниз, тобто кладе їх на покривало. Вони завжди ніби затужавілі.

Під час екстази панна Бохняк часто бачить видіння й описує їх. Того разу заглибилася у мовчазну екстазу. Отож, ми вирішили піти, тим більше, що північ давно минула.

Перед тим о. Костельник відгорнув ковдру і вказав на характерне розміщення ніг панни Бохняк. Дуже тонкі ноги зазвичай лежать просто, одна біля одної на простирадлі. Порухати ними вона цілковито не може. З моменту настання екстази, на праву ногу кладеться щільно приснута ліва стопа. Права нога випростувана, ліва – зігнута в коліні, справляє враження, ніби є коротшою.

І це також має свої причини. Відбиток на Св. Плащаниці в Турині вказує силует лівої ноги, який на 3-4 см коротший від правої. Причиною може бути третя скривлена поперечина, що є на хрестах східного обряду. Було відомо, що кати тих часів володіли різноманітними способами полегшення страждань чи наближення смерті розп'ятих. Для продовження страждальця використовували шматок деревини, який підкладали під ноги, так званий *subpedaneum*, до якого прибивали дві ноги окремо. У Візантії вірили, що до такої поперечини прибили ноги Христа, а згодом поперечина скривилася.

Проте проф. Гинек встановив понад усілякі сумніви, що *subpedaneum* не було, а ноги Христа було зробито одним цвяхом. Тому ліва нога мала би бути зігнутою в коліні, щоб щільно приставати до правої. Після зняття тіла з хреста, воно відразу ж залякло, тому ліва нога стала начебто коротшою.

Проте стигматики ні минулих часів, ані нашої з вами сучасності, нічого не могли знати про результати цих найновіших лікарських досліджень.

(Чайковичі, Млини, Кристинопіль, Львів, березень 1938 року)

*Roman dell'Ombra, Na tajemniczych ścieżkach mistyki //
Wieczor Warszawski. – 1938. – ч. 72 (11 березня), ч. 73 (12 березня), ч. 75
(13 березня), ч. 78 (15 березня), ч. 80 (17 березня), ч. 81 (18 березня), ч. 91
(28 березня), ч. 92 (29 березня), ч. 93 (30 березня).*

*Roman dell'Ombra – псевдо Романа Корнацького, редактора часопису
„Wieczor Warszawski”.*

Переклад з польської Мар'яни Олійник та Євгенії Ігнат'євої

С.Хруцький ЧАЙКОВИЧІ – НАШ ЛЮРД

15 грудня 1937 р. люди побачили дивний образ Богоматери зі Сином на руках у селі Чайковичах. Чайковичі – це село, віддалене 6 кілометрів від залізничної станції Рудки. Хата, в якій з’явився образ, чи не найбідніша в селі. Вона має всього 2 вікна, зі 6 невеликими шибками у кожному. І ось на одній з них, мало що невеличкій, але ще й надбитій та падштуковапій, витворився чудесний образ. Це справді в євангельському стилі: мимохить згадується Вифлеємська сцена з маленьким Ісусом у яслах. Чайковицький образ – подвійний, себто його видно з обох сторін: як дивитися на образ зі середини хати і так само, а може і краще, зовні, знадвору. Образ появився не відразу: він то з’являвся, то зникав; його було видно то краще, то гірше.

Треба просто признати, що наука не всилі пояснити, як природним шляхом міг би повстати такий образ. Але сучасний інтелегент з його раціоналістично-матеріалістичним світоглядом не може признати чуда. Він радше спробує заперечити дійсність, як ось той кореспонент „Дзенніка Польського”, що нібито у Чайковичах нічого не бачив, хоч сотки тисяч людей таки образ добре бачать. Інші задовольються позірним поясненням, яке властиво не тільки нічого не вияснює, а ще більше затемнює справу. Так ото можна було почути, що образ у Чайковичах – це фотографічна кліша або малюнок на склі.

Це смішна та безцеремонно-неетична гіпотеза. Вона не тільки не пояснює процесу появи образу, того, що він то зникав то появлявся, але ще й зраджує кілька інших незрозумілих питань: звідки ж взялась така кліша або малюнок, чи взагалі, як могла повстати така кліша, а якби і могла, то хто і як спровадив її до Чайкович? У дальшому ця гіпотеза супонує чаковичанам спробу жакливо-неймовірного обману. Тимчасом у дійсности

було саме навпаки. Чайковичі після появи образу морально переродились і перш за все там зродилася глибока та жива віра. А передтим у Чайковичах та його околиці панував комунізм з його безбожництвом. Навіть досі ще видно сліди його існування – пообломлювані придорожні фігури та хрести. Чи міг би обман, свідомо та наявно застосований, мати саме такі наслідки? Справді, це було б ще більше чудо, як сама поява образу.

Так ото безнадійно заплутався розум раціоналіста-інтелігента у своєму бажанні негувати чудо. Дивні ті пояснення, що не приймають під увагу всіх обставин явища та безцеремонно відкидають те, що їм не вигідне. При поясненні чайковицького образу не можна поминути побіч способу, в який витворився образ, і самої концепції. А вона незвичайна. Матір Божу пробиває меч, хоч Вона держить на руках ще малого Сина. Ніодин мистець не впав на таку думку: ще Христос-Дитятко на руках своєї Матери, а вже „меч проходить через Її душу”, як на Голготі. З рани, де виходить меч, паде кров; отже це Матір Божа Стигматичка. Над головою Божої Матінки та Її Сина – корона; по боках образу орнамент, під образом, якби складова частина орнаменту, неглибоким півколом лежить постать. Це малюнок стигматички Евстахії Бохняк, так, як вона знята на фотографії підчас хрестної екстази: вгору на подушки розкинуті руки. Цей малюнок – наче підпис маляря-автора під образом, бо нерукотворний образ Матери Божої у Чайковичах витворила саме Евстахія Бохняк, „найбільша стигматичка світу, що їй подібної не було і не буде – перша й остання”. Що Чайковичі – діло їй рук, чули ми різноманітні чудесні свідоцтва підчас її екстаз. Так само однозгідно свідчать про це і всі інші наші стигматички: Настя Волошин (черниця), 12-літня Ганна Труба, 13-літня Ольга Волошин зі Стрия та Параня Накопечна. А не можна так легко, махнувши рукою, перейти над цими свідоцтвами. Адже Римська Церква знає аж 360 випадків стигматизації.

Але й коли б застосувати звичайну методу, як при розгляді літературних творів, то чейже нікому іншому, як тільки стигматичці, не прийшла б до голови сама ідея про образ Стигматизованої Матери Божої. Це психологічно найбільш зрозуміле. Але для кого всіх цих доказів замало, той нехай прийме під увагу ще одне. Саме по вказівкам Евстахії Бохняк відкопали у хаті коло вікна з образом Богоматери джерело. Вода з нього відпливає до другої криниці у віддалі кільканадцятьох метрів за хатою. Там колись була криниця, але її згодом засипали, бо вона була непотрібна, і щойно тепер відкопали, як витриснуло джерело з цілющою водою у самій хаті. Хто міг припускати, що в самій хаті існує джерело? А Евстахія Бохняк, що ніколи перед тим не була у Чайковичах, що ось уже 14 літ непорушно лежить на постелі, бо має зломаний хребет, – не тільки знала про це, але й точно окреслила, де і на якій глибині віднайдуть цю воду.

„Нема на світі більш цілющої води”, а „Чайковичі мають стати славніші від Люрду”. Вже було в Чайковичах кількадесят чудесних оздоровлень. Між іншим, що неділі і свят у Чайковичах все можна бачити коло образу Богоматери п. Саса, що постійно живе у Дрогобичі. Він повних 5 літ не міг порушити ногами; лікарі були безсилі йому допомогти і тільки Чайковичі та Евстахія Бохняк його оздоровили. Цей зв'язок між Евстахією Бохняк та Чайковичами все виступає наверх у багатьох випадках чудесних оздоровлень у Чайковичах: одного не можна відділити від другого. І це – останній доказ, що Чайковичі – діло Евстахії Бохняк. У кожному разі, Чайковичі виразніше та сильніше зв'язані з Евстахією Бохняк, ніж Люрд з іменем св. Бернадетти.

Хто ж це Евстахія Бохняк? Вона родом з Кристинополя, стигматичкою прийшла на світ, мала всі стигматичні рани, від яких лишилися великі близпи, щодня має екстази; вопа другий рік нічого не їсть і не п'є, вона оздоровила з найтяжчих недуг багато хворих, оновила безліч образів, особливо па Волині і під

більшевиками, вопа витворила духом кілька образів на склі. Крім Чайкович, дуже цікавий та незвичайний своєю композицією образ св. Трійці у с. Тершаків, що його появу наперед заповіла в екстазі Е. Бохняк. Тершаків – село віддалене 20 з чимось кілометрів від Рудок.

Якже все це може бути?

Відповідь на це питання можете знайти в Євангелії. Там стоїть чорним на білому: „Знаменія віруючим сія будут: іменем Моїм біси ізженут; язики возглаголют нови; змія возьмут, аще што смертноє іспіют, не вредит іма; на недужния руки возложат і здраві будут”. (Єв. Марка 16 гл. 17 ст.)¹⁶. Або в іншому місці, підчас прощальної вечері: „Амінь, амінь – глаголю вам: віруй в мя діла, якже аз творю, і той сотворит і больша сих сотворит.” (Єв. Йоана 14 гл. 12 ст.)¹⁷. Так стоїть в Євангелії. Але чи не має рації Мережковський, коли говорить у своїй книжці про св. Франціска з Асичу: „Нам знається Євангеліє тим, що була і чого вже нема і правдоподібно не буде, а йому (Франціскові) тим, що було, є і буде завжди”.

На щастя, не для всіх Євангеліє стало мертвою буквою. Слава Чайкович широко пішла у нашому народі. У Чайковичах перебувало поверх 100 тисяч народу, в тому кількасот прочан з найдалших закутин Волині й Полісся. І слава ця росте: Чайковичі стають нашим Люрдом.

Діло. – 1938. – ч.287, 27 грудня. – с.7

¹⁶ „І такі ознаки супроводжуватимуть тих, що повірили: Моїм ім'ям виганятимуть бісів, говоритимуть новими мовами. І візьмуть у руки зміїв і хоча щось смертоносне вип'ють, – їм не пошкодить; покладуть руки на недужих – і ті стануть здоровими.” (Мр. 16, 17-18. Новий завіт у перекладі УБТ, 1997). – прим. упорядн.

¹⁷ „Щиру правду, щиру кажу вам, що хто вірить у мене, той робитиме діла, які і я роблю, – навіть більші від них зробить, – бо я іду до Батька.” (Ів. 14, 12. Новий завіт у перекладі УБТ, 1997). – прим. упорядн.

С.Хруцький

ЧУДЕСНЕ ПОЗОЛОЧЕННЯ ХРЕСТА НА ВЕЖІ УСПЕНСЬКОЇ ЦЕРКВИ У ЛЬВОВІ

*Вежа Успенської церкви у Львові.
Сучасне фото.*

Коли ви у Львові, не пожалійте труда, підіть на Руську вулицю та подивіться на головний хрест на вежі успенської церкви. Побачите дивне явище. Від сторони Ринку той хрест начеб був *щойно позолочений*; а від сторони Валів, з протилежного, північного боку, той хрест *зовсім чорний*. Це не є ніяка оптична злуда. На успенській церкві, крім того хреста на вежі, є ще шість менших позолочених хрестів: три на тих трьох банях церкви, що їх видно з Руської вулиці, і три на трьох банях каплиці, що на подвір'ї. Всі ті хрести почорнілі.

В хроніці успенської церкви записано, що в XVIII в. пожежа знищила шолом вежі і 1795 р. покрито її новим шоломом. Значить, тоді поставлено також той хрест, що тепер на вежі. Від кількох старших людей ми чули, що десь перед 40 роками буря зігнула була хрест

на вежі успенської церкви. Ті старші люди пам'ятають, що тоді було рихтування на вежі аж під хрест, що хрест здіймали на долину, але чи при тій нагоді наново позолочено хрест, або тільки відчищено, чи позолочено, або відчищено також інші хрести, про те ніхто не вміє сказати нічого певного. В ставропігії, яка є патроном успенської церкви, нема ніяких записок, ані паперів (рахунків) з того часу бо в часі світової війни, коли вивезли архів ставропігії до Росії, все запропастилося. Тому не можемо докладно знати, в котрому році хрест на вежі успенської церкви був востаннє позолочений. На всякий випадок щонайменше тому 40 років. Та замітне, що той хрест *чорніший, більше закопчений*, ніж усі інші, що на успенській церкві. Це пояснюється тим, що хрест на вежі більше виставлений на дими, які йдуть з оточуючих його коминів, ніж ті нижчі хрести. З західної сторони чотири комини стоять зовсім близько при вежі, а з полудневої сторони також є близькі комини, бо з заходу та полудня до успенської церкви притикають камениці. В таких умовах позолочений хрест мусить з часом цілком обліпитися копіття. То яким чудом полудневий бік того хреста, що саме *найбільше наражений на дим з коминів*, може так блистити, начеб був нині позолочений? Коли сонце, то хрест аж горить, що тяжко очам і дивитись на нього. В цілому Львові нема другого хреста, що був би такий блискучий, як полудневий бік хреста на Успенській вежі. Вже з Ринку дуже добре видно той хрест, своїм блиском він панує над цілим Ринком. Але найкраще оглядати його з подвір'я ставропігії.

Як могло статися таке дивне явище? Хреста не здіймали, не позолочували його, не відчищували. А до того хреста без рихтування ніхто не міг дістатися. Щоб тільки одна його сторона лишилася пезакопчена, щоб лишилася така нова-новісенська щонайменше впродовж 40 років? Задля якої причини? Може золотник по тому боці хреста дав якусь хемічну поволоку, яка не

закопчується? Такого матеріалу нема на світі, бо всякий закопчується. Зрештою, нехай собі молоді люди запам'ятають і нехай за 40 років, десь у 1978–1980 рр., ствердять, як той хрест тоді буде виглядати.

Деякі немудро говорять, що то дощ змив бруд з полудневого боку хреста на вежі успенської церкви. Дощ? Якби то дощ обмивав масний бруд з позолочених хрестів на церквах, то взагалі не було би почорнілих хрестів! А чому ж дощ не обмив бруду з північного боку того хреста? Чому не обмив бруду з інших позолочених хрестів на тій самій церкві?

Інші вказують на те, що північна сторона дерев, пам'ятників на цвинтарях завжди більше поросла мохом і занечищена, ніж полуднева сторона, бо з північної сторони частіші вітри. Отже ніби тому полудневий бік хреста на вежі успенської церкви краще зберігся, ніж північний. Та це немудре говорення! Чомуж усі інші позолочені хрести на успенській церкві *однаково закопчені з усіх боків*? Невже полудневий бік головного хреста при всіх димах та міських порохах міг залишитися як новий-новіський, коли північний бік зовсім почорнів? Зрештою, є люди, які добре пригадують собі, що той хрест уже тому кільканадцять літ також зі свого полудневого боку був чорний.

Це навіть нині можна ствердити. Хрест на вежі успенської церкви має під собою півмісяць, а під півмісяцем кулю (що зображує землю). Хрест позолочений цілий; півмісяць позолочений до половини з західного боку; східний бік позолочений тільки місцями і вже не є такий блискучий; а куля позолочена і відчищена *тільки з полуднево-західного свого боку і то лише згори*. Зрештою куля цілком закопчена, під сподом всюди довкола. Крізь льорнетку видно на ній „на палець” грубий бруд-копоть. Невже дим осідав на споді кулі і всюди, тільки на полуднево-західній частині ні? Що за перозум таке думати!

Значить, хрест мусів бути чорний також зі свого

полудневого боку, як і куля чорна по полуднево-східному свому боці. Щось з тим хрестом *мусіло статися*, що він змінив свій вигляд.

Пригляньтеся добре *красці золота*, яким хрест позолочено, а диво стане для вас ще більше – стане справжнім чудом. Хоч хрести на банях від Руської вулиці закопчені, одначе, коли сонце, добре видно, що краска їх золота, *жовтява*, з мосяжним *полиском*; а краска золота на вежі *червонява*, з *дукатовим полиском*. Коли сонце освічує північний бік хреста на вежі, то видно, що краска золота по тому боці хреста *також жовтява*, як і на тих хрестах, що на банях. Ба, навіть півмісяць з полуднево-східньої сторони вже не має тієї червонявої краски, що хрест; а куля, де відновлена, таки жовтява, з *мосяжним полиском*. Золотники ніколи так не роблять, але позолочують цілий предмет однаковим золотом. Значить, позлітка хреста на вежі успенської церкви первісно не могла так виглядати, як тепер. Той хрест *не тільки дивно відновився, але чудесно позолотився*.

Яким природним способом це могло статися? В природі нема такого процесу, щоб хрест на вежі сам від себе позолотився. Ми читали в свому часі, що в Києві сама від себе відновилася позолочена бляха на церкві Михайлівського монастиря. Большевики казали вченим те явище дослідити, та вчені не могли подати ніякого природного пояснення. Очевидно, не всі вірили в правдивість того явища, про яке тільки в часописах читали. А тут ми на власні очі свідками такого самого явища – і ще більше чудесного, бо, як сказано, хрест на вежі успенської церкви не тільки відновився, але й позолотився.

Черга дивних моментів, що в'яжуться з відновленням хреста на вежі успенської церкви у Львові, ще не вичерпана. Хто ж перший *звернув увагу* на те явище? Стигматичка Евстахія Бохняк, яка від ряду літ лежить у ліжку й ніколи не встає з нього.

Це було в половині вересня 1938 р. Тоді в Евстахії були обі наші молоденькі стигматички, Гануся Труба та Оля Волошин. Ангел Евстахії Бохняк сказав: „Моя душечка *позолотила* хрест на одній церкві у Львові,” – і показав рукою напрям на церкву Успення Пресвятої Богородиці. Притім були приявні: о. Др. Г. Костельник і його дружина, Др. К. Чехович і його дружина, я, обі молоді стигматички та ще інші особи. О. Др. Г. Костельник запитав ангела Евстахії: „А може то хрест на костелі, а не на церкві?” – бо вказаний напрям міг означати також польську катедру та костел, що за успенською церквою. Ангел відповів: „Ні! На церкві!” І знову показав той самий напрям.

Коли ми опісля самі ствердили дивне відновлення хреста на вежі успенської церкви, Евстахія і в екстазі і при нормальній свідомості докладніше пояснила нам те явище. В суботу 27 серпня 1938 р., себто в саме навечір'я празника успенської церкви, рано о 5 год. Ісус Христос дав Евстахії приказ, щоб вона позолотила хрест на вежі успенської церкви. Вона це зробила духом того самого дня до 10 год. перед полуднем, а позолотила тільки один бік хреста, щоб неприродність явища більше впадала в очі. Позолотила саме той бік, що його видно з її мешкання (при вул. Шептицьких); відновлене місце на кулі під хрестом докладно вказує той напрям.

Ганя Груба, дівчина, що usługє Евстахії, свідчить (готова на те присягнути), що 27 серпня 1938 р. о 5 год. рано Ісус голосно заповів, що Евстахія зараз має позолотити хрест на успенській церкві і то дукатовим золотом.

Звертаємо увагу, що Евстахія відразу сказала, що вона хрест „позолотила”, а не тільки відновила. Чи їй можна вірити? Відки ж Евстахія могла природно знати про те явище, коли ще ніхто не звернув на нього увагу, і як могла так докладно характеризувати його? Панство Костельники свідчать, що ангел Олі Волошин, коли Оля була в них у Мізуні влітку 1938 р., сказав:

„На Успення Стася (Евстахія Бохняк) зробить велике чудо”. Всі наші стигматички в екстазі потвердили, що чудесне позолочення хреста на вежі успенської церкви у Львові дійсно є ділом Евстахії Бохняк.

Це не є єдине таке загадкове явище в нас, що появилoся в останніх роках. Анальогічних явищ – безліч: нерукотворений образ Богородиці в Чайковичах, чудесно відновлені й позолочені образи, загадкові образи на вікнах... Хто ж є автором тих явищ? Ми, що ближче знаємо Евстахію Бохняк і знаємо всі наші стигматички, мали чиодну нагоду абсолютно певно переконатися, що ті дивні явища роблять духом наші стигматички.

В „Ділі” з 13 грудня 1938 р. ми подали комунікат, що чудесне позолочення хреста на вежі успенської церкви у Львові є ділом Евстахії Бохняк. І який же був ефект того? Мінімальний. Пророк Йона не зробив ніякого чуда, а поганська Нініва впала на коліна – на саму його проповідь. Що ж зробила б поганська Нініва, коли б Йона міг був показати їй таке явне наглядне чудо, яке у Львові кожний може оглядати?! Та наші часи опановані затроєною психозою, яка нечутка на Божу дійсність, яка розкохалася в земській дійсности, навмання преться до большевицько-атеїстичних ідеалів. Подивиться нинішній, раціоналізмом та натуралізмом запоморочений, інтелігент на хрест на вежі успенської церкви, здвигне раменами, махне рукою і пішов собі своєю дорогою. В тому явищі він нічого більше не добачує, ніж якийсь жидовин. Нема в нього ані потрібної дози зацікавлення до Божих слідів у світі, ані не може обдумати явища, як слід, бо воно для нього наче китайське письмо. Де ж він дав би відвести себе від своїх „наукових”, „позитивних” способів думання та відчущання, що всяке чудо згори засуджують на „уроєння”?! Відомо нам, що Редакція „Діла” мала неприємности, тому що випечатала паш комунікат у справі чудесного відновлення хреста на вежі успенської церкви. Приходили

там з доганою і „віручі природники”, які твердили, що „те явище може мати тисячу різних природних причин”. То чому ж не мають відваги явно навести хоч би тільки одну таку природну причину? Чому? Бо не вміють навести ні одної, бо годі.

Вони тільки заспокоюють себе загальною, темною формулою: „якось воно мусить бути природне”. Але це тільки самоомана, а не пояснення. Вони всюди шукають тільки „природи”, тому ніде й не можуть вийти поза „природу”. Хто не шукає Бога, той ніколи не побачить чуда, хоч би як воно кидалося в очі. На жаль, також духовні круги заражені тою раціоналістичною психозою, що не терпить ніякого чуда. Для них добрі тільки традиційні чуда і побожні легенди, але чуда тепер і тут – о, вони того бояться, як огню, стидаються того, бо це таке непохвальне для модерної ментальності! І зі свого становища видумують усякі закиди, сумніви, посуджування, що якби їх приложити до історичних чудес, то не лишилось би з них ніодне. Ось молодий „учений” теолог з Перемишля розписується в „Новій Зорі”, що ніби всі дивні явища, які тепер у нас звертають на себе увагу, від чорта! А деякі інші мудрують, що ніби Богові не випадає таких чудес робити, як відновлення хреста на церкві...

Смішно, сумно і лячно від таких мудрощів модерних теологів. Авжеж у Христовій церкві, особливо в східній, чудесне відновлення святих образів завжди було уважане за Боже діло на Божу славу. А невже чудесне відновлення і позолочення хреста на церкві не є, а fortiori, Боже діло на Божу славу? Невже може бути якась більше вимовне Христове чудо, ніж чудесне позолочення хреста на церкві в часах жажливого наступу безбожництва? Це мав би чорт зробити?.. О, то чорт мусів змінити свою натуру, що він так завзявся працювати на Божу славу – навіть проти інтенцій премудрих теологів. Що за нісенітниця!

Та власне тому чуда нині так часто й діються, що здоровий релігійний змісл виродився, занепав, що навіть теологи

шукають „букви”, яка по словах ап. Павла, вбиває „духа”, а не шукають „духа”. Євангелія мертва книга для тих, які не вірять, що Євангеліє вічне, що Христос завжди творить чуда, як це в Євангелію й обіцяв. Та Бог знає, що робить. Багато й таких людей, котрим ті чуда відкриють очі, потрясуть їх совість і відсвіжать та поглиблять їх віру.

Божі Следи. – 1939. – ч. 2. – с. 41-46.

Г.Костельник ЕВСТАХІЯ БОХНЯК РЯТУЄ ПАЛАЮЧУ ЦЕРКВУ

При кінці серпня 1937 р. львівські часописи донесли про те, що в ночі з 21 на 22 серпня, зараз по півночі якісь злочинці підпалили дерев'яну церкву ОО.Студитів на окраїнах Львова, за личаківською дільницею, на Кривчицях¹⁸. Огонь удалося одразу загасити.

Студитська церква на Кривчицях коло Львова. Вогонь був підложений в фронті по правому боці обривка.

Репродукція з часопису „Божі Сліди”.

Я мав поважну причину докладно розвідатися про той огонь і його згашення. 21–22 серпня я був ще на вакаціях на селі, до Львова вернув 26 серпня. Зараз з початком вересня я пішов до монастиря ОО.Студитів на Кривчицях та просив, щоб мене поінформували про ту пожежу їх церкви і її згашення. Привели до мене одного брата (Якова): „Це той, що перший прибіг до вогню і згасив його”.

Ми стояли при церкві, саме на тому місці, де був огонь.

„То ви самі загасили вогонь?” – питаю його.

Відповідає: „Сам! Заки інші брати прийшли, я вже згасив огонь. То тривало може з десять хвилин.”

Питаю дальше: „Може вогонь щойно зачинався, що вам пощастило так раз-два згасити його?”

Брат описав мені цілу подію з подробицями. Коли він прибіг, уже горів цілий фронт церкви – той від півночі, так на метер високо від землі, а полум'я бухало аж на дерев'яну кришу (т. зв.

¹⁸ Тепер це територія музею „Шевченківський гай” у Львові. – *прим. упорядн.*

„фартух”), що зноситься довкола церкви. На тій криші, над огнем, був накинений якийсь плащ, намочений у бензині – очевидно з тою ціллю, щоб лекше займився дах церкви та щоб огонь лекше дістався до середини церкви, бо плащ лежав саме напроти вікна. На землі стояла 10-літрова, бляшана, банька від бензини і біля неї квач, намочений у бензині. Квач уже був згашений, а банька горіла, бо ще лишилось у ній дещо бензини. Цілий фронт церкви, що горів, був намочений бензиною. Вітру не було. Злочинці підпалили той бік церкви, якого від монастиря не видно. Вогонь мусів кільканадцять мінут горіти, бо спідня белька церкви частинно аж звугліла від горіння. Брат прибіг босий і голіруч. Сам не знав, як попав на ту думку: зняв капелюх з голови і *капелюхом змітав огонь* раз коло разу. Таким способом він загасив огонь; не попівся ні трошечки. Плащ не зайнявся від огню і сам упав з криші – але аж тоді, коли вогонь був вже вгашений.

„Чи вам не здається дивне, що ви так легко вгасили такий великий огонь від бензини і навіть не попівлися?” – Таке питання я поставив братові Яковові, коли він закінчив своє оповідання.

Він відповів: „Я сам того не розумію, як це могло статися. Але так було!”

Нашу розмову я закінчив жартом: „Може б ви ще раз спробували такої штуки? Полийте бензиною якийсь старий пліт з дошок і вгасіть огонь своїм капелюхом – змітайте вогонь раз коло разу, як ви пожар церкви вгасили.”

Брат засміявся: „О, того не буду пробувати! З бензиною нема жартів!”

Так виглядала та подія зі свого звичайного боку. Змислами нічого дивного не можна було в ній відкрити. Але оконечний ефект вийшов дивний: один чоловік капелюхом загасив такий великий огонь від бензини і навіть не попівся.

* * *

Та подія мала також свій *таємний бік* – саме в моєму мешканні в забудуваннях св. Юрія у Львові. В літі 1937 р. у моєму мешканні мешкала стигматичка Евстахія Бохняк з Ганею Грубою, дівчиною, що їй usługє, бо Евстахія, задля зломання хребетного стовпа, не то що не може з ліжка встати, але навіть сісти не може. Ганя поклалася спати о 1 год. по півночі, бо під неділю робила порядки в хаті. Від півночі Евстахія лежала спокійно з заплющеними очима, зовсім не відзивалася до Гані (такий стан в Евстахії доволі часто буває). Ганя зачинила віконниці (наші вікна на партері, виходять на город) і згасила світло. В кімнаті було зовсім темно. Коли спала, хтось торкнув її під ребра, і вона збудилася. В кімнаті була велика ясність, хоч електрична лампа не світилася. При ліжку Гані стояв хлопчина, що зростом і виглядом міг мати 13–14 літ, у білій суконці аж до землі, з синім поясом, з жовтенькими кучерями. Ганя не злякалася, бо вона не раз була свідком подібних явищ при Евстахії. Це був той ангел Евстахії, що називає себе Гавриїлом. Він сказав до Гані уривано: „Людинцю – душечка (Евстахія) – Личаків – церква – вогонь – рятує”.

Ганя встала з ліжка, але якусь хвилинку чекала, що то буде, бо не знала, що має робити. Поглянула на годинник, була рівно 2 година. Втім з’явився і другий такий самий, тільки дещо нижчий, хлопчина. Це був той ангел Евстахії, що називає себе Михаїлом. Михаїл узяв Ганю за руку, привів її до вікна й сказав: „Відчини віконниці і подивися, що буде діятись”. Ганя відчинила й злякалася, бо побачила за вікном велике полум’я. Тепер Гавриїл узяв Ганю за руку і привів її до Евстахії. З’явився Ісус (у червонявій сукні, з зелено-синьою верхньою одежею, перепоясаний шнурком, волосся спало на рамена) і сказав: „Дитино, тепер мушиш рятувати

страдальницю (так Ісус завжди називає Евстахію), бо вона дуже попечена. Не кладися, будь при ній, бо я відходжу”. Ісус знісся в воздух, рукою зробив знак хреста і зник. Враз зникли ангели і ясність у кімнаті. Ганя засвітила електрику. Коли приглянулась Евстахії, Евстахія була ціла почорніла, лежала без усяких познач життя, як мертва, а від одежі і постелі дуже було чути паленим. Ганя дуже злякалася, бо не знала, що має з Евстахією робити. Ангел Гавриїл увійшов в тіло Евстахії (як звичайно) і промовив устами Евстахії до Гані, щоб взяла Евстахію з отомани, на котрій Евстахія лежала, і перенесла її на ліжку. Ангел зараз вийшов з тіла Евстахії, бо не міг у ньому довше бути (тому що було спалене).

Ганя хотіла взяти Евстахію, але не могла, бо їй під руками тіло Евстахії розходилося, ніби було зварене. Знову з’явився Ісус і сказав Гані загри́ти воду, до тієї води витиснути цитрину і тою водою змивати тіло Евстахії. Ганя завжди мала (і тепер має) цитрину під рукою, бо коли Евстахія омліває, а в неї це часто буває, то Ганя дає їй нюхати цитрину, щоб очуняла. Ще сказав Ісус, що Євстахію треба перенести на ліжку, перебрати її і постіль. Ганя відповіла, що не може взяти Евстахії, бо розходитьься їй під руками. На те сказав Ісус: „На моє слово маєш її взяти, хоч би тіло розійшлося”. Христос зник. Ганя пішла до кухні, загри́ла воду з цитриновим соком і тою водою кілька раз змила тіло Евстахії. Потім взяла Евстахію, щоб її перенести, а тіло в однім моменті цілком розірвалося на дві частини, повище клубів. Вже не було іншої ради, Ганя з плачем і зітханнями до Ісуса перенесла наперед кадовб Евстахії з отомани на ліжку, а потім ноги. Евстахія була в сорочці, ще неперебраній; сорочка також розірвалася, начеб була з попелу. Тоді була година 5.30 рано. І знову з’явився Ісус, став біля ліжка, де лежало тіло Евстахії, роздвоєне на дві окремі частини (кров зовсім не текла, бо також усередині

все було спалене і зварене), і сказав Ісус: „Мое тіло і тіло моєї страдальниці злучую до купи”. Руками Ісус нічого не робив. І тіло Евстахії в тому моменті зійшлося, а також сорочка. Тоді дав Ісус Гані малецьке пуделечко жовтявої масти, якою казав легко насмарувати ціле тіло Евстахії, зачинаючи від лица. І зник. Коли Ганя перебрала постіль на отомані, прийшла Богородиця і сказала перенести тіло Евстахії з ліжка на отоману. Потім післала Ганю до церкви, щоб успокоїлась і помолилась, а ангели будуть пильнувати тіло Евстахії. Ганя була в церкві тільки пів години. Евстахія лежала наче мертва до 1.30 год. по полудні того дня. Тоді промовила слабеньким голосом: „Звогчи мені уста”. І ще цілий тиждень Евстахія відчувала біль від попечення, міхурів по тілі не мала. На сорочці не було сліду розірвання; на тілі впродовж тижня був червоний шрам довкола тіла, де тіло було розірване.

Евстахія і її ангел пояснили нам, що Евстахія *стягала силу вогня на себе*, і тільки тому той брат Студит міг так легко загасити вогонь. Евстахія була духом при тій церкві, вона вгасила квач і скинула його на землю, вона не допустила, щоб плащ зайнявся, вона скинула плащ із криші. Доки гасила вогонь, доти не відчувала його; а стала його відчувати, аж коли вернула до тіла. Евстахія сказала, що церкву підпалили два комуністи.

При тій нагоді Евстахія призналася, що вона той монастир ОО.Студитів вже два рази передтим, у 1930 році, врятувала: раз не допустила до того, щоб експльодувала підложена бомба (про те також часописи писали); а другим разом не допустила до того, щоб зайнялася солома на подвірі, яку злочинці хотіли підпалити.

Про підпал студитської церкви на Кривчицях також Настя Волошин телепатично довідалася тієї самої ночі, чула стріли, але подробиць при нормальному стані не пригадувала собі.

* * *

Хоч які це неімовірні факти (наче з якоїсь казки), ніхто з нас, що день у день приходимо до Евстахії і знаємо пасмо її дивних переживань, не сумнівається в їх правдивості. 1) Ми самі нераз були свідками подібних, природно неможливих, фактів в Евстахії Бохняк; отже тут описані факти стоять у повній гармонії з цілою системою явищ в

*Сучасний вигляд церкви оо.студитів.
Шевченківський гай, Львів.*

Евстахії. 2) Ганя Груба зізнала це під присягою. 3) Це потвердив ангел Евстахії і сам Ісус. А що Евстахія скаже в екстазі, це завжди потверджують в екстазі всі наші стигматички. Отже щоб заперечити правдивість тут описаних фактів, треба би заперечити ясно-видючість і правдомовність усіх наших стигматичок, коли вони в екстазі, – а це не видержує ні найменшої критики. 4) Вгашення пожежі студитської церкви на Кривчицях не може бути пояснене саме собою; зате воно стає зрозуміле у зв'язку з переживаннями Евстахії Бохняк з тієї ночі. Отже те дивне, неімовірне вгашення також зі свого боку потверджує неімовірні переживання Евстахії. 5) Ні Евстахія Бохняк, ні Ганя Груба *не були би всілі видумати* таких явищ, бо їх зв'язки суперечні зі звичайним людським способом думання, а власне такі зв'язки характеризують справжні чуда.

Думаю, що кожний критично наставлений читач подумав собі про наведені факти: Це не може бути Боже; Бог при чудах так не поступає! – Признаюся, що спершу і я мав такі думки; та власне обсервація дивних явищ наших стигматичок довела мене до

відкинення тих думок, як примітивних. Скільки ж то клопоту було, заки вчені люди погодилися з астрономічною теорією Коперника, яка ніби то наглядно суперечить тому, що па власні очі бачимо (бачимо, що сонце кружляє по небі, ніби довкола землі; а в дійсності земля кружить довкола сонця). Звичайно здається людям, що Бог, коли творить чуда, все сам творить, уникає співдіяння природних чинників, бо їх не потребує, а в своїй економії чудес поступає якнаймудріше, – причім ми висуваємо нашу власну мудрість, як правило.

Пощо ж Евстахія стягала силу вогню на себе? Чи не міг Бог дати їй таку силу, якщо це Боже діло, щоб вона вгасила вогонь одним словом чи подихом?.. Якби Ганя Груба чи Евстахія Бохняк видумували, то саме в такому стилі видумали би своє оповідання. А вони оповідають цілком інакше, але їх оповідання вповні згідне з аналогічними переживаннями інших наших стигматичок та історичних стигматизованих осіб.

Наше питання доходить до свого вершка, коли застосуємо його до самого Христа. Безбожники залюбки тим способом хочуть осмішити Христа. Пощо Ісус брав на себе муки і таку жахливу смерть? Якщо він Бог, то чи Бог не міг обійти тих мук? Якщо не міг, то Бог не є всемогучий. А якщо міг, а не хотів, то Бог не є найліпший...

Безбожники, коли стають на релігійне становище, зовсім фальшиво уявляють собі, що сотворені істоти мають тільки уживати щастя, а самі зовсім не причиняться до витворення того щастя, бо ніби Бог все задурно має їм дати, тому що він всемогучий і найліпший. Але в такому випадку неможливим став би поділ людей на добрих і злих, люди не могли би перед Богом ні заслужитися, ні провинитися. В дійсності так є, що Бог жадає від людей такої праці й таких терпінь для їх власного щастя, на які їх тільки стати. Ось тому стигматички, коли хочуть допомогти хворим, мусять перебрати на себе їх недугу; тому Евстахія попеклася, коли гасила

пожежу церкви (в її житті це був вже третій такий випадок), тому й Христос, для відкуплення людського роду, мусів тяжко терпіти.

Бог при чуді сам діє тільки те, чого ніяк не можуть ні люди, ні природні чинники зробити. В нашому випадку Ісус по-божеськи злучив розірвані частини тіла Евстахії. Але й тут передтим сказав до Гані, щоб присунула обі частини якнайближче одну до одної та щоб зрівняла сорочку, – як казав, щоб відвалити камінь від гробу Лазаря та розв'язати йому руки і ноги.

В релігійному житті, при святих змаганнях усі ми маємо якесь обмерзіння тіла й матерії взагалі (тому що перешкоджують нам). Відти набираємось такого почування, що ніби Христові не випадає подавати ніяких природних ліків. Тому й разить нас, що Ісус у нашому випадку казав змивати тіло Евстахії загітою водою з цитриновим соком, а навіть сам приніс масть для насмарування тіла Евстахії. Але чи не стоїть написано в євангелиста Марка, що апостоли „помазували оливою многих недужих і уздоровляли”? Воду, хліб, вино, оливу, природні речі, Ісус підніс аж до ступеня св. Тайн; а сам воскрес і з тілом пішов до неба. Отже матерія для Христової віри не є чимсь таким, що опоганювало б святу душу. Зрештою уявім собі життя Ісуса в Назареті: чи Ісус при всякій недузі в своїй родині зараз чуда робив? Чи не радив ужити природних способів, де вони були достатні? Певно, що так. Свої чуда Христос усюди *добудовує до природи*: казав собі подати хліби і риби та помножив їх; даток на церкву казав Петрові заплатити статирем з рота зловленої риби, – а не казав тим матеріяльним речам з неба впасти.

Найбільше разить нас у нашому випадку те, що Ісус для малої цілі, для вгашення пожару церкви, зробив найбільше чудо, воскресення Евстахії, хоч пожар можна було вгасити й без того. Така економія незгідна з засадами нашої мудрости. Ще до того Ісус зробив те найбільше чудо без поважних

свідків, тільки при дівчині, якій люди не будуть вірити...

Та власне тієї, сповидно невирахованої, економії придержуються всі великі чуда в св. Письмі. При яких свідках воскрес Ісус? При продажних римських жовнірах! Чому Ісус воскресив Лазаря в гробі, закритого простиралами? Чому вперед не казав винести його та розкрити, щоб усі зібрані бачили, що Лазар дійсно мертвий, що нема ніякої змови, ні ошуканства?... Чому Ісус допустив до смерти Лазаря, коли сестри Лазаря дали Ісусові знати, що Лазар тяжко захворів? Чому пророк Ісаія не уздоровив царя Єзекії зараз, тільки обіцяв йому, що до трьох днів встане, і ще казав йому ужити природного ліку (приложити до чиряка брилу фіг)? А на доказ зробив Ісаія більше чудо: на його слово тінь на соняшному годиннику вернулась десять ступнів взад.

Але коли добре обдумаємо Божу економію при чудах, то переконуємося, що „глупота Божа мудріша від людей, а неміч Божа сильніша від людей” (ап. Павло). Лишимося тільки при нашому випадку. Чудесне сполучення розірваного тіла Евстахії дійсно не було потрібне для вгашення пожару церкви. Але *це була нагорода для Евстахії від Христа за те, що вона з такою посвятою рятувала палаючу церкву: на смерть спалилася, а Христос її воскресив.*

Нам, нинішнім людям, вихованим „у мудрости цього світа”, себто в раціоналізмі, завжди, в більшій чи в меншій мірі, присвічують пропозиції, що їх злий дух, спокусник, ставив Христові: чуда повинні би бути *практичні, щоб зносили всякі терпіння* („скажи, щоб це каміння стало хлібом”, а Ісус тоді був зморений постом); *явні й вираховані*, щоб за одним махом здобули признання й розголос („кинись вниз” – на очах усіх людей); чуда повинні би мати *знасильовуючу силу*, щоб доводити *до панування над світом* („це все тобі дам, коли припадеш і поклонишся мені”).

Але Ісус відкинув ті пропозиції, як незгідні з Божим пляном сотворення. На землі, по Божому пляні, *Бог і є і нема його*, бо його ніхто не бачить; Бог і *найбільший і найменший; найсильніший і найслабший* (це та „неміч Божа”, що її згадує ап. Павло), бо люди ломлять Божий закон, а Бог мовчить – до часу. До тієї системи достосовані також Божі чуда. Вони люблять отружуватися таємністю; виступають в парадоксальних логічних зв'язках, – як золото й дороге каміння обліплюються в землі простим камінням. Все те на те, щоб „виявились думки многих сердець”, – щоб показалося, як хто вмів шукати Божих слідів на світі; кому вірить, кому не вірить; на що він чуткий, на що нечуткий; що він дійсно любить, чим дорожить. Саме тим способом Бог витягає з людини її найінтимніші, найглибші прикмети й вартости, як коли шліфують дороге каміння.

Божі Следи. – 1939. – ч. 3. – с. 81-89

С.Конрад

МОЇ ВІДВІДИНИ В ЄВСТАХІЇ БОХНЯК

Справа стигматички Евстахії Бохняк, що в останніх часах набрала великого розголосу, зацікавила мене. 6 липня 1938 р., в гарний літній день я пішов у Львові на вул. Шептицьких, де в домі, означеному числом 3, на II поверсі перебуває наша стигматичка. З чималим зацікавленням дзвоню при дверях ч. 9. За хвилинку отвирає мені їх сільська дівчина. Це Ганя Груба, товаришка Евстахії. Пояснюю, в якій справі я прийшов. Дозволяє ввійти до кімнати. Входжу. Вітаюсь християнським привітом

– Слава Ісусу Христу!...

– Слава на віки! Гості!... – усміхається стигматичка. Її усміх, повний благородности, приковує мій зір до себе.

Підходжу. На ліжку лежить дівчина, стигматичка Евстахія. Свіже обличчя, чорні очі, брови й волосся та ця сніжна білість подушок – зливаються в якусь чудову гармонію. Розглядаюсь доокола. Над ліжком образи: Розп'ятого Христа, Матері Божої й малий хрестик. Напроти ліжка столик, на ньому чудовий образ терплячого Ісуса в терневій короні. Цей образ принесла вона духом (як я про це опісля довідався) аж з Волині.

– Це видання німецької фірми, – пояснює мені Евстахія, коли про це питаю. Звідкіля може про це знати? Прецінь на образі немає ніякої про це записки?

На столику біля ліжка чудова статуя Пречистої. І всюди багато, багато цвітів, серед яких переважають лілеї, символ невинности. Воно й не дивне, бо тут панує тільки невинність, піднесення духа, Божа велич.

На шафі й вікні три клітки, а в них три канарки, дарунки добрих людей, що дізнали від Евстахії багато ласк. Своїм співом розвеселяють стигматичку у хвилинах її самоти. Та ці хвилини, здається, рідко коли існують, бо цілими днями тут багато

людей. І ось, тепер один укінчений медик, кілька жінок і священник. Про що вони говорять? Прислухаюсь.

Медик говорить з Евстахією про будову тіла, про способи лікування таких тяжких недуг як параліч, рак, очні недуги... Бачу на його обличчі велике зацікавлення... Відповіді стигматички ясні, щирі й безпретенсіональні.

– Вона знаменито знає будову тіла, – звертається до мене медик.

– Які школи скінчила? – питаю.

– Три кляси вселюдної школи...

– Дивне...

Звертаюсь до одної присутньої жінки:

– А що вам, пані?

– П'ять літ я була спаралізована... Правий бік і права рука. Не могла нею рухати.

Яке це було нещастя! На саму згадку плаче рясними сльозами.

– А тепер? – питаю.

– От, прошу подивитися, – й показує руку, що нею може рухати на всі боки, сама одягнутися в плащ, ба навіть на доказ цією, колись спаралізованою рукою, стискає мою долоню.

Чудо, думаю. Шукаю раціональних аргументів, щоб ними пояснити це явище. Не знаходжу. Мушу признати тут діяння якогось надприродного, духового чинника...

А ось тут жінка, що вже довго не бачила на очі. Запалення рогівок. Медик пояснює мені, що це недуга велика й довготриваюча.

Чи знову чудо? Евстахія втирає її очі цілющою водою Чайковицької Богоматері. І дивлюсь: очі щораз більше стають ясними, кров збігає до кутиків.

– Бачу... бачу... Як добре... Хвала Тобі, Господи, – шепчуть уста жінки.

А тут знову якась молода жінка прийшла подякувати за щасливе видужання з важкої недуги, що прийшло завдяки молитвам Евстахії.

– Це не я роблю, це Ісус, бо від Його волі все залежить, – говорить стигматичка й додає: – Він найліпший Батько!

А люди пливуть наче хвиля. Одні виходять, другі входять. І ніхто не виходить звідтілля сумний, понурий... Цей несе з собою пляшечку Чайковицької води, той обіцянку молитви, інший видужання, ще інший добру ласкаву пораду.

Відчуваю в серці дивну перемену. Душа моя наче виривається з оков буденности та взлітає високо, високо вгору перед престіл Всевишнього... Якийсь спокій спливає в душу й уста шепчуть:

– Дивні Твої діла, Господи!...

Підходжу ближче до ліжка. Евстахія, на моє прохання, показує мені долоні. Дві малі близни на долоні й на руці. Це стигми. Такі, як у Насті Волошин. А за долонею, тут у кістці знаки червоні. Це від ланцюгів чи шнурів, якими були зв'язані руки в часі її екстази. Як у Христа!..

– Маю меч у серці. З рани тече кров. Голова болить мене. Мушу держати лід на голові. Це від того, що я перебрала недугу з одного умовохворого. Він видужав, та я ще мушу терпіти... А у серпні, ще не знаю докладно коли, маю осліпнути, бо перебираю на себе очні недуги... – говорить мені.

– А звідкілля Ви це знаєте? – питаю.

– Це мені Ісусик сказав в екстазі. Така Його воля, – зітхає.

Уста скривлюються в болі й терпінні. Та ні одного зойку, ні одного слова скарги не чую з її уст.

Години біжать. Час прощатися й відходити. Та якось так не хочеться... Щось наче прикувало мене до цієї кімнати... Щось наче шепче мені в ухо: „Ще хвилинку остань!..”

– Ви ще прийдете! Правда? – усміхається невинним усміхом.

– Прийду, – шепчу й чую, що ще не раз й не два тут буду. Відчуваю, що буду свідком ще не одного великого явища, не одного uzдоровлення, не одної цікавої події...

Прошу за молитви для себе й своєї рідні... Обіцяє!... О так, вона напевно додержить обіцянки. Я вірю, вірю в силу її молитви.

Дає мені на спомин медалик. Мимоволі підношу його до уст і цілую. Талісман на дальше життя. Великий талісман!

– Слава Ісусу Христу! – прощаюсь...

– Слава на віки! – відповідає й додає: – До побачення!

Виходжу. Ганя замикає за мною виходові двері. Ще хвилинку стою перед дверима... і сходжу сходами вділ.

А серце шепче молитву до Всевишнього... Чую, що так щиро, гарячо я давно не молився... Сильна віра охоплює мою душу...

Та в устах дзвенить її ніжний голос:

– Прийдете ще?!

Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1939. – ч. 1. – с. 8-9.

РІЗДВО Й ГОЛГОТА. ДВІ ЛЕГЕНДИ (Подав С.Хруцький)

Ці дві легенди я чув у цьогорічних різдвяних днях. Чув при незвичайних обставинах, в екстазі Евстахії Бохняк.

I

Це сталося, як св. Йосиф з Пречистою Дівою Марією та маленьким Ісусом утікали до Єгипту. Дорога вела через пустелю. Вже цілий день св. Родипа йшла, ніде не сниняючись. Іродова погоня наступала на п'яти. Жагуче сонце й тяжка дорога по голому, розпеченому каміпні, то знов по глибокому піску, що не тільки палив, але всюди втискався та спинював віддих, до краю стомили втікачів. Наближався вечір: треба було подбати за нічліг для малого Дитяти та Його Матері. Але навкруги, куди не глянь, – гола, мертва пустеля, без кінця і краю. І все більше журився св. Йосиф.

Але ось замайоріло попереду: то наближався якийсь вершник. Грізна, сувора постать, справжній син пустелі, що не цурався і розбою у важкій боротьбі за життя. Глянув він на подорожніх і його вразила якась дивна, ледве помітна маєстатичність у стомленої, бідно вдягнутої жінки, а ще більше прикували його зір золотисті кучері та блакитні очі Дитятка, що в них наче відбивалося небо. І зм'як грізний розбишака: жаль охопив його серце, досі мало знане йому почуття. Він запропонував утікачам нічліг у своєму шатрі та показав їм дорогу до нього. Сам іще залишився в пустелі.

Св. Йосиф з Дівою Марією підійшли до шатра та попросилися на нічліг. Господиня радо згодилась, бо вона була добра жінка, і ввела своїх гостей до шатра. Але вона знала свого чоловіка, а тут ще запримітила у своїй гості якусь скриту велич попри її нужденний обдертий одяг. Не скриється це від

очей чоловіка, і хто знає, як він зробить; може буде жадати якогось викупу. Ні, краще сховати до рана молоду жінку з таким прекрасним Дитятком. А старий, бідний подорожній-робітник може лишитися: йому ніщо не загрожує. Вона так і зробила.

Ледве сховала свою гостю, як повернувся її чоловік. Вона не сподівалася такого скорого повороту чоловіка, але ще більше здивували її слова: „Де ті подорожні, старець (св. Йосиф перед тим вийшов був із шатра) з молодою та маленьким Дитятком, що їх я стрінув у пустелі та запросив на нічліг?”

Зрадїла жінка від тих слів та, звїрившись зі свого побоювання, щоскоріше випроварила зі сховища Дїву Марїю. Повна радощів та свїдома, що їй чоловікові це припаде до вподоби, вона запропонувала своїй гостї найдорожче у пустелі – купіль для малої Дитини. Скупали Дитятко Ісуса. А тоді Дїва Марїя взяла на руки дитину господарів, дещо старшого хлопчину від Її Сина, що хорував на страшну недугу полудневих країв – проказу. Хлопець весь був обсипаний гнїйними боляками. Дїва Марїя роздягла хлопця й сама скупала у водї, де щойно купала Свого Сина. І на диво, зникли боляки, а хлопець, здоровий і радїсно-веселий, почав бавитися з маленьким Ісусом. Не знали господарї, як мають приймати своїх гостей, а рано при прощаннї дуже запрошували вступити до них при поворотнїй дорозї.

Пройшло багато років. Ісус доживав свої останнї днї. Його вже були схопили, бичували та запроторили до тюрми. Мав вїдбутися над Ним остаточний суд. Нерїшучий Пилат, під впливом своєї жінки та і сам, не бачучи вини за Ісусом, шукав, як би звільнити Ісуса. Жидівська старшина домагалася вїд нього смертного засуду на Ісуса, зручно висуваючи патріотично-полїтичнї мотиви. Пилат задумав побити жидів їх власною зброєю. Тодї саме сидїв у в'язницї вїдомий повстанець проти римської влади Варавва. Сидїла і його ватага, що чекала на виконання смертного засуду. І Пилат звернувся до жидів з

запитом, кого має звільнити: Ісуса, нешкідливого для римлян релігійного мрійника, чи небезпечного популярного у народі революціонера-повстанця Варавву?

Серед ватаги Варавви був Дизмас, колишній хлопець з пустелі, що його купала св. Діва Марія. Він ціле своє життя пам'ятав золоті кучері та блакитні очі Ісуса, пам'ятав і маєстатичну постань Його Матері. Тепер у тюрмі Дизмас почув про незвичайного в'язня, що ось недавно Його привели до тюрми, збитого, скривавленого, з терновим вінком на чолі. „Хто це такий?” – думав він. Ще більше зацікавила його постать незнамого в'язня, коли оце в тюрмі розійшлася вістка, що на волю відпустили їх ватажка, Варавву, а того в'язня признали небезпечнішим від Варавви та засудили на смерть. Хто ж це він? І жадібно слухав Дизмас усе, що говорили про таємничого в'язня. А говорили дивні речі: оповідали про чуда і не менше дивну Його науку. І росло у Дизмаса зацікавлення.

Дизмаса привели на Голготу. Тут він довідався, що його розіпнуть на хресті по правій руці саме від того таємничого в'язня.

Хто ж це він, що буде вмирати разом з ним так близько від нього? І Дизмас почав стежити за всім, що діялося довкола нього, гостро, жадібно, як людина, якій до смерті лишилось всього кілька хвилин.

Ось він: у нього золотисте волосся, начеб таке, як у тієї дитини, що він її бачив малим хлопцем на пустелі, тільки воно скривавлене і мокре від поту. Глянули на нього блакитно-чисті очі, що в них малювалася мука. Все ще не міг Дизмас таки пізнати, хто це він. Аж коли завис він на своєму хресті, то ось до нього долетіли тихі слова нечуваної дотепер молитви: „Отче, прости їм, бо не знають вони, що роблять.” І Дизмас повернув голову у бік Того, хто так дивно молився, і тоді побачив він під хрестом побіч, недалеко від себе жіночу постать. Вона плакала.

Її постать, хоч горем прибита, мала в собі якусь дивну маєстатичність. Це Мати Божа, почувши слова Свого Сина, прибігла до хреста. І раптом встала перед Дизмасом сцена, про яку він не забував усе своє життя, ожило те, що діялося там у пустелі, у шатрі його батьків. І тоді він розпізнав їх Обоє. А радість, що він знайшов їх, що домішлася до його хрестних мук, розкрила йому очі на все. Так блискавка нагло розсвічує темінь чорного неба. І тоді з його грудей вирвався стогін-признання: „Ісусе, Сину Божий, помилуй мя”. І вже завмираючи, в останній хвилині, ледве почув Дизмас: „Днесь будеш зі Мною в раю”.

II

Є у кімнаті Евстахії Бохняк образок, дарунок одного латинського священика. Образок з металу й дерева, у стилі гуральських виробів: св. Христофор переносить через ріку маленьке Дитятко, але не держить його на руках, тільки на рамені. Св. Христофор чогось ще зігнувся, якби під великим тягарем. Коли і як це було? Відповідь дає друга легенда з життя Христа.

Св. Йосиф Обручник і Пресвята Діва Марія з малим Сином на руках повертались з Єгипту. В дорозі треба було їм перейти через річку. Не було на ній ні містка ні човна, щоб переїхати з одного берега на другий. Треба було переходити вброд. Св. Родина була у клопоті. Помітив це один чоловік, що саме був у тому місці. Він звернув свою увагу на маленьке Дитятко з золотистими кучерями та Його ніжно-делікатну Матір, що в Її постаті відчувалась якась велич. Той чоловік і запропонував св. Діві Марії, що радо перенесе через ріку Її Дитятко. Божа Мати згодилась. І ось по дорозі показалося, що це Дитятко щось дуже тяжке. „Чому оце маленьке Дитятко таке важке? – дивувався він. – Мабуть і Мати цього дивного Дитяти теж незвичайна особа. Але як могла Вона довго нести Його на руках! Мусила сильно стомитись”.

І тут благородний чоловік відважився на те, щоб звернутись до св. Діви Марії:

– Дозвольте, пані, я і Вас перенесу.

Діва Марія згодилася. І нове диво. Мати Божа була така легка, що той чоловік майже не відчував Її тягару.

– Що це таке, – думав він, – доросла жінка-мати легша від своєї малої дитини.

Дуже здивований він запитав у св. Діви Марії, хто вони та як називаються. І почув у відповіді: Марія і Ісус. Тоді у пророчому натхненні зрозумів він, що перед ним Мати Божа зо Своїм Сином. Небесна чистота Діви Марії та радість матері, що має таке чудесне Дитятко, начеб дали Їй крила і дуже зменшили вагу Її тіла. А Її мале Дитятко не саме було важке, тільки тяжив на ньому той хрест, що чекав Його на Голготі. Бо з хрестом прийшов Ісус на землю.

* * *

Стигматичка Евстахія Бохняк, що наслідує Ісуса Христа, теж прийшла на світ з кривавим хрестом на тілі. А коли вона в екстазі приймає на себе Голготський хрест, тягар її тіла значно побільшується. Бо тяжить на ній хрест, як колись у Дитятка Ісуса.

Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1939. – ч. 2. – с. 21-23.

ЗМІСТ

ВІД УПОРЯДНИКА	3
К.Чехович, МОЄ ЖИТТЯ І МОЇ МРІЇ	5
Г.Костельник, ДЕЩО З ЖИТТЯ ЕВСТАХІЇ БОХНЯК	18
1. Наша стигматичка Евстахія Бохняк	18
2. Правда про стигматичку Евстахію Бохняк	20
3. Свідоцтва самовидців свідків	37
4. Цілюще джерело в Чайковичах	43
5. Евстахія і Настя	51
6. Дві появи: Евстахії і Насті	56
7. Один з апортів Евстахії Бохняк	58
8. Чудесне відновлення хреста на архикафедрі св.Юрія у Львові і таємне світло	64
9. Чудесне відновлення хрестів на церквах і костелах у Львові	67
Р. Корнацький, ТАЄМНИЧИМИ СТЕЖКАМИ МІСТИКИ	71
Перед об'явленням на шибці образом Богородиці до дитини повернувся зір	71
Незвичайний випадок в селі Чайковичі	75
Дивні сни двох жінок спричинили віднайдення засипанної криниці поблизу хати в Чайковичах	79
Образ Матері Божої в Чайковичах з'явився в надприродній спосіб, – стверджує знавець іконографії доктор М.Скрудлик	85
Стигматичка творить образи? Сенсаційні погляди львівського катехита о. Костельника	91
Нерозв'язана загадка. Стигматизація служки з Млинів	95
Стигматичка у Східній Галичині живе без їжі 11 місяців?	100
Стигматичка лікує хворих? Беручи їхні недуги на себе	103
Стигматичка Бохняк в екстазах відтворює розп'яття	106
С. Хруцький, ЧАЙКОВИЧІ – НАШ ЛЮРД	112
С. Хруцький, ЧУДЕСНЕ ПОЗОЛОЧЕННЯ ХРЕСТА НА ВЕЖІ УСПЕНСЬКОЇ ЦЕРКВИ У ЛЬВОВІ	116
Г. Костельник ЕВСТАХІЯ БОХНЯК РЯТУЄ ПАЛАЮЧУ ЦЕРКВУ	124
С. Конрад, МОЇ ВІДВІДИНИ В ЕВСТАХІЇ БОХНЯК	134
РІЗДВО Й ГОЛГОТА. ДВІ ЛЕГЕНДИ	138

Серія “БОЖІ СЛІДИ”

вийшли з друку

- о. Ігор ЦАР, Степан Навроцький – жертва за волю України. – Львів, 2002. – 32 с.
- Чудесні оновлення образів у Глинянах та Плугові / Збірник матеріалів. – Львів, 2002. – 72 с.
- Ярослава ЛЮДКЕВИЧ, Джерельце. Оповідання про чудо в Биличах. Львів, 2002. – 80 с.
- Чайковичі. Нерукотворний образ, цілюще джерело / Збірник матеріалів. – Львів, 2002. – 96 с.
- о. Ізидор ГОНЧАР, Марія СОКИРКА, Подих вічності (про українську стигматичку Софію Гачинську). – Львів, 2003. – 64 с.
- Олег ПЕТРУК, І каміння буде говорити (про нерукотворні образи на шибках та подібні явища). – Львів, 2003. – 108 с.
- Післанці з таємного світу. Анастасія Волошин / Збірник матеріалів. – ч.1. – Львів, 2008. – 128 с.
- Післанці з таємного світу. Анастасія Волошин / Збірник матеріалів. – ч.2. – Львів, 2009. – 144 с.

готуються

- Післанці з таємного світу. Степан Навроцький (перевидання з доповненнями)
- Післанці з таємного світу. Анастасія Волошин. – ч.3

Придбати ці видання можна
у видавництві “Пануга” за адресою:
м. Львів, вул. Любінська, 92,
тел. (032) 297-00-78, 240-18-50

Також можна замовити та одержати їх поштою.
Замовлення надсилати на адресу:
м. Львів, 79000, п/с 6147